

Oktyabrın 7-də Şirvan Apellyasiya Məhkəməsində Almaniyalı Texniki Əməkdaşlıq Cəmiyyətinin (GTZ) "Azərbaycanda Məhkəmə və Hüquq İslahatlarının dəstəklənməsi" layihəsi çərçivəsində Almaniyadan olan ekspert Volfqanq Eithin iştirakı ilə "Məhdud məsuliyyətli cəmiyyətlərlə bağlı bir sıra aktual məsələlər - "Azərbaycan Respublikası qanunvericiliyi və beynəlxalq təcrübə" mövzusunda görüş keçirilmişdir.

Şirvan Apellyasiya Məhkəməsi hakimlərinin və məhkəmənin ərazi yurisdiksiyasına aid edilmiş bəzi birinci instansiya məhkəmələri hakimlərinin iştirakı ilə keçirilən görüşü Şirvan Apellyasiya Məhkəməsinin sədri Qürbət Əsgərov açaraq, birgə əməkdaşlığın səmərəliliyindən söz açmış, tərəflərlə yaranmış əlaqələrin ölkəmizdə aparılan məhkəmə və hüquq islahatları barədə təcrübə mübadiləsindən, eləcə də hüquqi dövlətçiliyin möhkəmləndirilməsində bu təcrübə mübadiləsinin əhəmiyyətindən danışıbmışdır.

Diqqətə çatdırılmışdır ki, son illər ölkəmizdə məhkəmə fəaliyyətinin müasir tələblərə uyğun qurulması üzrə kompleks tədbirlər görülmüş, mütərəqqi qanunvericilik aktları qəbul edilmiş, insanların qanuni mənafelərinin dövlət səviyyəsində təminatına zəruri hüquqi əsaslar formalaşdırılmışdır.

Qonaq səmimi qarşılandığı üçün məhkəmin rəhbərliyinə və görüş iştirakçılarına minnətdarlığını bildirmiş, Almaniyalı Texniki Əməkdaşlıq Cəmiyyətinin (GTZ) "Azərbaycanda Məhkəmə və Hüquq İslahatlarının dəstəklənməsi" layihəsi çərçivəsində rolu və fəaliyyəti barədə məlumat vermişdir.

Görüşdə məhdud məsuliyyətli cəmiyyətlərin orqanları və həmin orqanlar arasında, MMC-nin icra orqanları ilə onun təsisçiləri arasında olan münasibətlər, habelə MMC-nin direktorlarının fəaliyyəti ilə bağlı yaranan mübahisələr hüquqi müzakirəyə çıxarılmışdır.

Müzakirə olunan məsələlərin müxtəlif aspektləri ətrafında geniş fikir mübadiləsi aparılmış, qanunvericiliyin tətbiqi zamanı mübahisə doğuran problemlərin həlli yolları ətraflı müzakirə edilmişdir.

Görüşdə GTZ-nin eksperti, almaniyalı hüquqşünas cənab Volfqanq Eith son illər geniş vüsət alan qloballaşma prosesinin hüquq sistemində də ciddi təsir etdiyini bildirmiş, Azərbaycanın MMC-lərlə bağlı qanunvericilik sisteminin beynəlxalq standartlara tam uyğun olduğunu və dünyada qəbul edilmiş mütərəqqi qanunvericilik nümunələrindən biri olduğunu qeyd etmişdir.

Tədbirdə Azərbaycan qanunvericiliyi ilə digər ölkələrin qanunları müqayisə edilmiş və tədbir iştirakçılarının sualları cavablandırılmışdır.

Müzakirələrə Şirvan Apellyasiya Məhkəməsinin sədri Qürbət Əsgərov yekun vurmuşdur.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI ALİ MƏHKƏMƏSİNİN BÜLLETENİ

MÜNDƏRİCAT

Rəsmi sənədlər

Azərbaycan Respublikasının bir sıra birinci instansiya məhkəmələri hakimlərinin təyin edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı	2
Bir sıra birinci instansiya məhkəmələri hakimlərinin vəzifələrinin dəyişdirilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı.....	5
Ağır cinayətlər məhkəmələrinin, inzibati-iqtisadi məhkəmələrin və bir sıra digər birinci instansiya məhkəmələrinin sədrələrinin təyin edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı.....	9
Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin məhkəmə kollegiyaları sədrələrinin təyin edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı.....	10

Ali Məhkəmənin Plenumu

Ali Məhkəmənin 8 oktyabr 2010-cu il tarixli Plenumu.....	11
Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi Plenumunun 08 oktyabr 2010-cu il tarixli iclasında baxılmış cinayət və mülki işlər üzrə məlumat.....	11
Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi Plenumunun 08 oktyabr 2010-cu il tarixli Qərarı.....	14
Ali Məhkəmənin 11 noyabr 2010-cu il tarixli Plenumu.....	23
Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin Plenumunda yeni təyin olunmuş hakimlərin andiçmə mərasimində Ali Məhkəmənin sədri Ramiz Rzayevin yekun sözü.....	25
Ulu Öndərin xatirəsi Ali Məhkəmədə yad edilmişdir.....	27

Cinayət işləri üzrə məhkəmə təcrübəsindən

Cinayət qanunu normalarının mənasına görə oğurluğa cəhd etmiş şəxs onu təqib edərək yaxalamaq istəyənlərə tutulmasının qarşısını almaq üçün silah nümayiş etdirməklə müqavimət göstərdikdə təqsirkarın əməli quldurluq kimi qiymətləndirilə bilməz.....	29
Azərbaycan Respublikası CM-nin 221-ci maddəsinin mənasına görə, ictimai qayda kobud surətdə pozulmamışdırsa və cəmiyyətə açıqca hörmətsizlik ifadə edilməmişdirsə, əməl xuliqanlıq kimi qiymətləndirilə bilməz.....	33
Cinayət işinə apellyasiya qaydasında məhkum edilmiş şəxsin və onun müdafiəçisinin iştirakları olmadan baxılması «İnsan hüquqlarının və əsas azadlıqların müdafiəsi haqqında» Avropa Konvensiyasının 6-cı maddəsinin pozuntusu kimi qiymətləndirilməlidir...37	37
Şəxsin qəsdli birbaşa olaraq onunla tabelik münasibələrində olmayan hərbi qulluğunun şərəf və ləyaqətinin alçaldılmasına, zor göstərilməsinə, habelə sağlamlığına zərər yetirilməsinə yönəldilmədikdə, onun əməli Azərbaycan Respublikası CM-nin 332.1-ci maddəsi ilə nəzərdə tutulmuş cinayət kimi qiymətləndirilə bilməz.....	41
İ. Cəfərov: Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin 391.8-1-ci maddəsi haqqında.....	46

Mülki işlər üzrə məhkəmə təcrübəsindən

Ümumi mülkiyyətdə olan əmlakın bölünməsi və ya ondan payın ayrılması açıq-aşkar məqsəduyğun olmadıqda məhkəmə əmlakın açıq hərracda satılması və satış pulunun ümumi mülkiyyətin mülkiyyətçiləri arasında onların paylarına mütənəşib sürətdə bölüşdürülməsi barədə qərar qəbul edə bilər.....	51
Ailədə uşağın maraqlarına toxunan istənilən məsələnin həlli zamanı 10 yaşına çatmış uşağın fikri müləq nəzərə alınmalıdır.....	53
İşə götürənin razılığı ilə işçi faktiki olaraq işə başlamışsa, həmin andan əmək müqaviləsi bağlanmış hesab olunur.....	55
Azərbaycan Respublikası Vergi Məcəlləsinin 166 və 175-ci maddələri avans ödəmələr zamanı ƏDV-nin əvəzləndirilməsi üçün əsasdır.....	57
T. Heydərov: Məhkəmə aidiyyətinin pozulması iş üzrə çıxarılmış qətnamənin ləğvinə əsasdır.....	63
Tədbir.....	68
Görüşlər.....	69
Beynəlxalq əlaqələr	71

Baş redaktor:
R.Y.Rzayev

Baş redaktorun
müavini:
Ş.Y.Yusifov

Redaksiya heyəti:
H.A.Mirzəyev
T.Ş.Mahmudov
B.H.Əsədov
Z.M.Quliyev
Ə.M.Rüstəmov
V.Ə.İbayev
S.İ.Bəktəşi
H.Q.Nəsimov
Ə.A.Kərimov

Məsul katib:
A.M.Məmmədli

Redaksiyanın ünvanı:

Az 1025, Bakı şəhəri,
Yusif Səfərov küç.14
1193-cü məhəllə
Tel: 493-18-37
Faks: 493-18-37

www.supremecourt.gov.az

RƏSMİ SƏNƏDLƏR**Azərbaycan Respublikasının bir sıra birinci instansiya məhkəmələri hakimlərinin təyin edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı**

Məhkəmə-Hüquq Şurasının hakim vəzifəsinə namizədlərə dair təqdimatına baxaraq, Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 9-cu bəndini rəhbər tutaraq qərara alıram:

1. Aşağıdakı şəxslər ağır cinayətlər məhkəmələrinin hakimləri təyin edilsinlər:

Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsi
İsmayılov Eldar Herov oğlu
Məcidov Azad Əli Ağa oğlu

Gəncə Ağır Cinayətlər Məhkəməsi
Allahverdiyev Elbəy Hidayət oğlu
Mahmudov Faiq Nüsrət oğlu
Məmmədov Mübariz Sərxoş oğlu

Lənkəran Ağır Cinayətlər Məhkəməsi
Cəlilov Oruc Yusif oğlu
Əliyev Elşad İbiş oğlu
Nəbiyev Cəlil Cabbar oğlu
Nuriyev Xamməd Abış oğlu

Şəki Ağır Cinayətlər Məhkəməsi
Süleymanov Əli Ziya oğlu

2. Aşağıdakı şəxslər inzibati-iqtisadi məhkəmələrin hakimləri təyin edilsinlər:

1 saylı Bakı İnzibati-İqtisadi Məhkəməsi

Baxışova Vüsalə Ələkbər qızı
Əhmədov Fəqan Rövşən oğlu
Məmmədov Elçin Qüdrət oğlu

2 saylı Bakı İnzibati-İqtisadi Məhkəməsi

Abiyeva Kəmalə Nəbi qızı
Kərimli Rüstəm Lətif oğlu
Zeynallı Fərmayıl Gülmalı oğlu

Gəncə İnzibati-İqtisadi Məhkəməsi

İbrahimov Cavad Cavanşir oğlu
Qəniyev Həsən Salman oğlu
Məmmədov Rafiq Rəşid oğlu

Sumqayıt İnzibati-İqtisadi Məhkəməsi

Cəmilova Xəyalə Adil qızı
Quliyev İsmayıl Rza oğlu
Pirverdiyev Zaur Rafiq oğlu

Şirvan İnzibati-İqtisadi Məhkəməsi

Abuşov İxtiyar Əliyar oğlu
Eyvazov Rafael Əmir oğlu

Şəki İnzibati-İqtisadi Məhkəməsi

Hüseynov Mübariz Rahil oğlu
Zeynalova Səadət Nazim qızı

BEYNƏLXALQ ƏLAQƏLƏR

Azərbaycan nümayəndə heyəti beynəlxalq konfransda iştirak etmişdir

2010-cu il noyabrın 15-17-də Azərbaycan Respublikası Prezident Administrasiyasını, Milli Məclisi, Ali Məhkəməni, Ədliyyə Nazirliyini, Fövqəladə Hallar Nazirliyini, Nəqliyyat Nazirliyini, Ombudsman Aparatını, Vəkillər Kollegiyasını, Almaniya Texniki Əməkdaşlıq Cəmiyyətini və mətbuatı təmsil edən geniş tərkibdə nümayəndə heyəti Ukraynanın paytaxtı Kiyev şəhərində “İnzibati məhkəmə icraatı və inzibati hüququn tətbiqi təcrübəsi” mövzusunda keçirilən beynəlxalq konfransda iştirak etmişdir.

Almaniyanın, Belarusun, Gürcüstanın, Moldovanın, Ukraynanın, Ermənistanın, Qazaxıstanın, Özbəkistanın və Tacikistanın da qatıldığı konfransda keçid dövründə olan ölkələrdə inzibati məhkəmə icraatının modelləri müzakirə olunmuş, inzibati hüquq təcrübəsi və inzibati hüquqda fərdi hüquqi müdafiə məsələləri ətrafında diskussiyalar aparılmışdır.

Konfransda Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi inzibati – iqtisadi kollegiyasının sədri Hikmət Mirzəyev “Azərbaycanda inzibati məhkəmə icraatının aparılması” mövzusunda məruzəsində inzibati məhkəmə icraatının Azərbaycana məxsus xüsusiyyətlərindən və bunların beynəlxalq hüquq normalarına uyğunlaşdırılması təcrübəsindən danışıbmışdır.

Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyi təşkilat – nəzarət baş idarəsinin rəisi Azər Cəfərov konfransın gedişi və yekunu ilə bağlı rəyini təşkilat komitəsinə təqdim etmişdir.

Konfransda iştirak edən Ali Məhkəmənin sədri Ramiz Rzayev və nümayəndə heyətinin üzvləri ayrı-ayrı ölkələrin nümayəndələri ilə görüşlərində və söhbətlərində Azərbaycanda inzibati məhkəmə icraatı zamanı toplanmış müsbət təcrübəyə diqqəti cəlb etmiş, bununla bağlı geniş söhbətlər aparmış, suallara cavab vermişlər.. Faydalı fikir mübadiləsi zamanı Azərbaycanın bu sahədəki təcrübəsinə böyük maraq göstərilmişdir.

ALMANIYA TEXNİKİ ƏMƏKDAŞLIQ CƏMIYYƏTİNİN (GTZ) NÜMAYƏNDƏLƏRİ ALİ MƏHKƏMƏDƏ OLMUŞLAR

2010-cu il dekabrın 16-da ölkəmizdə səfərdə olan Almaniya Texniki Əməkdaşlıq Cəmiyyətinin (GTZ) Gürcüstan ofisinin proqram işçisi Şalva Papuaşvili və Almaniya Texniki Əməkdaşlıq Cəmiyyətinin (GTZ) Azərbaycan ofisinin layihə bürosunun rəhbəri Şakir Səfərbəyov Ali Məhkəmənin Aparat rəhbəri Əlirza Kərimovla görüşmüşlər.

Görüşdə əməkdaşlıq məsələləri müzakirə olunmuşdur. Azərbaycanda orta məktəblərin yuxarı sinif şagirdlərinin hüquqi biliklərini artırmaq məqsədi ilə xüsusi dərslərin təşkili və Ali Məhkəmədə məhkəmə proseslərini izləmək üçün onlara şərait yaradılması nəzərdə tutulmuşdur.

Qonaqlar Ali Məhkəmənin yüksək statusuna uyğun inzibati binasını gəzmiş, məhkəmə tarixi muzeyinə baxmış, məhkəmə iclas zallarının şəraiti ilə tanış olmuşlar.

3. Aşağıdakı şəxslər Bakı şəhərinin rayon məhkəmələrinin hakimləri təyin edilsinlər:

Binəqədi Rayon Məhkəməsi
Ələkbərov Bəylər Ramiz oğlu
Əliyev Rəşad Şəmsir oğlu
Hüseynov Abiddin Qabil oğlu
Rəhimov Elmar Eldar oğlu
Səfərov Hüseyn Akif oğlu

Xətai Rayon Məhkəməsi
Əhmədov Rauf Tağı oğlu
Əliyev İlqar Yadulla oğlu
İbrahimli İbrahim Adil oğlu

Qaradağ Rayon Məhkəməsi
Mustafayev Rəşad Rafiq oğlu

Nərimanov Rayon Məhkəməsi
Əliyev Abbas Baba oğlu
Hacıyev Sənan Firudin oğlu
Quliyeva Sevinc Məhəmməd qızı
Sadıqov Məzahir Qafar oğlu

Nəsimi Rayon Məhkəməsi
Həsənova Şəlalə Akif qızı
Mərdanova Xumar Afət qızı
Paşayev Azər İslah oğlu

Nizami Rayon Məhkəməsi
Burçayev İmran Ramazan oğlu
Əliyev Rəfayil Əfraddin oğlu
Həsənov Ramil Yaqub oğlu

Sabunçu Rayon Məhkəməsi
Əsədova Gültəkin Akif qızı
Kazımov Elşən Cələddin oğlu
Mirzəyev Fikrət Xasay oğlu

Səbail Rayon Məhkəməsi
Şamayev Elşad Yaquboviç

Suraxanı Rayon Məhkəməsi
Cəfərov Namiq Şamil oğlu
Məmmədov Samir Əlibala oğlu

Yasamal Rayon Məhkəməsi
Abbasova İlahə Namiq Kamal qızı
Quliyev Zəfər Arif oğlu
Məhərrəmov Şeyda Ədalət qızı
Məmmədov Ayaz Süleyman oğlu
Rzayev Anar Zahid oğlu

4. Aşağıdakı şəxslər rayon (şəhər) məhkəmələrinin hakimləri təyin edilsinlər:

Abşeron Rayon Məhkəməsi
Kərimli İlham Əziz oğlu
Rəcəbov İlkin Əbülfəz oğlu

Cəlilabad Rayon Məhkəməsi
Mustafayev Mustafa Əli oğlu

Gəncə şəhəri Kəpəz Rayon Məhkəməsi
Əliyev Emin Zöhrab oğlu
Həşimov Yaşar Xanoğlan oğlu
Quliyev Nuru Nadir oğlu

Gəncə şəhəri Nizami Rayon Məhkəməsi
Axundov Emin Tahir oğlu
Şirinov Gündüz Əhməd oğlu

Göygöl Rayon Məhkəməsi
Hüseynov Fikrət Cilingir oğlu

Lənkəran Rayon Məhkəməsi
Abbaslı Təyyar Bəhrəm oğlu
Soltanov Fuad Kamil oğlu

Masallı Rayon Məhkəməsi
Nəsirov Vidadi Mikayıl oğlu

Sabirabad Rayon Məhkəməsi

Əliyev Firdovsi Zülfü oğlu

Salyan Rayon Məhkəməsi

Qasimov Muradağa Əhmədağa oğlu

Şəki Rayon MəhkəməsiMehdiyev Elçin Məhəmməd oğlu
Süleymanov Kamran Şakir oğlu**Şəmkir Rayon Məhkəməsi**

Paşayev Qalib Hidayət oğlu

Tovuz Rayon Məhkəməsi

Mustafayev Nofəl Qara oğlu

Yevlax Rayon Məhkəməsi

Bayramov Azər Vahid oğlu

5. Aşağıdakı şəxslər Naxçıvan Muxtar Respublikasının məhkəmələrinin hakimləri təyin edilsinlər:

Naxçıvan Şəhər Məhkəməsi

Allahverdiyev Mehman Dünyamalı oğlu

Naxçıvan Muxtar Respublikasının**Hərbi Məhkəməsi**İbrahimov İlham Sadət oğlu
Rəcəbov Əsəd İsa oğlu

6. Bu Sərəncamın 1-ci və 2-ci bəndləri 2011-ci il yanvarın 1-dən qüvvəyə minir.

İlham Əliyev**Azərbaycan Respublikasının Prezidenti****Bakı şəhəri, 26 oktyabr 2010-cu il.****GÖRÜŞLƏR****Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin****MƏLUMATI**

2010-cu il oktyabrın 29-da Milli Məclisə seçkilərlə əlaqədar ölkəmizdə səfərdə olan Müstəqil Dövlətlər Birliyindən müşahidə missiyasının qərargah rəisi Yevgeniy Slobodanın başçılıq etdiyi nümayəndə heyəti Ali Məhkəmənin Mülki Kollegiyasının sədri Şəlalə Məmmədova ilə görüşmüşdür.

Görüşdə kollegiya sədri məhkəmə sisteminin müasirləşdirilməsi, ədalət mühakiməsinin səmərəliliyinin artırılması, qanunun aliliyinin təmin olunması sahəsində görülən işlər barəsində məlumat vermiş, bütün bunların insan hüquq və azadlıqlarının etibarlı müdafiəsinə xidmət etdiyini vurğulamışdır.

Kollegiya sədri bu il noyabrın 7-də Azərbaycanda Milli Məclisə keçiriləcək seçkilərin demokratik keçiriləcəyinə diqqəti cəlb edərək qeyd etmişdir ki, seçkilərlə bağlı məhkəmələrə müraciət edən seçicinin şikayətinə qanunvericiliyin tələblərinə müvafiq baxılır.

MDB-dən müşahidə missiyasının qərargah rəisi Yevgeniy Sloboda Azərbaycanda Milli Məclisə keçiriləcək seçki prosesini izləmək üçün gəldiklərini bildirmişdir. O, seçki ərəfəsində ciddi qanun pozuntularına rast gəlmədiklərini qeyd etmiş, bütün namizədlərə eyni şərait yaradıldığını müşahidə etdiklərini vurğulamışdır. Müşahidə missiyasının qərargah rəisi Mərkəzi Seçki Komissiyasının işinin də qənaətbəxş olduğunu qeyd etmişdir. Yevgeniy Sloboda Milli Məclisə seçkilərə hazırlıqla və seçkinin nəticələri ilə bağlı hesabatlar hazırlayacaqlarını nəzərə çatdırmışdır.

Səmərəli fikir mübadiləsi şəraitində keçən görüşdə insan hüquqlarının təmin olunması və Milli Məclisə keçiriləcək seçkilərlə bağlı faydalı müzakirələr aparılmışdır.

TƏDBİR

Məhkəmə-Hüquq Şurasında yeni təyin olunmuş məhkəmə sədrələrinin qarşısında duran vəzifələr müzakirə edilmişdir

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin 2010-cu il 13 dekabr tarixli Sərəncamı ilə yeni yaradılmış regional ağır cinayətlər, inzibati-iqtisadi, həmçinin bəzi digər məhkəmələrin sədrələri təyin olunmuşlar və yeni məhkəmələr 2011-ci ilin yanvar ayının 1-dən fəaliyyətə başlayacaqlar.

Dövlətimizin başçısının həmin sərəncamından irəli gələn məsələlər Məhkəmə-Hüquq Şurasında şuranın sədri, ədliyyə naziri Fikrət Məmmədovun, Ali Məhkəmənin sədri Ramiz Rzayevin və yeni təyin olunmuş məhkəmə sədrələrinin iştirakı ilə geniş müzakirə edilmişdir.

Tədbirdə ədalət mühakiməsinin səmərəliliyinin artırılması üzrə dövlət başçısının rəhbərliyi ilə aparılan islahatların, o cümlədən cari ildə yeni regional ağır cinayətlər və inzibati-iqtisadi məhkəmələrin yaradılmasının, hərbi məhkəmə sisteminin təkmilləşdirilməsinin məhkəmə fəaliyyətinin inkişafında rolu qeyd edilmiş, həmin məhkəmələrin fəaliyyətlərinin günün tələbləri səviyyəsində qurulması üçün təşkilati tədbirlər nəzərdən keçirilmişdir.

İclasda, həmçinin insan haqlarının etibarlı təmin olunmasında yeni məhkəmələrin üzərinə düşən mühüm vəzifələr, bu sahədə məhkəmə sədrələrinin yüksək məsuliyyəti qeyd edilmiş, vətəndaşların haqlı narazılığına səbəb olan nöqsanların qətiyyətlə aradan qaldırılması zərurəti vurğulanmış, mövcud problemlərlə maraqlanılmış, konkret tapşırıqlar müəyyən edilmişdir.

Yeni təyin olunmuş məhkəmə sədrələri tədbirdə çıxış edərək onlara göstərilmiş etimada görə dövlətimizin başçısına dərin minnətdarlıqlarını ifadə etmiş, mövcud nöqsanların aradan qaldırılması üçün əzmlə çalışacaqlarını, ədalət mühakiməsini həyata keçirərkən qanunun aliliyini və hakimin yüksək adını daim uca tutacaqlarını bildirmişlər.

Bir sıra birinci instansiya məhkəmələri hakimlərinin vəzifələrinin dəyişdirilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 9-cu və 32-ci bəndlərini rəhbər tutaraq qərara alıram:

1. Ağır Cinayətlərə Dair İşlər üzrə Azərbaycan Respublikası Məhkəməsinin, Ağır Cinayətlərə Dair İşlər üzrə Azərbaycan Respublikası Hərbi Məhkəməsinin, Ağdam, Lənkəran, Qazax və Sumqayıt hərbi məhkəmələrinin ləğv edilməsi ilə əlaqədar aşağıdakı hakimlərin vəzifələri dəyişdirilsin:

1.1. Aşağıdakı şəxslər Ağır Cinayətlərə Dair İşlər üzrə Azərbaycan Respublikası Məhkəməsinin hakimləri vəzifələrindən azad edilərək Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin hakimləri təyin edilsinlər:

Abasov Əliövsət Məzahir oğlu
Ağalarov Mahmud Muradxan oğlu
Allahverdiyeva Ramella Allahverdi qızı
Babayev Ağababa Fərman oğlu
Bayramov Mayıl Abbas oğlu
Əliyev Həsən Əkbər oğlu
Əliyev Rauf Ağakamil oğlu
Hacıyev Əfqan Niyətulla oğlu
Həsənzadə İradə Xəlil qızı
Hüseynov Cavid İbadulla oğlu
Xankişişiyev Mirzə Asdan oğlu
Kərimov Novruz Ağakərim oğlu
Qəribov Fikrət Atlıxan oğlu
Quliyev Əhməd Qəhrəman oğlu
Məmmədova Şəkər Bayram qızı
Mikayılov Eldar Əli oğlu
Murquzov İlqar Mustafa oğlu
Nəbiyev Mahmud Yusif oğlu
Nəsrullayeva Tamila Xudat qızı
Orucov Azər Kəlpəli oğlu
Osmanov Əlisultan Nəriman oğlu
Sadıxov Rasim Əkrəm oğlu
Seyidov Ənvər Cümşüd oğlu
Vəliyev Eynulla Hüseyn oğlu

1.2. Aşağıdakı şəxslər Ağır Cinayətlərə Dair İşlər üzrə Azərbaycan Respublikası Məhkəməsinin hakimləri vəzifələrindən azad edilərək birinci instansiya məhkəmələrinin hakimləri təyin edilsinlər:

Ələsgərov Şakir Çərkəz oğlu Ağır Cinayətlərə Dair İşlər üzrə Azərbaycan Respublikası Məhkəməsinin hakimi vəzifəsindən azad edilərək Xocavənd Rayon Məhkəməsinin hakimi təyin edilsin;
Əliyev Kəramət Fətəli oğlu Ağır Cinayətlərə Dair İşlər üzrə Azərbaycan Respublikası Məhkəməsinin hakimi vəzifəsindən azad edilərək Gəncə Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin hakimi təyin edilsin;
İmanov Dadaş Hüseyn oğlu Ağır Cinayətlərə Dair İşlər üzrə Azərbaycan Respublikası Məhkəməsinin hakimi vəzifəsindən azad edilərək Lənkəran Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin hakimi təyin edilsin;
Quliyev Elmar Allahverdi oğlu Ağır Cinayətlərə Dair İşlər üzrə Azərbaycan Respublikası Məhkəməsinin

hakimi vəzifəsindən azad edilərək Şəki Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin hakimi təyin edilsin;
Məhəmmədov İlham Ağa oğlu Ağır Cinayətlərə Dair İşlər üzrə Azərbaycan Respublikası Məhkəməsinin hakimi vəzifəsindən azad edilərək Şəki Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin hakimi təyin edilsin.

1.3. Aşağıdakı şəxslər Ağır Cinayətlərə Dair İşlər üzrə Azərbaycan Respublikası Hərbi Məhkəməsinin hakimləri vəzifələrindən azad edilərək birinci instansiya məhkəmələrinin hakimləri təyin edilsinlər:

Abdullayev Mehdiqan Ədil oğlu Ağır Cinayətlərə Dair İşlər üzrə Azərbaycan Respublikası Hərbi Məhkəməsinin hakimi vəzifəsindən azad edilərək Lənkəran Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin hakimi təyin edilsin;
Ağayev Zeynal Qurban oğlu Ağır Cinayətlərə Dair İşlər üzrə Azərbaycan Respublikası Hərbi Məhkəməsinin hakimi vəzifəsindən azad edilərək Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin hakimi təyin edilsin;
Cəfərov Rafiq Musa oğlu Ağır Cinayətlərə Dair İşlər üzrə Azərbaycan Respublikası Hərbi Məhkəməsinin hakimi vəzifəsindən azad edilərək Lənkəran Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin hakimi təyin edilsin;
Əliyev Mürsəl Məmməd oğlu Ağır Cinayətlərə Dair İşlər üzrə Azərbaycan Respublikası Hərbi Məhkəməsinin hakimi vəzifəsindən azad edilərək Cəlilabad Hərbi Məhkəməsinin hakimi təyin edilsin;
Hacıyev İsgəndər Həmid oğlu Ağır Cinayətlərə Dair İşlər üzrə Azərbaycan Respublikası Hərbi Məhkəməsinin hakimi vəzifəsindən azad edilərək Xocalı Rayon Məhkəməsinin hakimi təyin edilsin;
Hüseynov Rəşid İncilab oğlu Ağır Cinayətlərə Dair İşlər üzrə Azərbaycan Respublikası Hərbi Məhkəməsinin hakimi vəzifəsindən azad edilərək Lənkəran Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin hakimi təyin edilsin;
Mövsümov Nazim Rasimoviç Ağır Cinayətlərə Dair İşlər üzrə Azərbaycan Respublikası Hərbi Məhkəməsinin hakimi vəzifəsindən azad edilərək Gəncə Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin hakimi təyin edilsin;
Neymanov İslam Əkrəm oğlu Ağır Cinayətlərə Dair İşlər üzrə Azərbaycan Respublikası Hərbi Məhkəməsinin hakimi vəzifəsindən azad edilərək Cəlilabad Hərbi Məhkəməsinin hakimi təyin edilsin;
Nəbiyev İlham Fərhad oğlu Ağır Cinayətlərə Dair İşlər üzrə Azərbaycan Respublikası Hərbi Məhkəməsinin hakimi vəzifəsindən azad edilərək Tərtər Hərbi Məhkəməsinin hakimi təyin edilsin.

1.4. Aşağıdakı şəxslər hərbi məhkəmələrin hakimləri vəzifələrindən azad edilərək birinci instansiya məhkəmələrinin hakimləri təyin edilsinlər:

Abbasov Abbas Daşdəmir oğlu Ağdam Hərbi Məhkəməsinin hakimi vəzifəsindən azad edilərək Tərtər Hərbi Məhkəməsinin hakimi təyin edilsin;
Nəsirov Vidadi Zahid oğlu Ağdam Hərbi Məhkəməsinin hakimi vəzifəsindən azad edilərək Goranboy Rayon Məhkəməsinin hakimi təyin edilsin;
Əhmədov Vüqar İkrəm oğlu Lənkəran Hərbi Məhkəməsinin hakimi vəzifəsindən azad edilərək Cəlilabad Hərbi Məhkəməsinin hakimi təyin edilsin;
Məmmədov Şirvan İbrahim oğlu Lənkəran Hərbi Məhkəməsinin hakimi vəzifəsindən azad edilərək Cəlilabad Hərbi Məhkəməsinin hakimi təyin edilsin;
Abdullayev Əlizamin Gülzalı oğlu Qazax Hərbi Məhkəməsinin hakimi vəzifəsindən azad edilərək Gəncə Hərbi Məhkəməsinin hakimi təyin edilsin;
Əliyev Natiq Mürsəl oğlu Qazax Hərbi Məhkəməsinin hakimi vəzifəsindən azad edilərək Lənkəran Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin hakimi təyin edilsin;
Ağamirzəyev Fəxrəddin Mansur oğlu Sumqayıt Hərbi Məhkəməsinin hakimi vəzifəsindən azad edilərək Füzuli Hərbi Məhkəməsinin hakimi təyin edilsin;
Hacıyev Siyavuş Həbib oğlu Sumqayıt Hərbi Məhkəməsinin hakimi vəzifəsindən azad edilərək Bakı Hərbi Məhkəməsinin hakimi təyin edilsin.

2. İnzibati-iqtisadi məhkəmələrin təşkili ilə əlaqədar aşağıdakı hakimlərin vəzifələri dəyişdirilsin:

2.1. Heydərov Faiq İncilab oğlu Naxçıvan Muxtar Respublikası İqtisad Məhkəməsinin hakimi vəzifəsindən azad edilərək Naxçıvan Muxtar Respublikası İnzibati-İqtisadi Məhkəməsinin hakimi təyin edilsin;

2.2. Aşağıdakı şəxslər 1 sayılı Bakı Yerli İqtisad Məhkəməsinin hakimləri vəzifələrindən azad edilərək 1 sayılı Bakı İnzibati-İqtisadi Məhkəməsinin hakimləri təyin edilsinlər:

III xüsusiyyət - hüquq münasibətinin xarakteri üzrə: Məhkəmə kollegiyası qeyd etmişdir ki, hər hansı bir iddia tələbinin yaranmasına subyektlər arasında müxtəlif sahələrdə (ailə, mülki, inzibati, iqtisad və.s.) yaranan hüquq münasibətlərinin tənzimlənə bilməməsi səbəb olur. Hazırkı iddia tələbinin hansı hüquq münasibətindən yaranmasının müəyyənləşdirilməsi zamanı nəzərə alınmalı olan diqqətəlayiq əsas, iddia ərizəsinin ümumi məzmununda icarə müqaviləsinin ləğvinə yönəlmiş tələblər qoyulmasına (iddia ərizəsinin başlığı belə adlandırılıb) baxmayaraq, məhkəmədən müqavilənin ləğvinin xahiş edilməməsidir. İddia ərizəsində ancaq cavabdeh “Bərəkətli” MMC-nin “Sadiq” Kəndli Fermer Təsərrüfatına məxsus olan Şirvan şəhəri, T.Ələkbərov (köhnə Ağamirzə Əhmədov) küçəsində yerləşən torpaq sahəsi və üzərində yerləşən icarə obyektindən çıxarılmasına, onlara məxsus əmlakların həmin sahədən boşaldılmasına və 12.000 (on iki min) manat dəymiş maddi ziyanın tutulmasına dair qətnamə çıxarılması xahiş olunmuşdur.

Məhkəmə kollegiyası hesab etmişdir ki, hazırkı iddia tələbi iki hüquqi şəxs arasında tənzimlənə bilməyən icarə müqaviləsi (baxmayaraq ki, cavabdeh icarə müqavilələrinin həqiqiliyini mübahisələndirir) münasibətlərindən yarandığı üçün, tələbin İqtisad Məhkəməsinə aidiyyəti dəyişmir. MPM-nin 26.3-ci maddəsinə əsasən İqtisad məhkəmələri qanunla onların səlahiyyətlərinə aid edilən digər işlərə də baxa bilər.

Məhkəmə kollegiyası onu da qeyd etməyi zəruri hesab etmişdir ki, əgər ehtimal etsələr ki, cavabdehin etirazları haqlıdır və həqiqətən də tərəflər arasında icarə müqaviləsindən irəli gələn münasibətlər mövcud olmamışdır, belə olan təqdirdə hazırkı mübahisə yalnız torpaq sahəsi ilə bağlı yaranmış mübahisəyə aid olacaqdır. Amma hazırkı mübahisənin torpaqla bağlı hüquq münasibətlərindən yaranması təsdiq edilmiş olsa belə, yenə də, iki hüquqi şəxs arasında yaranmış torpaq mübahisəsinə dair iddia ərizəsinin məhkəmə aidiyyəti müvafiq İqtisad məhkəməsinə aid olacaqdır. Belə ki, “Torpaq qanunvericiliyinin məhkəmələr tərəfindən tətbiqi təcrübəsinin bəzi məsələləri haqqında” 2003-cü il 14 fevral tarixli, 2 nömrəli Qərarının 1-ci bəndinin üçüncü abzasında Ali Məhkəmənin Plenumu torpaq mübahisələrinin məhkəmə aidiyyəti ilə bağlı hüquqi mövqeyini açıqlayaraq qeyd edir ki, “..... Azərbaycan Respublikası MPM-nin 26-cı maddəsinə müvafiq olaraq hüquqi şəxslər, hüquqi şəxs yaratmadan sahibkarlıq fəaliyyətini həyata keçirən fiziki şəxslər, habelə hüquqi şəxslərlə sahibkarlar arasında əmələ gələn torpaq mübahisələri iqtisad məhkəmələrinin səlahiyyətinə aiddir.”

Azərbaycan Respublikası MPM-nin 385.1.1-ci maddəsinə əsasən birinci instansiya məhkəməsi tərəfindən maddi hüquq normalarının və ya prosesual hüquq normalarının pozulması və ya düzgün tətbiq edilməməsi məhkəmə qətnaməsinin apellyasiya qaydasında ləğv edilməsi üçün əsasdır.

“Sahibkarlıq fəaliyyəti ilə əlaqədar işlərə baxılarkən məhkəmələr tərəfindən qanunvericiliyin tətbiqi təcrübəsinin bəzi məsələləri haqqında” Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi Plenumunun 25 mart 2003-cü il tarixli 3 sayılı Qərarının 1-ci bəndinin 3-cü abzasında yuxarı instansiya məhkəmələrinə tövsiyyə edilmişdir ki, məhkəmələr tərəfindən aidiyyət qaydaları pozulmaqla icraata qəbul edilmiş işlər üzrə məhkəmə qərarlarını ləğv etdikdə, işi aid olduğu məhkəməyə göndərsinlər. Həmin bənddə qeyd edilir ki, belə halda yuxarı instansiya məhkəməsi tərəfindən iddianın baxılmamış saxlanılmasına və ya iş üzrə icraata xitam verilməsinə yol verilmir.

Azərbaycan Respublikası MPM-nin 44.2.2-ci maddəsinə əsasən iş həmin məhkəmədə baxıldığı zaman onun aidiyyət qaydalarının pozulması ilə icraata qəbul edildiyi aşkar olarsa, məhkəmə işi başqa məhkəmədə baxılmağa verir.

Məhkəmə kollegiyası yekun olaraq hüquqi nəticəyə gəlmişdir ki, iddia ərizəsi məhkəmə aidiyyəti qaydaları pozulmaqla Şirvan şəhər Məhkəməsinin icraatına qəbul olunduğu üçün, apellyasiya şikayəti prosesual hüquq normalarının pozulması hissəsində tam əsaslıdır. Odur ki, apellyasiya şikayəti qismən təmin edilərək, Şirvan şəhər Məhkəməsinin 2(032)357/2010 sayılı, 06 avqust 2010-cu il tarixli qətnaməsi ləğv olunmuş iş məhkəmə aidiyyəti üzrə Şirvan Yerli İqtisad Məhkəməsinə göndərilmişdir.

İddia ərizəsinin sonrakı məzmunundan müəyyən edilmişdir ki, iki hüquqi şəxs arasında icarə müqaviləsindən irəli gələn öhdəliklər icra edilmədiyi üçün mübahisə yaranmışdır. Məhz bu əsaslara görə iddiaçılar cavabdeh "Bərəkətli" MMC-nin "Sadiq" Kəndli Fermer Təsərrüfatına məxsus olan Şirvan şəhəri, T.Ələkbərov (köhnə Ağamirzə Əhmədov) küçəsində yerləşən torpaq sahəsi və üzərində yerləşən icarə obyektindən çıxarılmasına, onlara məxsus əmlakların həmin sahədən boşaldılmasına və 12.000 (on iki min) manat dəymiş maddi ziyanın tutulmasına dair qətnamə çıxarılmasını xahiş etmişlər.

İş materiallarına olan 18 avqust 2003-cü il tarixli iki müxtəlif icarə müqaviləsi müəyyən olunmuşdur. İş vərəqələrinin 9-10-cu səhifələrində yerləşən 18 avqust 2003-cü il tarixli 01 sayılı müqavilədən müəyyən olunmuşdur ki, M.İ.Əliyev ilə cavabdeh «Bərəkətli» MMC-nin direktoru Z. Əliyev arasında 400 m² istehsalat sahəsinə dair icarə müqaviləsi bağlanmışdır. İş vərəqələrinin 36-37-ci səhifələrində olan eyni tarixli və nömrəli, eyni şəxslər arasında bağlanmış icarə müqaviləsində isə icarəyə verilmiş istehsalat sahəsi 60 m² göstərilmişdir.

İş materiallarına əlavə edilmiş və Azərbaycan Respublikası ƏMDK yanında DƏDRX-nin Şirvan Ərazi İdarəsi tərəfindən təsdiq edilmiş Əlibayramlı şəhər İcra hakimiyyəti başçısının 26 may 1999-cu il tarixli 63 sayılı sərəncamından müəyyən edilmişdir ki, "Sadiq" Kəndli Fermer Təsərrüfatına mağaza tikintisinə icazə verilməsi və obyektin tikintisi üçün şəhərin A.Əhmədov küçəsində 60 kv.m, 1 may küçəsində isə 30 kv.m torpaq sahəsinin ayrılması qərara alınmışdır.

İş materiallarına əlavə edilmiş və Azərbaycan Respublikası ƏMDK yanında DƏDRX-nin Şirvan Ərazi İdarəsi tərəfindən təsdiq edilmiş 2000-ci il tarixli Texniki Pasportdan müəyyən edilmişdir ki, Əlibayramlı şəhər İcra hakimiyyəti başçısının 26 may 1999-cu il tarixli 63 sayılı sərəncamına və "Sadiq" Kəndli Fermer Təsərrüfatının 10 mart 2000-ci il tarixli 04 nömrəli əmrinə əsasən şəhərin A.Əhmədov küçəsində olan 60 kv.m tikili (mağaza) M.İ.Əliyevin adına qeydə alınmışdır.

İş materiallarına əlavə edilmiş, Azərbaycan Respublikası Dövlət Arxivinin Şirvan Filialı tərəfindən verilmiş 214 sayılı, 29.06.2010-cu il tarixli arayışdan müəyyən edilmişdir ki, Əlibayramlı (Şirvan) şəhər İcra Hakimiyyəti Başçısının 26 may 1999-cu il tarixli 63 sayılı Sərəncamı ilə «Sadiq» Kəndli Fermer Təsərrüfatına şəhərin A.Əhmədov küçəsində 1800 kv.m torpaq sahəsi ayrılması qərara alınmışdır.

Apellyasiya instansiyası məhkəməsində tərəflərin izahatından müəyyən olunmuşdur ki, "Sadiq" Kəndli Fermer Təsərrüfatının razılığı ilə, A.Əhmədov küçəsində olan 60 kv.m-lik mağaza M.İ.Əliyevin adına qeydə alınmış və hal-hazırda "Sadiq" Kəndli Fermer Təsərrüfatının istifadəsindədir. Bu fakt həm iddiaçılar, həm də cavabdeh təşkilat tərəfindən mübahisələndirilməmişdir. Mübahisənin predmeti yalnız "Sadiq" Kəndli Fermer Təsərrüfatına məxsus olduğu ehtimal edilən və şəhərin Ə.Əhmədov küçəsində yerləşən 1800 kv.m-lik torpaq sahəsinin icarəyə verilmiş 400 kv.m-lik hissəsi ilə bağlı olmuşdur.

Məhkəmə kollegiyası sadalanan sənədləri araşdıraraq və tərəflərin izahatlarını dinləyərək müəyyən etmişdir ki, hazırda mübahisə edilən əraziyə dair ancaq «Sadiq» KFT-a aid ilkin hüquq müəyyənedici sənədlər mövcuddur və bu sənədlərin M.İ.Əliyevə heç bir aidiyyəti yoxdur. Ə.İsmayılov yalnız iddia ərizəsində də qeyd edildiyi kimi, fermer təsərrüfatı tərəfindən ona verilmiş nümayəndəlik səlahiyyətlərdən istifadə edərək, torpaq sahəsinə dair icarə müqaviləsi bağlamışdır. Belə olan təqdirdə, iddia ərizəsində qoyulan tələbin predmeti, iki hüquqi şəxs arasında bağlandığı iddia edilən icarə müqaviləsi öhdəliklərindən irəli gələn mübahisə ilə bağlıdır. Predmeti müqavilələrdən irəli gələn ixtilaflarla bağlı olan iddia ərizəsinin məhkəmə aidiyyəti də müvafiq İqtisad Məhkəməsinə aiddir. Çünki, Azərbaycan Respublikası MPM-nin 26.2 və 26.2.1-ci maddələrinin mənasına görə qanunla nəzərdə tutulan müqavilələr üzrə ixtilafalara dair və yaxud tərəflərin razılığı ilə ixtilafın İqtisad Məhkəməsinin həllinə verilməsi barədə mübahisələr, bu Məcəllənin 26.1-ci maddəsində göstərilən subyektlər arasındadırsa İqtisad Məhkəməsində baxılan iqtisadi mübahisələrə aiddir.

Abbasov Qurban Rəşid oğlu
Bayramov Müseyib Seyfəddin oğlu
Əsədova Tahirə Əlif qızı
Hüseynov Müseyib Abbas oğlu
Məmmədova Şərafət Asif qızı

2.3. Aşağıdakı şəxslər 2 sayılı Bakı Yerli İqtisad Məhkəməsinin hakimləri vəzifələrindən azad edilərək 2 sayılı Bakı İnzibati-İqtisadi Məhkəməsinin hakimləri təyin edilsinlər:

Bayramova İntizar Hacı qızı
Hacıbəyova Miminat Tacib qızı
Rzayev Rəşid Şükür oğlu

2.4. Aşağıdakı şəxslər Gəncə Yerli İqtisad Məhkəməsinin hakimləri vəzifələrindən azad edilərək Gəncə İnzibati-İqtisadi Məhkəməsinin hakimləri təyin edilsinlər:

Rəfiyev Rövşən Rafiq oğlu
Zərbəliyev Zərbəli Şirinbala oğlu

2.5. Aşağıdakı şəxslər Sumqayıt Yerli İqtisad Məhkəməsinin hakimləri vəzifələrindən azad edilərək Sumqayıt İnzibati-İqtisadi Məhkəməsinin hakimləri təyin edilsinlər:

Bəşirov Çingiz Adil oğlu
Məmmədov Zaur İkrəm oğlu

2.6. Aşağıdakı şəxslər Şirvan Yerli İqtisad Məhkəməsinin hakimləri vəzifələrindən azad edilərək Şirvan İnzibati-İqtisadi Məhkəməsinin hakimləri təyin edilsinlər:

Əmirəliyev Elxan Əli oğlu
Qasimov Elçin Lütvəli oğlu

2.7. Osmanov Usaməddin Hidayət oğlu Şəki Yerli İqtisad Məhkəməsinin hakimi vəzifəsindən azad edilərək Şəki İnzibati-İqtisadi Məhkəməsinin hakimi təyin edilsin;

2.8. Əhmədov İlham Bayram oğlu 2 sayılı Bakı Yerli İqtisad Məhkəməsinin hakimi vəzifəsindən azad edilərək 1 sayılı Bakı İnzibati-İqtisadi Məhkəməsinin hakimi təyin edilsin.

3. "Məhkəmələr və hakimlər haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 94-cü maddəsinə və 97-ci maddəsinin ikinci hissəsinə uyğun olaraq aşağıdakı hakimlərin vəzifələri dəyişdirilsin:

Muradov Hicran Xasay oğlu Naxçıvan Muxtar Respublikası Naxçıvan Şəhər Məhkəməsinin hakimi vəzifəsindən azad edilərək Naxçıvan Muxtar Respublikasının İnzibati-İqtisadi Məhkəməsinin hakimi təyin edilsin;

Alıyeva Sevinc Telman qızı Bakı şəhəri Nərimanov Rayon Məhkəməsinin hakimi vəzifəsindən azad edilərək 1 sayılı Bakı İnzibati-İqtisadi Məhkəməsinin hakimi təyin edilsin;

Hüseynova Rəna Böyükəğa qızı Bakı şəhəri Sabunçu Rayon Məhkəməsinin hakimi vəzifəsindən azad edilərək 2 sayılı Bakı İnzibati-İqtisadi Məhkəməsinin hakimi təyin edilsin;

İmanov Xaliq Xaliq oğlu Şirvan Şəhər Məhkəməsinin hakimi vəzifəsindən azad edilərək 2 sayılı Bakı İnzibati-İqtisadi Məhkəməsinin hakimi təyin edilsin;

Məhtiyev Fikrət Ədilşah oğlu Kəlbəcər Rayon Məhkəməsinin hakimi vəzifəsindən azad edilərək Şirvan İnzibati-İqtisadi Məhkəməsinin hakimi təyin edilsin;

Qasimov Zabil Bəhmən oğlu Zaqatala Rayon Məhkəməsinin həmin məhkəmənin hakimi vəzifəsindən azad edilərək Gəncə Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin hakimi təyin edilsin;

Abbasov Gündüz Qasım oğlu Xocavənd Rayon Məhkəməsinin hakimi vəzifəsindən azad edilərək Yardımlı Rayon Məhkəməsinin hakimi təyin edilsin;
 Bağirov Məhəmməd Abdulləli oğlu Laçın Rayon Məhkəməsinin hakimi vəzifəsindən azad edilərək Gəncə şəhəri Kəpəz Rayon Məhkəməsinin hakimi təyin edilsin;
 Cəbiyev Elnur Muxtar oğlu Neftçala Rayon Məhkəməsinin hakimi vəzifəsindən azad edilərək Qazax Rayon Məhkəməsinin hakimi vəzifəsinə təyin edilsin;
 Əsədli Mahir Abdulla oğlu Xocalı Rayon Məhkəməsinin hakimi vəzifəsindən azad edilərək Gəncə şəhəri Nizami Rayon Məhkəməsinin hakimi təyin edilsin;
 Hübətov Nizami Xasay oğlu Lerik Rayon Məhkəməsinin hakimi vəzifəsindən azad edilərək Samux Rayon Məhkəməsinin hakimi təyin edilsin;
 Kazımov Elçin Məmməd oğlu Goranboy Rayon Məhkəməsinin hakimi vəzifəsindən azad edilərək Lənkəran Rayon Məhkəməsinin hakimi təyin edilsin;
 Qəhrəmanov Əkrəm Sabir oğlu Sumqayıt Şəhər Məhkəməsinin hakimi vəzifəsindən azad edilərək Bakı şəhəri Xəzər Rayon Məhkəməsinin hakimi təyin edilsin;
 Quliyev Etibar Bəhrəm oğlu Qubadlı Rayon Məhkəməsinin hakimi vəzifəsindən azad edilərək Quba Rayon Məhkəməsinin hakimi təyin edilsin;
 Məcidov Ələddin Tofiq oğlu Cəbrayıl Rayon Məhkəməsinin hakimi vəzifəsindən azad edilərək Şirvan Şəhər Məhkəməsinin hakimi təyin edilsin;
 Məlikov Vəzirxan İsgəndər oğlu Biləsuvar Rayon Məhkəməsinin hakimi vəzifəsindən azad edilərək Lerik Rayon Məhkəməsinin hakimi təyin edilsin;
 Məmmədov Ədil İsa oğlu Zəngilan Rayon Məhkəməsinin hakimi vəzifəsindən azad edilərək Tovuz Rayon Məhkəməsinin hakimi təyin edilsin;
 Sadıqov Vahid Nəriman oğlu Gəncə şəhəri Nizami Rayon Məhkəməsinin hakimi vəzifəsindən azad edilərək Gədəbəy Rayon Məhkəməsinin hakimi təyin edilsin;
 Şükürov İmanverdi Həşimxan oğlu Gəncə şəhəri Kəpəz Rayon Məhkəməsinin hakimi vəzifəsindən azad edilərək Zaqatala Rayon Məhkəməsinin hakimi təyin edilsin.

4. “Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 112-ci maddəsinə uyğun olaraq aşağıdakı hakimlərin vəzifələri dəyişdirilsin:

Əhmədova Svetlana Xalid qızı Bakı şəhəri Yasamal Rayon Məhkəməsinin hakimi vəzifəsindən azad edilərək Zəngilan Rayon Məhkəməsinin hakimi təyin edilsin;
 İsmayılova Svetlana Ələsgər qızı Bakı şəhəri Binəqədi Rayon Məhkəməsinin hakimi vəzifəsindən azad edilərək Sumqayıt Şəhər Məhkəməsinin hakimi təyin edilsin;
 Səmədov Azər Həsənağa oğlu Lənkəran Rayon Məhkəməsinin hakimi vəzifəsindən azad edilərək Biləsuvar Rayon Məhkəməsinin hakimi təyin edilsin.

5. Bu Sərəncam 2011-ci il yanvarın 1-dən qüvvəyə minir.

İlham Əliyev
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 13 dekabr 2010-cu il.

məhkəmə baxışı iclasında M.Əliyev apelyasiya şikayətini “Sadıq” KFT-nin adından verdiyini təsdiqləmişdir.

Məhkəmə kollegiyasının mülki işdə iddiaçı qismində göstərilən M.İ.Əliyevin prosesual statusu ilə bağlı hüquqi mövqeyi ondan ibarət olmuşdur ki, M.Əliyevin mübahisənin predmeti ilə bağlı müstəqil şəkildə iddia irəli sürmək hüququ heç bir sübutla təsdiq edilmir və onun məhkəmə prosesində iştirakının təmsil etdiyi hüquqi şəxsin hüquq və mənafelərini müdafiə etməklə məhdudlaşması özü və digər iddiaçı “Sadıq” KFT tərəfindən mübahisələndirilmir. Bu səbəbdən M.Əliyevin hazırkı iddia ilə bağlılığı yalnız etibar edən verdiyi səlahiyyətlərlə (etibarnaməyə əsasən i.v 11) müəyyən edilə bilər ki, belə olan təqdirdə işin məhkəmə aidiyyəti mülki icraat qaydasında müvafiq İqtisad Məhkəməsinə aiddir. Şirvan şəhər Məhkəməsi işdə iştirak edən şəxslərin subyektiv tərkibini və onların statuslarını müəyyən edən sənədləri (nizamnamələri, mübahisənin predmeti ilə bağlı sənədləri və.s) tələb edərək araşdırmadan iddia ərizəsini icraata qəbul etməklə məhkəmə aidiyyəti qaydalarını pozmuşdur. Halbuki, MPM-nin 31.1-ci maddəsinə əsasən aidiyyət qaydalarının pozulmasına yol verilmir.

Məhkəmə kollegiyası iş materiallarını araşdırarkən cavabdeh «Bərəkətli» MMC-nin hüquq müəyyənedici sənədlərinin işə əlavə olunmadığını, MMC-nin direktoru qismində göstərilən Z.F.Əliyevin vəzifə səlahiyyətlərini təsdiqləyən heç bir sənəd olmadan işə buraxıldığını müəyyən etmişdir. Halbuki, MPM-nin 69.3-cü maddəsinə əsasən, təşkilat rəhbərinin səlahiyyəti onun tərəfindən məhkəməyə təqdim edilmiş xidməti vəzifəsini bildirən sənədi, zəruri olduqda isə təsis sənədləri ilə (nizamnamə, müqavilə ilə) təsdiq olunur.

Apelyasiya instansiyasına təqdim edilmiş Baş Məşğulluq İdarəsi Nəzdində “Bərəkətli” MMC-nin notarial qaydada təsdiq edilmiş nizamnaməsindən müəyyən edilmişdir ki, Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi Baş Məşğulluq İdarəsi tərəfindən təsdiq edilmiş və Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyi Hüquqi Şəxslərin Dövlət Qeydiyyatı üzrə İmişli bölgə şöbəsi tərəfindən 0603-Ə1-503 sayılı şəhadətnamə ilə, 14 avqust 2003-cü ildə qeydiyyatla alınmışdır. Nizamnamənin 9.3-cü maddəsinin ikinci abzasından müəyyən olunmuşdur ki, “ direktor cəmiyyətin adından vəkalətnaməsiz fəaliyyət göstərir,.....”.

Təqdim edilmiş Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi Baş Məşğulluq İdarəsinin 18 avqust 2003-cü il tarixli, 123 sayılı əmrindən müəyyən olunmuşdur ki, Z.F.Əliyev «Bərəkətli» MMC-nin direktoru vəzifəsinə təyin edilmişdir.

Məhkəmə kollegiyasının cavabdeh «Bərəkətli» MMC-nin prosesual statusu ilə bağlı hüquqi mövqeyi, iddiaçı “Sadıq” KFT ilə bağlı hüquqi mövqeyi ilə üst-üstə düşmüşdür. Z.F.Əliyevin isə «Bərəkətli» MMC-ni vəkalətnaməsiz təmsil etmək hüququ nizamnamə ilə təsbit edilmişdir.

Məhkəmə kollegiyasının işdə iştirak edən şəxslərin subyektiv tərkibi ilə bağlı yekun hüquqi mövqeyi belə olmuşdur ki, mübahisənin iki hüquqi şəxs arasında yaranması tam sübut olunmuş və iddia tərəflərin subyektinə görə müvafiq İqtisad Məhkəməsinə aiddir. Ona görə ki, Azərbaycan Respublikası MPM-nin 26.1-ci maddəsinə əsasən idarə və ya digər mənsubiyyətindən və tabeliyindən asılı olmayaraq, hüquqi şəxslərlə, hüquqi şəxs yaratmadan sahibkarlıq fəaliyyətini həyata keçirən və qanunla müəyyən edilmiş qaydada fərdi sahibkar statusu əldə edən fiziki şəxslər arasında mülki, inzibati və digər hüquq münasibətlərindən yaranan iqtisadi mübahisələr üzrə işlər mülki icraat qaydasında İqtisad Məhkəməsinə aiddir.

II xüsusiyyət - mübahisənin predmeti üzrə: 02.06.2010-cu il tarixdə Şirvan şəhər Məhkəməsinə daxil olmuş iddia ərizəsinin məzmunundan müəyyən olunmuşdur ki, Əlibayramlı İcra Hakimiyyəti Başçısının 63 sayılı, 26 may 1999-cu il tarixli sərəncamı ilə, “Sadıq” KFT-ya xidməti obyektin tikintisinə icazə verilməsi və şəhərin Ə.Əhmədov küçəsində yerləşən 1800 kv.m olan torpaq sahəsinin ayrılması qərara alınmışdır. İddia ərizəsində xüsusən qeyd olunmuşdur ki, 18 avqust 2003-cü il tarixdə “Sadıq” Kəndli Fermer Təsərrüfatının nümayəndəsi M.İ.Əliyev ilə cavabdeh «Bərəkətli» MMC-nin direktoru Z.Əliyev arasında bağlanmış 01 sayılı icarə müqaviləsinə əsasən fermer təsərrüfatına məxsus 400 kv.m olan torpaq sahəsi icarəyə verilmişdir.

Respublikası MPM-nin “hər hansı fiziki və yaxud hüquqi şəxs öz hüququnun və ya qanunla qorunan mənafeinin müdafiəsi və yaxud təsdiqi üçün məhkəməyə müraciət etdiyi hallarda məhkəmədə iş başlanır” prinsipini rəhbər tutaraq, iddia ərizəsini icraata qəbul etsə də, iki hüquqi şəxs arasında yaranan mübahisəyə hansı məhkəmədə baxılmasını (ümumi və ya iqtisad), yəni mübahisənin məhkəmə aidiyyətini nəzərdə tutan prosessual hüquq normalarını pozaraq, mübahisə üzrə işdə iştirak edən şəxslərin subyektiv tərkibi, yaxud mübahisənin predmeti və ya hüquq münasibətinin xarakterini nəzərə almalı olduğu halda, buna əməl etməmiş və qanunsuz qətnamə qəbul etmişdir.

Məhkəmə kollegiyası mülki işi Azərbaycan Respublikası MPM-nin 24.2-ci maddəsində sadalanan xüsusiyyətlər üzrə araşdıraraq, işin məhkəmə aidiyyəti ilə bağlı aşağıdakı nəticələri müəyyən etmişdir.

I xüsusiyyət - işdə iştirak edən şəxslərin subyektiv tərkibi üzrə: 02.06.2010-cu il tarixdə Şirvan şəhər Məhkəməsinə daxil olmuş iddia ərizəsindən müəyyən edilmişdir ki, iddiaçılar M.İ.Əliyev və “Sadiq” Kəndli Fermer Təsərrüfatıdır. Apellyasiya instansiya məhkəməsinə təqdim edilmiş, “Sadiq” KFT-nin nizamnaməsindən müəyyən edilmişdir ki, təşkilat “Sadiq” KFT-nin 28 mart 1996-cı il tarixli protokoluna əsasən yaradılmış və Əli-bayramlı şəhər İcra Hakimiyyəti tərəfindən qeydə alınmışdır. İş materiallarının 42-ci səhifəsində yerləşən Şirvan şəhər Statistika İdarəsi tərəfindən verilmiş 15 fevral 2010-cu il tarixli, 40 sayılı arayışdan müəyyən edilmişdir ki, “Sadiq” KFT Ədliyyə Nazirliyinin 0605-Ə-4-578 sayılı, 08.04.2005-ci il tarixli sərəncamı ilə Dövlət qeydiyyatına alınmış və Uçot Vahidlərinin Dövlət Reyesterinə daxil olmuşdur. Qeydiyyatdan keçdiyi dövrdən 01.01.2010-cu il tarixədək heç bir fəaliyyət göstərməmiş və fəaliyyətsizliyi barədə hər il üçün arayış təqdim etmişdir.

Məhkəmə kollegiyası sadalanan sübutlara hüquqi qiymət verərək hesab etmişdir ki, “Sadiq” KFT təsdiq edilmiş nizamnaməsi olduğu, qanunvericiliyin tələblərinə əsasən 08.04.2005-ci il tarixdə yenidən dövlət qeydiyyatına alındığı üçün, mülki hüquqlara malik və mülki vəzifələr daşıyan hüquqi şəxsdir. Çünki, Azərbaycan Respublikası MM-nin 44.1-ci maddəsinə əsasən hüquqi şəxs dövlət qeydiyyatına alındığı andan mülki hüquqlara malikdir və mülki vəzifələr daşıyır. Hüquqi şəxsin hüquq qabiliyyətinə onun ləğvinin başa çatdığı an xitam verilir. Həmin Məcəllənin 45.1-ci maddəsinə əsasən hüquqi şəxs onun təsis edilməsi və nizamnaməsinin hazırlanması yolu ilə yaradılır.

Apellyasiya məhkəməsinə təqdim edilmiş 20.05.1998-ci il tarixli ərizədən müəyyən edilir ki, Əlibayramlı şəhər sakini M.İ.Əliyev “Sadiq” KFT-nin sədri N.Səmədovdan işə qəbul olunmasını xahiş etmiş və təqdim edilmiş eyni tarixli, 02 sayılı əmrədən müəyyən edilmişdir ki, M.İ.Əliyev 25.05.1998-ci il tarixdən işə qəbul olunmuşdur.

İş materiallarının 11-ci səhifəsində yerləşən etibarnamədən müəyyən olunmuşdur ki, “Sadiq” KFT bir sıra səlahiyyətlərin həyata keçirilməsini, o cümlədən məhkəmədə vəkalət verənin adından nümayəndəlik funksiyasını həyata keçirmək, məhkəmədə iştirak etmək, məhkəmə aktlarından şikayət vermək və.s prosessual hərəkətləri yerinə yetirmək səlahiyyətlərini M.İ.Əliyevə vermişdir.

Apellyasiya instansiyasında M.İ.Əliyevdən qanunla müəyyən edilmiş qaydada fərdi sahibkar statusu əldə edib-etməməsi dəqiqləşdirilərkən, M.Əliyev sahibkar statusuna malik olmadığını və yalnız etibarnamə əsasında “Sadiq” KFT-nin hüquq və mənafeələrini müdafiə etdiyini bildirmişdir.

“Sadiq” KFT-nin sədri N.N.Səmədov da M.İ.Əliyevin iş üzrə prosessual statusunun ancaq təsərrüfatın hüquq və mənafeələrini qorumaqdan ibarət olduğunu, yaranmış mübahisəyə müstəqil şəkildə heç bir aidiyyətinin olmadığını bildirmişdir. M.İ.Əliyev də, N.N.Səmədovun onun prosessual statusu ilə bağlı izahını təsdiqləmişdir.

Cavabdeh təşkilatın nümayəndələri izahatlarında M.İ.Əliyevnin mülki iş üzrə prosessual statusunun onlar üçün aydın olmadığını, indiyə qədər nəyə əsasən mübahisə obyektindən çıxarılmalarını tələb etdiyini bilmədiklərini bildirmişlər.

Məhkəmə kollegiyası apellyasiya şikayətinin məzmununu araşdıraraq müəyyən etmişdir ki, şikayət M.İ.Əliyev tərəfindən verilsə də, şikayətin dəlilləri “Sadiq” KFT-nin öz mülkiyyəti üzərində mülkiyyət hüquqlarının məhkəmə tərəfindən nəzərə alınmaması ilə əsaslandırılmışdır. Apellyasiya

Ağır cinayətlər məhkəmələrinin, inzibati-iqtisadi məhkəmələrin və bir sıra digər birinci instansiya məhkəmələrinin sədrələrinin təyin edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq qərara alıram:

1. Aşağıdakı şəxslər ağır cinayətlər məhkəmələrinin sədrələri təyin edilsinlər:

Nəbiyev Mahmud Yusif oğlu - Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin sədri
Əliyev Kəramət Fətəli oğlu - Gəncə Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin sədri
Əliyev Natiq Mürsəl oğlu - Lənkəran Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin sədri
Mahmudov İlham Ağa oğlu - Şəki Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin sədri

2. Aşağıdakı şəxslər inzibati-iqtisadi məhkəmələrin sədrələri təyin edilsinlər:

Muradov Hicran Xasay oğlu - Naxçıvan Muxtar Respublikasının İnzibati-İqtisadi Məhkəməsinin sədri
Hüseynov Müseyib Abbas oğlu - 1 sayılı Bakı İnzibati-İqtisadi Məhkəməsinin sədri
Rzayev Rəşid Şükür oğlu - 2 sayılı Bakı İnzibati-İqtisadi Məhkəməsinin sədri
Zərbəliyev Zərbəli Şirinbala oğlu - Gəncə İnzibati-İqtisadi Məhkəməsinin sədri
Bəşirov Çingiz Adil oğlu - Sumqayıt İnzibati-İqtisadi Məhkəməsinin sədri
Qasımov Elçin Lütvəli oğlu - Şirvan İnzibati-İqtisadi Məhkəməsinin sədri
Osmanov Usaməddin Hidayət oğlu - Şəki İnzibati-İqtisadi Məhkəməsinin sədri

3. Aşağıdakı şəxslər rayon (şəhər) məhkəmələrinin sədrələri təyin edilsinlər:

Hüseynov Araz Firidun oğlu - Bakı şəhəri Səbail Rayon Məhkəməsinin sədri
Sadıqov Vahid Nəriman oğlu - Gədəbəy Rayon Məhkəməsinin sədri
Nəsirov Vidadi Zahid oğlu - Goranboy Rayon Məhkəməsinin sədri
Kazımov Elçin Məmməd oğlu - Lənkəran Rayon Məhkəməsinin sədri
Şükürov İmanverdi Həşimxan oğlu - Zaqatala Rayon Məhkəməsinin sədri

4. Məmmədov Şirvan İbrahim oğlu Cəlilabad Hərbi Məhkəməsinin sədri təyin edilsin.

5. Bu Sərəncam 2011-ci il yanvarın 1-dən qüvvəyə minir.

İlham Əliyev
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 13 dekabr 2010-cu il.

Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin məhkəmə kollegiyaları sədrələrinin təyin edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq qərara alıram:

Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin aşağıdakı hakimləri həmin məhkəmənin məhkəmə kollegiyalarının sədrələri təyin edilsinlər:

Hikmət Abbas oğlu Mirzəyev - İnzibati-İqtisadi Kollegiyanın sədri
Şəlalə Ağakərim qızı Məmmədova - Mülki Kollegiyanın sədri
Şahin Yaşar oğlu Yusifov - Cinayət Kollegiyasının sədri
Tapdıq Şükür oğlu Mahmudov - Hərbi Kollegiyanın sədri

İlham Əliyev
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 29 dekabr 2010-cu il.

Tofiq Heydərov
Şirvan Apellyasiya
Məhkəməsinin hakimi

Məhkəmə aidiyyətinin pozulması iş üzrə çıxarılmış qətnamənin ləğvinə əsasdır.

Şirvan şəhər Məhkəməsinin 06 avqust 2010-cu il tarixli qətnaməsi ilə M.İ.Əliyev və «Sadiq» KFT-nin sədri N.N.Səmədovun «Bərəkətli» MMC-yə qarşı Şirvan şəhəri, T.Ələkbərov (keçmiş A.Əhmədov) küçəsində yerləşən torpaq sahəsindən və üzərində yerləşən icarə obyektindən çıxarılması, cavabdehlərə məxsus əmlakların həmin sahədən boşaldılması, torpaq sahəsini və üzərində yerləşən ticarət obyektini qanunsuz olaraq 2009-cu ilin yanvar ayından hal-hazırədək istifadə etməsi nəticəsində hər ayda 1000 manat məbləğində olmaqla dəymiş maddi ziyanın və əkilmiş 150 ədəd ağacın qırılması nəticəsində yaranmış ziyanın hesablanaraq cavabdehdən tutulması tələbinə dair iddiaları əsassız olduğundan təmin edilməmişdir.

Qətnamədən iddiaçı M.İ.Əliyev apellyasiya şikayəti verərək, apellyasiya instansiyası məhkəməsindən Şirvan şəhər Məhkəməsinin 06 avqust 2010-cu il tarixli qətnaməsinin ləğv edilərək, iddianın təmin edilməsinə dair qətnamə çıxarılmasını xahiş etmişdir.

Şirvan Apellyasiya Məhkəməsinin 29 oktyabr 2010-cu il tarixli qərarı ilə iddiaçı «Sadiq» Kəndli Fermer Təsərrüfatının nümayəndəsi M.İ.Əliyev tərəfindən verilmiş apellyasiya şikayəti qismən təmin edilmiş, Şirvan şəhər Məhkəməsinin 06 avqust 2010-cu il tarixli qətnaməsi ləğv edilmiş və mülki iş baxılması üçün aidiyyəti üzrə Şirvan Yerli İqtisad Məhkəməsinə göndərilmişdir.

Hüquqi məsələlər:

Şikayətə apellyasiya qaydasında baxan Şirvan Apellyasiya Məhkəməsinin Mülki Kollegiyası qeyd etmişdir ki, Azərbaycan Respublikası MPM-nin 372.7-ci maddəsinə əsasən apellyasiya instansiyası məhkəməsi şikayətin dəlillərindən asılı olmayaraq, məhkəmənin maddi və prosesual hüquq normalarına riayət etməsini yoxlayır. Apellyasiya şikayətinin əsas dəlillərindən biri də, Şirvan şəhər Məhkəməsində işə baxılarkən prosesual hüquq normalarının pozulması olmuşdur.

Azərbaycan Respublikası MPM-nin 32.3-cü maddəsinə əsasən hakimin özü də mübahisənin məhkəməyə aidiyyəti olmamasını aşkara çıxara bilər.

Məhkəmə kollegiyası iş materiallarını araşdıraraq, tərəflərin izahatlarını dinləyərək, iş materiallarında toplanmış və əlavə təqdim edilmiş sübutlara hüquqi qiymət verərək hesab etmişdir ki, hazırkı iddia ərizəsi birinci instansiya məhkəməsi tərəfindən icraata qəbul edilərkən məhkəmə aidiyyəti qaydaları pozulmuş, nəticədə iddia ərizəsinə səlahiyyəti olmayan (hüququ olmayan hakim) məhkəmə tərəfindən baxılmışdır.

Azərbaycan Respublikası MPM-nin 24.2-ci maddəsinə əsasən mübahisənin ümumi məhkəməyə və ya iqtisad məhkəməsinə aidiyyəti işdə iştirak edən şəxslərin subyektiv tərkibi, yaranmış mübahisənin predmeti və ya hüquq münasibətlərinin xarakteri nəzərə alınmaqla, bu Məcəlləyə müvafiq olaraq müəyyən edilir. Qeyd edilən maddənin birbaşa mənasından başa düşülür ki, məhkəmələr məhkəmə aidiyyətini müəyyən edərkən üç əsas xüsusiyyəti – işdə iştirak edən şəxslərin subyektiv tərkibini (hüquqi, fiziki şəxslər və sahibkarlar), mübahisənin predmetini (iddia ərizəsində və ya ərizədə qoyulan tələbin xarakterini) və hüquq münasibətinin xarakterini (mübahisənin hansı hüquq münasibətindən yaranması, məs, mülki, ailə, iqtisad və.s) yoxlamalıdır. Bununla yanaşı hər üç xüsusiyyət bir-biri ilə birbaşa bağlı olduğundan, məhkəmə aidiyyəti müəyyən edilərkən, onların üçünün də yoxlanılması zəruridir. Halbuki, Şirvan şəhər Məhkəməsi Azərbaycan

Həmin Məcəllənin 177.5-ci maddəsinə əsasən qeydiyyat bu Məcəllənin 157.3.3-cü maddəsinə uyğun olaraq keçmiş tarixlə aparılıqda, vergi ödəyicisi qeydiyyatın qüvvəyə mindiyi tarixdən etibarən vergiyə cəlb edilən əməliyyatlar üzrə ƏDV ödəməlidir və vergi ödəyiciləri üçün müəyyən edilmiş qaydada vergi məbləğlərini əvəzləşdirmək hüququna malikdir. Müvafiq əməliyyatlar vergi ödəyicisi tərəfindən verilən birinci bəyannamədə əks etdirilməlidir. Bu əməliyyatlar bəyannamənin verildiyi ay ərzində baş vermiş əməliyyatlar sayılır. Bu halda vergi ödəyicisi bəyannamədə əks etdirilmiş əməliyyatlar üçün ƏDV üzrə elektron vergi hesab-fakturalarını təqdim etmək hüququna malikdir.

Həmin Məcəllənin 178-ci maddəsinə müvafiq olaraq ƏDV üzrə hesabat dövrü təqvim ayı sayılır.

Beləliklə, yuxarıda göstərilən maddi hüquq normalarından göründüyü kimi, vergi ödəyicisi vergiyə cəlb edilən əməliyyatlar üzrə vergi orqanına hər hesabat dövrü, yəni təqvim ayı üçün ƏDV-nin bəyannaməsini verməli və bəyannamənin verilməsi üçün müəyyən edilən müddətdə hər hesabat dövrü üzrə vergini büdcəyə ödəməlidir və bu zaman vergi ödəyicilərinin müəyyən edilmiş qaydada vergi məbləğlərini əvəzləşdirmək hüququ yaranır.

Hazırkı mübahisənin mahiyyətinə baxıldıqda da aydın olur ki, əhəngdaşı tozunun alqı-satqısı müqaviləsi üzrə alıcı olan iddiaçı müqavilə şərtlərinə uyğun olaraq ƏDV də daxil olmaqla 405.060,68 manat məbləğini əvvəlcədən ödəmiş, yəni avans kimi satıcıya ödəmiş, satıcı isə bunun əsasında alıcıya VHF

təqdim etmişdir ki, sonradan tərəflər vergi Məcəlləsinin 177,178-ci maddələrinin müddəaları çərçivəsində hərəkət edərək vergi orqanına müvafiq ƏDV-nin bəyannaməsini vermişdir. Yəni, sözügedən vergiyə cəlb edilən əməliyyat zamanı vergi orqanı tərəfindən səyyar vergi yoxlamasına dair tərtib edilmiş aktda və qəbul edilmiş qərarında qeyd edilmiş vergi qanunvericiliyinin pozulması halları mövcud olmamışdır.

Bununla yanaşı, Ali Məhkəmənin İnzibati-İqtisadi Kollegiyası qeyd etməyi zəruri hesab etmişdir ki, vergi ödəyicisi vergi qanunvericiliyinin pozulmasında özünün təqsirsiz olmasını sübut etməyə borclu deyildir.

Vergi qanunvericiliyinin pozulmasında vergi ödəyicisinin təqsirinin olmasında aradan qaldırılmaz şübhələr olduqda, onlar vergi ödəyicisinin xeyrinə şərh olunur (Azərbaycan Respublikası MPM-nin 53.3-ci maddəsi).

Qeyd olunan maddi hüquq normasının məzmunundan göründüyü kimi, vergi ödəyicisi vergi qanunvericiliyinin pozulmasında özünün təqsirsiz olmasını sübut etməli deyildir, həmin vəzifə vergi qanunvericiliyinin tələblərinə əsasən bir qayda olaraq vergi orqanının, hazırki halda isə cavabdehin üzərinə düşür.

Bütün yuxarıda göstərilənlərə istinadən məhkəmə kollegiyası hesab etmişdir ki, apellyasiya instansiyası məhkəməsi hazırki işə baxarkən maddi və prosesual hüquq normalarını düzgün tətbiq etmiş və buna görə də, kassasiya şikayəti təmin edilmədən, apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qətnaməsi isə dəyişdirilmədən saxlanılmışdır.

Ali Məhkəmənin 8 oktyabr 2010-cu il tarixli Plenumu

Oktyabrın 8-də Ali Məhkəmədə Ramiz Rzayevin sədrliyi ilə Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin növbəti Plenumu keçirilmişdir.

Ali Məhkəmənin sədri iclası açaraq bildirmişdir ki, respublikamız Avropaya inteqrasiya yolunda inamla addımlayaraq beynəlxalq münasibətlər sisteminin fəal üzvlərindən birinə çevrilmiş, hüquqi dövlət quruculuğu sahəsində uğurlu nəticələr əldə etmişdir.

Bu gün Azərbaycan dünya dövlətləri tərəfindən hüquqi dövlət prinsiplərini ardıcıl olaraq həyata keçirən və demokratikləşmə prosesinin dönməz xarakter aldığı bir ölkə kimi qəbul edilir.

Ali Məhkəmənin sədri hüquqi dövlət quruculuğu sahəsində məhkəmələrin qarşısında duran vəzifələrdən danışmışdır.

Plenumda "Cəzadan şərti olaraq vaxtından əvvəl azad etmə, cəzanın çəkilməmiş hissəsini daha yüngül cəza növü ilə əvəz etmə, cəzaçəkmə müəssisəsinin növünün dəyişdirilməsi və xəstəliyə görə cəzanı çəkməkdən azad etmə ilə bağlı məhkəmə təcrübəsi haqqında" qərar layihəsi

müzakirə edilmişdir. Müzakirələr zamanı qərar layihəsinin daha da təkmilləşdirilməsi üçün təhlillər aparılmış, təkliflər irəli sürülmüşdür.

Plenumda Ali Məhkəmənin məhkəmə kollegiyalarının yeni tərkibi, Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi yanında Elmi Məsləhət Şurasının tərkibi, Ali Məhkəmənin Bülleteninin yeni redaksiya heyətinin tərkibi və Ali Məhkəmənin 2010-cu ilin ikinci yarısı üçün iş planı təsdiq edilmişdir.

Plenum konkret cinayət və mülki işlərə də baxmışdır.

Plenum müzakirə olunan məsələlər və baxılmış işlər barədə müvafiq qərarlar qəbul etmişdir.

Plenumun işində Məhkəmə-Hüquq Şurasının sədri, ədliyyə naziri Fikrət Məmmədov, Baş prokuror Zakir Qaralov və Azərbaycan Prezidenti Administrasiyasının hüquq mühafizə orqanları ilə iş şöbəsinin müdiri Fuad Ələsgərov iştirak etmişlər.

Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi Plenumunun 08 oktyabr 2010-cu il tarixli iclasında baxılmış cinayət və mülki işlər üzrə MƏLUMAT

1. Abdullayev Anar Bayram oğlunun, Rəhimov Səid Davud oğlunun və İlyas-zadə İlyas Məşədi oğlunun Azərbaycan Respublikası CM-nin 178.3.2 və 271.2-ci maddələri ilə məhkum edilmələrinə dair cinayət işinə Azərbaycan Respublikası Baş Prokurorunun əlavə kassasiya protestinə əsasən baxılmış, əlavə kassasiya protesti təmin edilərək Abdullayev Anar Bayram oğlunun, Rəhimov Səid Davud oğlunun və İlyas-zadə İlyas Məşədi oğlunun Azərbaycan Respublikası CM-nin 178.3.2271.2-ci maddələri ilə məhkum edilmələrinə dair cinayət işi üzrə Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin cinayət işləri üzrə məhkəmə kollegiyasının 16 iyun 2010-cu

il tarixli qərarının ləğv edilərək, işin yeni kassasiya baxışına göndərilməsi qərara alınmışdır.

2. Əliyev Vüqar İbrahim oğlunun Azərbaycan Respublikası CM-nin 120.2.1, 120.2.3, 120.2.4, 152, 170.3, 177.2.1 və 228.4-cü maddələri ilə məhkum edilməsinə dair cinayət işinə Vüqar Əliyevin vəkili Mustafayev Əsabəli Qurban oğlunun yeni açılmış hallar üzrə icraat açılması barədə ərizəsinə baxılmış, ərizə təmin edilərək iş üzrə kassasiya şikayəti vermə müddətinin bərpasına dair vəsatətin rədd edilməsinə dair Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin cinayət işləri üzrə məhkəmə kollegiyasının 22 yanvar 2008-ci il tarixli

qərarının ləğv edilməsi, kassasiya şikayəti vermə müddətinin bərpasına dair vəsatətin baxılması üçün Ali Məhkəmənin cinayət kollegiyasının məhkəmə baxışına təyin edilməsi qərara alınmışdır.

3. Musayeva Natəvan Əhəd qızının "Memar-3" Mənzil Tikinti Kooperativinin sədri Rəhimova Aidə Sadiq qızına qarşı vərəsənin kooperativin üzvlüyünə qəbul olunması, müqavilənin qismən etibarsız hesab olunması, vəzifəli şəxsin üzərinə qanunsuz hərəkətlərinə son qoyması vəzifəsinin həvalə edilməsi, mənzilin qiymətinin müəyyən olunması və vurulmuş maddi və mənəvi ziyanın ödənilməsinə dair iddiasına, "Memar-3" MTK-nın sədri Rəhimova Aidə Sadiq qızının Musayeva Natəvan Əhəd qızına qarşı mənzilin satışa çıxarılması, ödənilmiş pulun qaytarılması və qalan məbləğin kooperativə verilməsinə dair qarşılıqlı iddiasına, müstəqil tələb irəli sürən 3-cü şəxs Bağırılı Rasim Yusif oğlunun kooperativdə olan miras payın vərəsəyə aid hissəsinin müəyyən edilməsi və ayrılmasına dair iddiası barədə mülki iş Azərbaycan Respublikası Konstitusiyası Məhkəməsinin 21 iyun 2010-cu il tarixli qərarına əsasən baxılmış, iş üzrə Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin MİÜMK-nın 07 iyul 2009-cu il tarixli qərarının və onunla bağlı Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin MİÜK-nın 05 fevral 2009-cu il tarixli qətnaməsinin ləğv edilməsi, işin yenidən baxılması üçün Bakı Apellyasiya Məhkəməsinə göndərilməsi qərara alınmışdır.

4. Əkbərova (Vəzirova) Məsumə Səfərəli qızının Əkbərov Ədalət Dilavər oğlu və Əkbərov Dilavər Məhərrəm oğluna qarşı yaşayış evinə istifadə hüququnun tanınması və mənzilə köçürülmə tələbinə mülki iş Azərbaycan Respublikası Konstitusiyası Məhkəməsinin 21 iyun 2010-cu il tarixli qərarına əsasən baxılmış, iş üzrə Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin MİÜMK-nın 14 may 2009-cu il tarixli qərarının və onunla bağlı Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin MİÜK-nın 26 dekabr 2008-ci il tarixli qətnaməsinin ləğv edilməsi, işin yenidən baxılması üçün Bakı Apellyasiya Məhkəməsinə göndərilməsi qərara alınmışdır.

5. Bakı şəhəri, Suraxanı rayon İcra Hakimiyyətinin "Fatmey-Zəhra" Məscidi Dindarlarının Dini İcmasına qarşı torpaq sahəsindən çıxarılma və özbaşına inşa edilmiş

tikililərin sökülməsinə dair iddiası, "Fatmey-Zəhra" Məscidi Dindarlarının Dini İcmasının Bakı şəhəri, Suraxanı rayon İcra Hakimiyyətinə qarşı sərəncamın etibarsız hesab edilməsi, torpaqdan istifadə hüququnun bərpa edilməsi və qanunsuz müdaxilənin qarşısının alınmasına dair qarşılıqlı iddiasına dair mülki iş Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin sədrinin təqdimatı əsasında baxılmış, təqdimatın təmin edilərək iş üzrə Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi İMDİÜMK-nın 30 aprel 2010-cu il tarixli, 2-1(103)545/09 sayılı qərarının və onunla əlaqədar Bakı Apellyasiya Məhkəməsi İMDİÜK-nın 25 noyabr 2009-cu il tarixli, 2-1(102)151/10 sayılı qətnaməsinin ləğv edilməsi, işin yenidən baxılması üçün Bakı Apellyasiya Məhkəməsinə göndərilməsi qərara alınmışdır.

6. Osmanov Səhət Məhəmməd oğlunun cavabdeh «Azərnəqliyyatvotikinti» ATSC-nə, həmin Cəmiyyətin 445 sayılı Tikinti İdarəsinə, Yasamal rayon İcra Hakimiyyətinə, maraqlı şəxs Şahbəndəliyev Sərhəd Müseyib oğluna qarşı yaşayış sahəsinin verilməsi növbəliyinin pozulması ilə əlaqədar pozulmuş hüquqlarının bərpa edilməsi, təsdiq olunmuş siyahı üzrə mənzillə təmin edilməsinə dair mülki iş Osmanov Səhət Məhəmməd oğlunun qanuni qüvvəyə minmiş məhkəmə aktlarına haqqında ərizəsi əsasında baxılmış, ərizə təmin edilərək iş üzrə Binəqədi rayon məhkəməsinin 12 fevral 2008-ci il tarixli qətnaməsinin, onunla əlaqədar Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin MİÜK-nın 03 iyun 2009-cu il tarixli qətnaməsinin və Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəmənin MİÜMK-nın 06 oktyabr 2009-cu il tarixli qərarının ləğv edilməsi və işin yenidən baxılması üçün Binəqədi rayon məhkəməsinə göndərilməsi qərara alınmışdır.

7. Namazova Cəmilə Davud qızının Həsənova (Namazova) Raziyə Xanbudaq qızına qarşı mülkdən köçürülmə tələbinə dair mülki iş Namazova Cəmilə Davud qızının qanuni qüvvəyə minmiş məhkəmə aktlarına yeni açılmış hallar üzrə yenidən baxılması haqqında ərizəsi əsasında baxılmış, ərizənin təmin edilməyərək iş üzrə Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi MİÜMK-nın 20 aprel 2005-ci il tarixli, 6k-688/2005 sayılı qərarına yeni açılmış hallar üzrə yenidən baxılmasının rədd edilməsi qərara alınmışdır.

gün ərzində vergi hesab-fakturanın tərtib edilə bilər və qanunvericilikdə mal təqdim olunmadan öncə avans ödəniş aparıldıqda vergi hesab-fakturanın tərtib edilməsini qadağan edən hər hansı norma yoxdur. Yəni, satıcıya pul vəsaitinin daxil olması satıcı üçün vergi tutulan əməliyyatın aparıldığı vaxt hesab olunur. Bu əməliyyata dair vergi hesab-fakturasının tərtib olunması isə həmin hesabat dövründə, həmin vergi hesab-fakturası üzrə pul vəsaiti ödənilməsi üçün alıcıya Vergi Məcəlləsinin 175-ci maddəsinə əsasən verginin əvəzləşdirilməsi hüququnu verir.

Belə ki, Azərbaycan Respublikası Vergi Məcəlləsinin 175.1-ci maddəsinə əsasən əvəzləşdirilən ƏDV-nin məbləği vergi ödəyicisinə verilmiş vergi hesab-fakturaları üzrə nağdsız qaydada (mal, iş və xidmət təqdim edən bank hesabına birbaşa nağd qaydada ödənişlər istisna edilməklə) ödəmələr üzrə ƏDV-nin depozit hesabına və bu hesab daxilində aparılan əməliyyatlarda ödənilən vergi məbləği sayılır. Həmin Məcəllənin 175.1.3-cü maddəsində isə qeyd edilmişdir ki, vergi ödəyicisinə verilmiş vergi hesab-fakturası üzrə iki və ya daha çox ödəmə aparılırsa, hər ödəmə ödəniş miqdarında ayrıca əməliyyat üçün həyata keçirilmiş sayılır.

Beləliklə, bu halda vergi qanunvericiliyində mal təqdim olunanadək avans ödəniş aparıldıqda vergi hesab-fakturanın tərtib edilməsini qadağan edən hər hansı norma olmadığı üçün ƏDV-nin anlayışında və Azərbaycan Respublikası Vergi Məcəlləsinin 175.1-ci maddəsində qeyd edilmiş kimi, vergi ödəyicisinə verilən VHF-sı əsasında əvəzləşdirmə aparıla bilər.

Bununla yanaşı qeyd edilməlidir ki, Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin 219 sayılı 30 dekabr 2007-ci il tarixli Qərarı ilə təsdiq edilmiş "Vergi ödəyicisinə verilmiş vergi hesab-fakturası üzrə alınmış malların (iş və xidmətlərin) dəyəri ödənilərkən ƏDV-nin ödənilməsi, ƏDV-nin depozit hesabında uçotun aparılması, ƏDV-nin hərəkəti, bu hesab üzrə aparılan əməliyyatlardan ƏDV-nin əvəzləşdirilməsi və dövlət büdcəsinə köçürülməsi Qaydaları"nın 1.3-cü bəndinə əsasən əvəzləşdirilən ƏDV-nin məbləği vergi

ödəyicisinə verilmiş vergi hesab-fakturalarında nağdsız qaydada (mal, iş və xidmət təqdim edən bank hesabına birbaşa nağd qaydada ödənişlər istisna edilməklə) ödəmələr üzrə ƏDV-nin depozit hesabına və bu hesab daxilində aparılan əməliyyatlarda ödənilən vergi məbləği sayılır.

Məlum olduğu kimi əvəzləşdirmənin etibarsız hesab edilməsi barədə olan müddəalar Azərbaycan Respublikası Vergi Məcəlləsinin 176.4-cü maddəsində göstərilmişdir ki, həmin maddədə yalnız qəbzələr, çeklər, müəyyən edilmiş qaydada sifariş edilməyən, çap edilməyən və tərtib edilməyən vergi hesab-fakturaları, nağd aparılan əməliyyatların rəsmiləşdirildiyi sənədlər verginin əvəzləşdirilməsinə əsas vermədiyi və bu Vergi Məcəlləsinin digər maddələrində göstərilən müddəalardan asılı olmayaraq aparılan əvəzləşdirilmənin vergi orqanı tərəfindən etibarsız hesab edilməli olduğu qeyd edilmişdir.

Beləliklə, yuxarıda göstərilmiş maddi hüquq normasının mənasından belə nəticəyə gəlmək olar ki, mal təqdim olunmadan avans ödəniş aparıldıqdan sonra 5 gün ərzində vergi hesab-fakturası tərtib edilə bilər və tərtib edilmiş vergi hesab fakturası Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin 219 sayılı 30 dekabr 2007-ci il tarixli Qərarı ilə təsdiq edilmiş "Vergi ödəyicisinə verilmiş vergi hesab-fakturası üzrə alınmış malların (iş və xidmətlərin) dəyəri ödənilərkən ƏDV-nin ödənilməsi, ƏDV-nin depozit hesabında uçotun aparılması, ƏDV-nin hərəkəti, bu hesab üzrə aparılan əməliyyatlardan ƏDV-nin əvəzləşdirilməsi və dövlət büdcəsinə köçürülməsi Qaydaları"na əsasən tərtib edildiyindən, Azərbaycan Respublikası Vergi Məcəlləsinin 176.4-cü maddəsinə istinad edilərək həmin faktura əsasında aparılmış əvəzləşdirmə etibarsız hesab edilə bilməz.

Eyni zamanda qeyd edilməlidir ki, Vergi Məcəlləsinin 177.1-ci maddəsinə görə vergi ödəyicisi borcludur: vergi orqanına hər hesabat dövrü üçün ƏDV-nin bəyannaməsinə verməyə (Vergi Məcəlləsinin 177.1.2-ci maddəsi); bəyannamənin verilməsi üçün müəyyən edilən müddətdə hər hesabat dövrü üzrə vergini büdcəyə ödəməyə (Vergi Məcəlləsinin 177.1.3-cü maddəsi).

Müqavilənin 4.1-ci bəndindən görünür ki, məhsulun satışı qiyməti, ƏDV xaric olmaqla 7.500.000 manat təşkil edir.

Müqavilənin 4.2-ci bəndinin “a” yarım bəndində qeyd olunmuşdur ki, hazırki müqavilənin müddəalarına və şərtlərinə uyğun olaraq, alıcı satış qiymətini hissələrlə satıcının bank hesabına köçürməlidir.

İddiaçı üçüncü şəxsə və “C.S” MMC-yə satılmış bütün malların dəyərini bank vasitəsilə nəğdsiz qaydada ödəmişdir.

“Hazır Məhsul”un alqı-satqı müqaviləsinin 7.1-ci bəndindən görünür ki, məhsula mülkiyyət hüququ satış qiyməti ödənilməsi həcmdə alıcıya keçir.

Səyyar vergi yoxlamasına dair akta əsasən, vergi orqanı tərəfindən yoxlama zamanı VHF-ların əvəzləşdirməyə qəbul edilməməsi iddiaçı barəsində ƏDV-si üzrə əlavə vergi borcunun hesablanması və maliyyə sanksiyasının tətbiq edilməsi üçün əsas olmuşdur.

Ali Məhkəmənin İnzibati-İqtisadi Kollegiyası qeyd etməyi zəruri hesab etmişdir ki, ƏDV-si vergi tutulan dövriyyədən hesablanan verginin məbləği ilə bu Vergi Məcəllənin müddəalarına uyğun olaraq verilən vergi hesab-fakturalara və ya idxalda ƏDV-nin ödənilməsi göstərən sənədlərə müvafiq surətdə əvəzləşdirilməli olan verginin məbləği arasındakı fərkdir (Azərbaycan Respublikası Vergi Məcəlləsinin 153-cü maddəsi, mətn 2010-cu ilə qədər qüvvədə olmuşdur)

Qüvvədə olan qanunvericiliyin tələblərinə görə ƏDV-si üzrə vergi tutma obyektini malların təqdim edilməsi, işlərin görülməsi, xidmətlərin göstərilməsi və vergi tutulan idxaldır (Azərbaycan Respublikası Vergi Məcəlləsinin 159.1-ci maddəsi).

Yəni, satışdankənar əməliyyatlarda olduğu kimi əməliyyat çərçivəsində mal təqdim olunması, iş görülməsi və ya xidmət göstərilməsi baş vermirsə (faiz gəlirləri, dividend, alınan cərimə məbləğləri) bu əməliyyat ƏDV-yə cəlb edilən əməliyyat hesab edilmir.

Kassasiya kollegiyası həmçinin qeyd etmişdir ki, vergi tutulan əməliyyatın vaxtı vergi qanunvericiliyində dəqiq müəyyən edilmişdir.

Belə ki, həmin dövrdə qüvvədə olan qanunvericiliyin tələblərinə görə vergi tutulan əməliyyatın vaxtı həmin əməliyyat üçün ƏDV-nin vergi hesab-fakturasının verildiyi vaxt sayılır. Vergi Məcəlləsinin 166.1.1-ci və 166.1.2-ci maddələrində göstərilən müddətlərdən sonrakı beş gün ərzində ƏDV-nin vergi hesab-fakturası verilmirsə, vergi tutulan əməliyyat malların göndərildiyi və ya təqdim edildiyi, işlərin görüldüyü və ya xidmətlərin göstərildiyi vaxtda və malların göndərilməsi onların daşınmasını nəzərdə tutursa, daşınmanın başladığı vaxtlarda aparılmış sayılır (Azərbaycan Respublikası Vergi Məcəlləsinin 166.1, 166.1.1 və 166.2-cü maddələri).

Ödəmə Azərbaycan Respublikası Vergi Məcəlləsinin 166.1.1-ci və ya 166.1.2-ci maddələrində göstərilən müddət başlanandanək həyata keçirildikdə, ödəmədən sonrakı 5 gün ərzində ƏDV-nin vergi hesab-fakturası verilmirsə, vergi tutulan əməliyyat ödəmə həyata keçirildikdə aparılmış sayılır. Vergi tutulan əməliyyat üçün iki və ya daha çox ödəmə aparılırsa, hər ödəmə ödəniş miqdarında ayrıca əməliyyat üçün həyata keçirilmiş sayılır (Azərbaycan Respublikası Vergi Məcəlləsinin 166.2-cü maddəsi), xidmətlər müntəzəm və ya daimi əsasda göstərilirsə, xidmətlərin göstərilməsi vaxtı bu əməliyyatın hər hansı hissəsi üçün hər dəfə ƏDV-nin vergi hesab-fakturasının verildiyi vaxt, yaxud ödəmə əvvəl həyata keçirilmişsə, əməliyyatın hər hansı hissəsinin ödənilməsi vaxt sayılır (Azərbaycan Respublikası Vergi Məcəlləsinin 166.3-cü maddəsi).

Başqa sözlə desək əməliyyata dair vergi hesab fakturanın verildiyi vaxt vergi tutulan əməliyyatın vaxtıdır. Belə ki, malların göndərildiyi və ya təqdim edildiyi, işlərin görüldüyü və ya xidmətlərin göstərildiyi vaxtdan, həmçinin malların göndərilməsi onların daşınmasını nəzərdə tutursa, daşınmanın başladığı vaxtdan 5 gün ərzində vergi hesab-fakturası verilməlidir. Əgər 5-gün ərzində VHF-si verilmirsə vergi tutulan əməliyyat ödəmə həyata keçirildikdə aparılmış sayılır. Bundan əlavə, Vergi Məcəlləsinin 166.2-ci maddəsinə əsasən o nəticəyə gəlmək olar ki, mal təqdim olunmadan avans ödəniş aparıldıqdan sonra 5

8. Bayramov Müşfiq Cəbrayıl oğlunun Feyruzov Rəfət Əsgərağa oğluna və Feyruzov Əsgərağa Rəhman oğluna qarşı həyətəni torpaq sahəsində istifadə hüququnun bərpa edilməsi və əmrin ləğv edilməsi tələbinə dair mülki işə Bayramov Müşfiq Cəbrayıl oğlunun qanuni qüvvəyə minmiş məhkəmə aktlarına yeni açılmış hallar üzrə yenidən baxılması haqqında ərizəsi əsasında baxılmış, qanuni qüvvəyə minmiş məhkəmə aktlarına yeni açılmış hallar üzrə yenidən baxılmasına dair ərizə üzrə yenidən baxılmanın rədd edilməsi qərara alınmışdır.

9. Mirzəmətov Ağamət Zaquddin oğlunun Qurbanov Xəyyam Cümşüd oğluna və Qurbanova Reyhan Saday qızına qarşı evdən çıxarılma və evə köçürülmə tələbinə, Qurbanov Xəyyam Cümşüd oğlunun və Qurbanova Reyhan Saday qızının Mirzəmətov Ağamət Zaquddin oğluna və Məmmədov Elşən Nazim oğluna qarşı etibarnamənin ləğv edilməsi, sənədlərin qaytarılmasına dair qarşılıqlı iddia tələbinə dair mülki işə Qurbanov Xəyyam Cümşüd oğlu və Qurbanova Reyhan Saday qızının qanuni qüvvəyə minmiş məhkəmə aktlarına yeni açılmış hallar üzrə yenidən baxılması haqqında ərizəsi əsasında baxılmış, qanuni qüvvəyə minmiş məhkəmə aktlarına yeni açılmış hallar üzrə yenidən baxılmasına dair ərizə üzrə yenidən baxılmanın rədd edilməsi qərara alınmışdır.

10. Rüstəmov Səyyarə Kamil qızının “Beka Trading CO” MMC-nin baş direktoru Bunyamin Kakat Ömər oğluna və üçüncü şəxs Bakı şəhər Vergilər Departamentinin Kommersiya Hüquqi Şəxslərin Dövlət Qeydiyyatı İdarəsinə qarşı təsisçilik hüququnun tanınması, bu barədə qeydiyyatın hüquqi şəxslərin dövlət qeydiyyatına alınması, işə bərpa və məcburi iş buraxmaya görə itirilmiş əmək haqqının ödənilməsi tələbinə dair iddiası, “Beka Trading CO” MMC-nin baş direktoru Bunyamin Kakat Ömər oğlunun Rüstəmov Səyyarə Kamil qızına qarşı şərəf və ləyaqətin təhqiri, maddi və mənəvi ziyanın ödənilməsi tələbinə dair qarşılıqlı iddiası barədə mülki işə Rüstəmov Səyyarə Kamil qızının əlavə kassasiya şikayəti əsasında baxılmış, əlavə kassasiya şikayətinin qismən təmin edilərək Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi MİÜMK-nın 12 fevral 2010-cu il tarixli qərarının, onunla əlaqədar Bakı Apellyasiya Məhkəməsi MİÜK-nın 14 sentyabr 2009-cu il tarixli qətnaməsinin iddiaçı Rüstəmov Səyyarə Kamil qızının işə bərpa və məcburi iş buraxmaya görə itirilmiş əmək haqqının ödənilməsi hissəsində ləğv edilməsi, işin həmin hissədə yenidən baxılması üçün Bakı Apellyasiya Məhkəməsinə göndərilməsi, qalan hissədə məhkəmə qərarlarının dəyişdirilmədən saxlanılması qərara alınmışdır.

“Cəzadan şərti olaraq vaxtından əvvəl azad etmə, cəzanın çəkilməmiş hissəsini daha yüngül cəza növü ilə əvəz etmə, cəzaçəkmə müəssisəsinin növünün dəyişdirilməsi və xəstəliyə görə cəzanı çəkməkdən azad etmə ilə bağlı məhkəmə təcrübəsi haqqında”

Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi Plenumunun

QƏRARI

08 oktyabr 2010 -cu il

№02/2010

Bakı şəhəri

Ümumiyyəti ideyaları, insan hüquq və azadlıqlarının qorunması kimi dəyərləri və insanpərvərlik ənənələrini özündə əks etdirən Azərbaycan Respublikasının yeni cinayət, cinayət prosessual və cəzaların icrası ilə bağlı qanunvericiliklərində məhkum olunmuş şəxslərin cəzadan şərti olaraq vaxtından əvvəl azad edilməsi, cəzanın çəkilməmiş hissəsinin daha yüngül cəza növü ilə əvəz olunması, cəzaçəkmə müəssisəsinin növünün dəyişdirilməsi və xəstəliyə görə cəzanı çəkməkdən azad edilməsi institutlarına geniş yer verilmişdir.

Cəzadan şərti olaraq vaxtından əvvəl azad etmə və cəzanın çəkilməmiş hissəsinin daha yüngül cəza növü ilə əvəz etmə məhkumun islah olunma prosesinin sürətləndirilməsinə, onun normal sosial faydalı həyata qaytarılmasına yardım edən institutdur.

Xəstəliyə görə cəzadan azad etmə qanunun humanistliyindən irəli gəlir və cəzanın törədilmiş cinayətə görə yalnız sitem olmaması haqqında ümumi demokratik dəyərlərə xidmət etməklə, cinayət törətdikdən sonra cəzanın çəkilməsinə mane olan ağır xəstəliyə düçar olan şəxsin cəzadan azad edilməsini özündə ehtiva edir.

Məhkəmənin təyin etdiyi cəzaçəkmə müəssisəsinin növünün dəyişdirilməsi isə həm məhkumların islah olunmaları üçün, həm də qanunla və normativ hüquqi aktla müəyyən olunmuş cəzaçəkmə müəssisələrində rejimə riayət olunmasına stimül yaradır.

Cəzadan şərti olaraq vaxtından əvvəl azad etmə, cəzanın çəkilməmiş hissəsinin daha yüngül cəza növü ilə əvəz etmə, cəzaçəkmə müəssisəsinin növünün dəyişdirilməsi və xəstəliyə görə cəzanı çəkməkdən azad etmə ilə bağlı işlər üzrə vahid məhkəmə təcrübəsi yaratmaq məqsədilə, Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin Plenumu Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 131-ci, «Məhkəmələr və hakimlər haqqında» Qanunun 79 və 80-ci maddələrini rəhbər tutaraq

Qərar alır:

1. Qanunverici məhkumun cəzadan şərti olaraq vaxtından əvvəl azad edilməsi, cəzanın çəkilməmiş hissəsinin daha yüngül cəza növü ilə əvəz olunması və cəzanın qalan hissəsinin çəkmək üçün cəzaçəkmə müəssisəsinin bir növündən digərinə keçirilməsi üçün yalnız cəzanın qanunla müəyyən edilmiş hissəsinin çəkməsini, müsbət xarakterizə edilməni, davranışını, əməyə münasibətini və cəzaçəkmə müəssisəsinin mülahizəsini əsas amil kimi irəli sürür.

Məhkəmələrə izah olunsun ki, bu xarakterli müraciətlərə baxarkən məhkumun cəzasının qanunla müəyyən edilmiş müddətini çəkməməsinin müəyyən olunması həmin müraciətin rədd olunmasına şərtsiz əsasdır. Cəzaçəkmə müəssisəsinin mənfəi mülahizəsi isə özlüyündə müraciətin rədd olunması üçün şərtsiz əsas deyil. Məhkəmələr cəzaçəkmə

yaranması onun alınması hesab olunmur. Sənədləşmə aparılmış olsa belə, mallar mühasibatlığa mədaxil olunduqdan sonra onun saxlanılması hər hansı formada aparıla bilərdi. Lakin, apellyasiya instansiyası məhkəməsi birinci instansiya məhkəməsinin qətnaməsini qismən dəyişdirib, qüvvədə saxlamaqla yuxarıda göstərilən maddi və prosessual hüquq normalarının tələblərini nəzərə almamış və nəticədə düzgün olmayan qətnamə qəbul etmişdir.

Ali Məhkəmənin İnzibati-İqtisadi Kollegiyası iş materiallarını araşdıraraq və qüvvədə olan qanunvericiliyin tələblərini rəhbər tutaraq, belə qənaətə gəlmişdir ki, apellyasiya instansiyası məhkəməsinin mübahisə üzrə gəldiyi nəticə iş materiallarına uyğundur.

Belə ki, səyyar vergi yoxlamasına dair aktdan görünür ki, cavabdehin qərarına əsasən iddiaçının 2005-2007-ci illər üzrə mənfəət vergisi, 2005-ci ilin sentyabr - 2008-ci ilin avqust ayları üzrə mədən vergisi, 2005-ci ilin sentyabr - 2008-ci ilin avqust ayları üzrə ƏDV-si, 2005-ci ilin 4-cü rübü - 2008-ci ilin 2-ci rübü üzrə maddəli işlə əlaqədar ödəmə mənbəyində tutulan vergi, 2006-2008 illər üzrə torpaq vergisi, 2005-ci ilin 4-cü rübü - 2008-ci ilin 2-ci rübü üzrə ödəmə mənbəyindən tutulan vergi, 2005-2007-ci illər üzrə yol vergisi, 2005-2007-ci illər üzrə əmlak vergisi Vergi Məcəlləsinin 38.2-ci maddəsinə əsasən, vergilər və digər icbari ödənişlərə dair qanunvericiliyə əməl edilməsi vəziyyətinin düzgünlüyünün yoxlanılması məqsədi ilə (vergilərin və digər icbari ödənişlərin hesablanması, tutulması və ödənilməsi) növbəti səyyar vergi yoxlaması aparılmışdır.

Həmin aktın ƏDV-nin hesablanması yoxlanılmasına dair hissəsində qeyd olunmuşdur ki, yoxlanılan dövrdə Cəmiyyət tərəfindən ƏDV 552.750,62 manat azaldılmışdır. Azaldılmış məbləğin 129.387,66 manatı qeyri-rezidentlərə ödənilmiş məbləğlərdən ƏDV-nin düzgün hesablanmaması və aylar üzrə düzgün nəzərə alınmamasına görə, 18.093 manatı 2006-cı ilin yanvar ayında məhv edilmiş vergi hesab fakturaları üzrə, 183,60 manatı 2008-ci ilin may ayında məhv edilmiş VHF-sı üzrə və 25,22 manatı VHF üzrə təkrar

əvəzləşdirmələrin aparılmasına görə, 405.060,68 manatı isə mal Cəmiyyətin anbarına mədaxil olunmadan avans ödənişə görə əvəzləşdirmənin aparılmasına görə olmuş və bununla da Vergi Məcəlləsinin 169.3, 169.4, 175.1-ci və 175.6-cı maddələrinin tələbləri pozulmuşdur. Cəmiyyət tərəfindən malların mədaxil olunması barədə və mal təqdim edən üçüncü şəxsin ərazisində iddiaçı üçün nə qədər malın hazırlanması barədə yoxlamaya heç bir sənəd təqdim edilməmişdir.

Həmin akta əsasən yoxlamanın nəticələrinə görə 353.006,77 manat maliyyə sanksiyasının tətbiq edilməsi təklif edilmişdir.

Cavabdehin vergi ödəyicisinin vergi qanunvericiliyinin pozulmasına görə məsuliyyətə cəlb edilməsi haqqında qərarına görə iddiaçının Azərbaycan Respublikası Vergilər Məcəlləsinin 58.1-ci maddəsinə əsasən verginin (o cümlədən ödəmə mənbəyindən verginin) hesabatda göstərilən məbləği verginin hesabatda göstərilməli olan məbləğinə nisbətən azaldılmışdırsa, habelə büdcəyə çatması vergi məbləği hesabat təqdim etməməklə yayındırılmışdırsa, vergi ödəyicisinə azaldılmış və ya yayındırılmış vergi məbləğinin 50 faizi (25 və ya 20) miqdarına 534.657,15 manat məbləğində “azaldılmış” ƏDV-si hesablanmış və ƏDV-nin azaldılmasına görə 348.483,40 manat vergi məsuliyyətinə cəlb edilməsi qərara alınmışdır.

Əhəngdaşı tozunun alqı-satqı müqaviləsindən görünür ki, iddiaçı və üçüncü şəxs arasında əhəngdaşı tozunun alqı-satqısına dair müqavilə bağlanmışdır.

Həmin müqavilənin “preambula” hissəsinin “D” bəndində qeyd olunmuşdur ki, hazırda sahədə ən azı 11.600.000 ton əhəngdaşı (“Hazır Məhsul”) vardır və əhəngdaşının kəsilməsi fəaliyyətinin nəticəsində sahədə ən azı 5.400.000 ton məhsul toplanılacaqdır (“Hazırlanacaq Məhsul”). Hazır məhsul və hazırlanacaq məhsul birgə məhsul deməkdir.

Həmin hissənin “F” bəndində qeyd olunmuşdur ki, satıcı məhsulu satmaq, alıcı isə onu almaq niyyətindədir.

azaldılması və azaldılan ƏDV-nin 50 faiz miqdarında 202.530,34 manat məbləğində maliyyə sanksiyasının tətbiq edilməsi, 2008-ci ilin may ayında məhv edilmiş vergi hesab-fakturası üzrə əvəzləşmənin aparılmasına görə 183,60 manat məbləğində ƏDV-nin azaldılması və azaldılmış ƏDV-nin 50 faiz miqdarında 91,80 manat məbləğində maliyyə sanksiyasının tətbiq edilməsi hissəsinin etibarsız hesab edilməsi, iddia tələbinin qalan hissədə rədd edilməsi qət edilmişdir.

Məhkəmənin qeyd olunan qətnaməsindən narazı qalan cavabdeh apellyasiya şikayəti verərək birinci instansiya məhkəməsinin qətnaməsinin ləğv edilməsini məhkəmə kollegiyasından xahiş etmişdir.

Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin iqtisadi mübahisələrə dair məhkəmə kollegiyasının 11 iyun 2010-cu il tarixli qətnaməsi ilə birinci instansiya məhkəməsinin qətnaməsinin qismən, 20 manat dövlət rüsumunun tutulması hissəsində ləğv edilməsi, qətnamənin qalan hissədə dəyişdirilmədən saxlanması, cavabdehin apellyasiya şikayətinin qismən təmin edilməsi qət edilmişdir.

Həmin qətnamədən cavabdeh kassasiya şikayəti verərək onun ləğv edilməsi haqqında qərar çıxarılmasını xahiş etmişdir.

Cavabdeh kassasiya şikayətində qeyd etmişdir ki, apellyasiya instansiyası məhkəməsi tərəfindən qətnamə qəbul edilərkən Azərbaycan Respublikası MPM-nin tələbi pozulmaqla, bunun nəticəsində də düzgün olmayan qətnamə qəbul edilmişdir. Belə ki, iddiaçı tərəfindən qanunun tələbləri pozulmaqla, alınmamış mala görə üçüncü şəxsə 2.500.000 manat məbləğində avans ödənilməsinə və mal satan tərəfindən ödənilmiş avansa görə verilmiş VHF-sı əsasında iddiaçı tərəfindən əvəzləşdirmənin aparılmasına apellyasiya instansiyası məhkəməsi tərəfindən Vergi Məcəlləsinin müvafiq maddələrinin düzgün tətbiq edilməməsi və iddiaçının bu hərəkətlərinə düzgün hüquqi qiymətin verilməmişdir. Apellyasiya instansiyası məhkəməsi işə baxarkən qanunvericiliyin tətbiqində səhvə yol vermiş və həmin əməliyyatın qanunvericiliyə uyğunluğu barədə qərar qəbul etmişdir. Apellyasiya instansiyası məhkəməsi

tərəfindən iş üzrə yeni qətnamə qəbul edilərkən məhkəmə Azərbaycan Respublikası MPM-nin 385-ci maddəsinin tələbini pozmaqla hüququn tətbiq edilməsində səhv buraxmış, tətbiq edilməli olan qanunu səhv təfsir eləmiş və bunun nəticəsində də düzgün olmayan qətnamə qəbul etmişdir. Belə ki, qeyd olunan məhkəmə qətnaməsində vergi orqanı tərəfindən cəmiyyətin anbarına mal mədaxil olunmadan avans ödənişə görə aparılmış 405.060,68 manat məbləğində əvəzləşdirmənin ləğv edilməsi və həmin məbləğə 202.530,34 manat məbləğində maliyyə sanksiyasının tətbiq edilməsi düzgün hesab edilməmişdir. Azərbaycan Respublikası Vergi Məcəlləsinin 175.1.3-cü maddəsinə görə vergi ödəyicisinə verilmiş VHF-sı üzrə alınmış malların (iş və xidmətlərin) dəyəri ödənilərkən, ƏDV-nin məbləği bu Məcəllə ilə və müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilmiş qaydada ödənilməlidir. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 30 dekabr 2007-ci il tarixli 219 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmiş "Vergi ödəyicisinə verilmiş VHF üzrə alınmış malların (iş və xidmətlərin) dəyəri ödənilərkən ƏDV-nin ödənilməsi, ƏDV-nin depozit hesabına uçotun aparılması, ƏDV-nin hərəkəti, bu hesab üzrə aparılan əməliyyatlardan ƏDV-nin əvəzləşdirilməsi və dövlət büdcəsinə köçürülməsi" Qaydaların 2.2-ci bəndinə əsasən alınmış mallara (işlərə, xidmətlərə) görə təqdim edilmiş VHF-rı üzrə ödənilməli olan ƏDV-nin məbləği vergi ödəyicisi tərəfindən ƏDV-nin depozit hesabına ödəniş sənədləri əsasında köçürülür. Beləliklə vergi qanunvericiliyinə görə ƏDV-nin əvəzləşdirilməsi alınmış mallar üzrə həyata keçirilir. Daha sonra cavabdeh göstərmişdir ki, qanunvericiliyə əsasən alınmış mallar mühasibatlığa mədaxil olunmalı və mühasibatlıq sənədlərində uçota alınmalıdır. Belə ki, Vergi Məcəlləsinin 139-cu maddəsinə əsasən vergi ödəyicisi özünün mülkiyyətində olan və sonradan satılmaq, yaxud məhsul istehsalı, işlərin görülməsi və ya xidmətlər göstərilməsində istifadə olunmaq üçün nəzərdə tutulan hər hansı malı əmtəə-material ehtiyatlarına aid etməyə borcludur. Mülki hüquqa əsasən həmin müqavilə ilə mallar üzərində mülkiyyət hüququnun

müəssisəsinin mülahizəsinin mənfi və ya müsbət olmasından asılı olmayaraq mülahizənin əsaslılığını məhkumun şəxsi işi, proses iştirakçılarının izahatları və digər sənədlərlə əlaqəli araşdırılmalı və nəticəsindən asılı olaraq müvafiq qərar qəbul etməlidirlər. Eyni zamanda məhkəmələr yetkinlik yaşına çatmayanlarla bağlı məhkumun cəzanın qanunla müəyyən edilmiş hissəsini çəkməsi üzrə Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin (bundan sonra CM-in) 90-cı maddəsində fərqli müddətlər müəyyən olunmasını mütləq nəzərə almalıdırlar. Bununla bağlı məhkəmələrə tövsiyyə olunur ki, cinayəti yetkinlik yaşına çatmadığı dövrdə törətdiyinə görə məhkum olunmuş, sonradan yaşın çatması ilə bağlı təbii müəssisəsindən cəzaçəkmə müəssisəsinə keçirilmiş şəxsə cəzadan şərti olaraq vaxtından əvvəl azad etmə, cəzanın çəkilməmiş hissəsini daha yüngül cəza növü ilə əvəz etmə CM-in 90-cı maddəsi nəzərə alınmaqla tətbiq edilir.

Bundan başqa istənilən maddi və prosessual hüquq norması tətbiq olunarkən baxılan hər bir işin xarakteri, mahiyyəti, ictimai və fərdi maraqlara təsiri, qanuniliyi araşdırılmalıdır.

Ona görə də məhkəmələr bu xarakterli işlərə baxarkən məhkumun cəzasının qanunla müəyyən edilmiş hissəsini çəkib-çəkməməsi ilə yanaşı, cəza çəkdiyi müəssisənin mülahizəsini də nəzərə almaqla, məhkumun cəza çəkdiyi müəssisə tərəfindən müsbət xarakterizə olunub-olunmamasına, konkret olaraq hansı ictimai faydalı əməklə məşğul olmasına, törətdiyi cinayətə münasibətinin təzahür formasına, məhz hansı ictimai və mədəni tədbirdə iştirak etməsinə xüsusi diqqət yetirməlidirlər. Bu zaman məhkəmələr mülahizədə irəli sürülmüş dəlillərlə kifayətlənməməli, ümumi və şablon ifadələrə əsaslanmamalı, müraciətin tam, hərtərəfli və obyektiv yoxlanılması üçün bütün qanuni vasitələrdən istifadə etməlidirlər.

2. Məhkəmələr bu xarakterli müraciətlərə baxarkən qanunun tələblərinə ciddi əməl etməklə yanaşı, həm də hər məhkuma onun şəxsiyyəti nəzərə alınmaqla fərdi yanaşmalıdırlar. Bu zaman məhkəmələr nəzərə almalıdırlar ki, cinayət və cinayət

prosessual qanunvericiliyində törədilmiş cinayət əməllərinin xarakteri və ictimai təhlükəlilik dərəcəsi, cinayət nəticəsində vurulmuş ziyanın ödənilməməsi, əvvəllər məhkum olunması, təqsirini etiraf etməməsi və sair bu kimi hallar cəzadan şərti olaraq vaxtından əvvəl azad edilməyə, cəzanın çəkilməmiş hissəsini daha yüngül cəza növü ilə əvəz olunmağa və cəzaçəkmə müəssisəsinin növünün dəyişdirilməsinə maneə kimi nəzərdə tutulmamışdır. Lakin məhkumun vurulmuş ziyanı ödəməkdən qəsdən boyun qaçırması (məsələn, əmlakı gizlətməsi və s.), törətdiyi cinayətə münasibəti işin digər halları ilə birlikdə cəzadan şərti olaraq vaxtından əvvəl azad etməyə və ya cəzanın çəkilməmiş hissəsinin daha yüngül cəza növü ilə əvəz edilməsinə, məntəqə tipli cəzaçəkmə müəssisəsinə keçirilməsinə maneə ola bilər.

Məhkəmələr nəzərə almalıdırlar ki, qanunverici yalnız ömürlük azadlıqdan məhrum etmə növündə cəzaya məhkum olunmuş şəxslərin, ağır və ya xüsusilə ağır cinayət törətmiş şəxslərin cəzalarının çəkilməmiş hissəsinin daha yüngül cəza növü ilə əvəz olunmasına, habelə cinayətlərin xüsusi təhlükəli residivinə görə məhkum olunmuş şəxslərin, ömürlük azadlıqdan məhrum etmə növündə cəzası müəyyən müddətə azadlıqdan məhrum etmə növündə cəza ilə əvəz olunan şəxslərin və tibbi xarakterli məcburi tədbirlər keçməli olan şəxslərin məntəqə tipli cəzaçəkmə müəssisələrinə keçirilmələrinə qadağa qoymuşdur.

Bununla yanaşı məhkəmələr nəzərə almalıdırlar ki, bu sahədə olan qanun normalarının mənasına görə məhkumun cəza çəkməkdən şərti olaraq vaxtından əvvəl azad edilməsi, cəzanın çəkilməmiş hissəsinin daha yüngül cəza növü ilə əvəz olunması və cəzaçəkmə müəssisəsinin növünün dəyişdirilməsi imperativ norma deyildir. Qanunverici həmin normaların tətbiq olunmasını məhkəmənin cəza çəkən şəxsin islah olunmaq üçün cəzanı tam çəkməsinə lüzum olmadığı qənaətinə gəlməsi, habelə azadlıqdan məhrum etmə növündə cəza çəkən

şəxsin cəzaçəkmə müddətində davranışı, əməyə münasibəti, bir sözlə cəza çəkdiyi müddətdə şəxsiyyətini səciyyələndirən hallarla şərtləndirmişdir. Ona görə də məhkəmələr qeyd edilən normaları tətbiq edərkən qanunun göstərilən tələbləri baxımından gəldiyi nəticəni əsaslandırılmalı, məhkumun müraciətdən asılı olaraq cəzasının qalan hissəsini çəkməsinə, yaxud azadlıqdan məhrum etmə növündə cəza çəkməsinə, yaxud da faktiki olaraq cəza çəkdiyi cəzaçəkmə müəssisəsində cəza çəkməsinə zərurət olub-olmamasını araşdırmalıdır.

3. Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının, "İnsan hüquqlarının və əsas azadlıqlarının müdafiəsi haqqında" Konvensiyanın və cinayət-prosessual qanunvericiliyinin müddəalarına görə məhkəmənin qərarı olmadan heç kəs həbsə alın və ya azadlıqdan məhrum edilə bilməz. Ona görə də, məhkəmənin qərarı ilə məhkumun müraciəti əsasında cəzadan şərti olaraq vaxtından əvvəl azad edilmiş və ya cəzasının çəkilməmiş hissəsi daha yüngül cəza növü ilə əvəz edilmiş, habelə xəstəliyə görə cəzadan azad edilmiş şəxsin qərar elan edildikdən sonra hər hansı müddətə cəzaçəkmə müəssisəsində saxlanması həmin şəxsin qanunsuz olaraq azadlıq hüququnun məhdudlaşdırılmasını ehtiva edir. Bu səbəbdən də məhkəmələr tərəfindən cəzadan şərti olaraq vaxtından əvvəl azad etmə və ya cəzasının çəkilməmiş hissəsinin daha yüngül cəza növü ilə əvəz etmə, xəstəliyə görə cəzadan azad etmə, habelə cəzaçəkmə müəssisəsinin növünün dəyişdirilməsi ilə əlaqədar məhkumun məntəqə tipli cəzaçəkmə müəssisəsinə keçirilməsi barədə qərar qəbul edildikdən sonra təxirə salınmadan həmin qərar icra olunması üçün məhkumun cəza çəkdiyi müəssisəyə göndərilməli, dərhal və ya qanunvericilikdə, habelə Azərbaycan Respublikası Cəzaların İcrası Məcəlləsinin (bundan sonra CİM-in) 168.5-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş qaydada icra olunaraq bu barədə məhkəməyə məlumat verilməlidir.

4. Qanunverici cəzadan şərti olaraq vaxtından əvvəl azad etmənin tətbiqinə cinayətlərin təsnifatı və ya digər kateqoriya üzrə hər hansı bir məhdudiyət qoymamışdır.

Buna baxmayaraq, məhkəmələr nəzərə almalıdırlar ki, zəruri hallarda məhkəmənin hökmü ilə CM-in 93.1.4-cü maddəsi ilə məhkumların üzərinə alkoqolizmdən və ya narkomaniyadan müalicə olunmaları üçün tibbi xarakterli tədbirlər tətbiq olunur. Bu halda məhkəmələr şəxsin şərti olaraq vaxtından əvvəl azad etmə haqqında müraciətinə baxarkən qeyd edilən xəstəliklərdən məhkumun müalicə olunub-olunmamasını araşdırmalı, müalicə olunmadığı təqdirdə CM-in 76.2-ci maddəsinin tələbinə əsasən CM-in 70.5-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş alkoqolizmdən, narkomaniyadan, toksikomaniyadan, zöhrəvi və ya digər bu kimi xəstəliklərdən müalicə olunması barədə vəzifələr qoya bilər.

Cinayət qanunvericiliyində həmin vəzifənin qoyulması imperativ norma kimi nəzərdə tutulmasa da, qeyd edilən vəzifələrin qoyulmaması hökmün tam icra olunmamasına səbəb olur ki, bu da yolverilməzdir.

CM-in 76.2-ci maddəsinə əsasən cəzadan şərti olaraq vaxtından əvvəl azad etmə tətbiq edərkən, məhkəmə məhkumun üzərinə CM-in 70.5-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş və cəzanın çəkilməmiş müddəti ərzində onun tərəfindən icra edilməli olan vəzifələr qoya bilər.

Məhkəmələr nəzərə almalıdırlar ki, cəzadan şərti olaraq vaxtından əvvəl azad olunmuş şəxslərin üzərinə qanunda nəzərdə tutulmuş vəzifələrin qoyulması onları şərti olaraq cəzadan azad edildikləri müddətdə hüquqa zidd hərəkətlərdən çəkindirmək, habelə cəmiyyətə reintegrasiya edilmələri üçün mühüm vasitələrdən biridir. Bu baxımdan məhkəmələr məhkumu cəzadan şərti olaraq vaxtından əvvəl azad edərək qəbul etdikləri qərarda azad olunmuş şəxsin üzərinə qanunda nəzərdə tutulmuş vəzifələrin qoyulub-qoyulmaması məsələsini mütləq müzakirə etməli və əsaslandırılmalıdırlar.

5. CM-in 76.5-ci maddəsinə əsasən cəzadan şərti olaraq vaxtından əvvəl azad edilmiş şəxslər üzərində nəzarəti müvafiq dövlət orqanları, hərbi qulluqçular üzərində nəzarəti isə hərbi hissələrin və müəssisələrin komandanlığı həyata keçirir.

əmək münasibətləri yazılı formada əmək müqaviləsi bağlandıqda yaranır.

Ərizəçi göstərmişdir ki, 2002-ci ilin sentyabr ayından "MTS" şirkətinin departamentində baş redaktor işləmiş və 2006-cı ilin may ayında öz ərizəsinə əsasən işdən azad olunmuşdur. Buna baxmayaraq əmək kitabçası vaxtında ona verilməmiş, dəfələrlə müraciət etdikdən sonra yalnız 2009-cu ildə əmək kitabçası heç bir qeydiyyat aparılmadan onun nümayəndəsinə qaytarılmışdır.

İşdə olan ərizəçi İ.Rzayevaya "MTS" şirkətinin icraçı direktoru tərəfindən ünvanlanmış 12.09.09 tarixli məktubda da ərizəçinin həmin şirkətdə işləməsi mübahisələndirilməyərək, onun işlədiyi dövrdə başqa müdiriyyət işlədiyindən və 2002-ci il tarixdən işə qəbul olması barədə əmr və əmək müqaviləsi olmadığından onun əmək kitabçasında qeydlər aparılmasının mümkün olmaması göstərilmişdir.

Bundan əlavə iş materiallarında olan "MTS" şirkəti tərəfindən ərizəçi İ.Rzayevanın adına verilmiş vəsiqənin kserosurətində onun, yəni ərizəçi İ.Rzayevanın baş redaktor işləməsi göstərilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Əmək Məcəlləsinin 49-cu maddəsinin 2-ci bəndinin tələbinə görə işçi bu Məcəllənin tələbləri pozularaq yazılı əmək müqaviləsi olmadan, lakin əvvəlcədən işəgötürənin razılığı (tapşırığı) ilə faktiki olaraq işə başlamışsa, həmin andan əmək müqaviləsi bağlanmış hesab olunur və bu halda ən gec üç gün

müddətində yazılı əmək müqaviləsi tərtib edilməlidir.

Kassasiya qaydasında işə baxan məhkəmə kollegiyası qeyd etmişdir ki, əgər ərizəçi qeyd olunan şirkətin müdiriyyətinin razılığı ilə əmək kitabçasını təqdim etməklə işə başlayaraq ərizəsində göstərdiyi 4 ilə yaxın müddətdə orada işləmişdirsə, onunla qanunla müəyyən edilmiş yazılı formada əmək müqaviləsinin bağlanmamasına görə ərizəçi deyil, şirkətin buna məsul olan müdiriyyəti cavabdehlik daşıyır.

Lakin apellyasiya instansiyası məhkəməsi tərəfindən işin qeyd olunan hallarına Əmək Məcəlləsinin yuxarıda göstərilən normasının tələbləri baxımından qiymət verilməmişdir.

Həmçinin iş üçün mühüm əhəmiyyət kəsb etməsinə baxmayaraq ərizəçinin "MTS" şirkətində işləməsinə göstərdiyi müddətdə həmin şirkətdən əmək haqqı alıb-almaması apellyasiya instansiyası məhkəməsi tərəfindən yoxlanmamışdır.

İşin qeyd olunan hallarını müzakirə edərək Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin Mülki Kollegiyası 03 dekabr 2010-cu il tarixli qərarla MPM-nin 418.1-ci maddəsinə əsasən ərizəçi İ.Rzayevanın kassasiya şikayətini təmin edərək, Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin MİÜK-nın iş üzrə 04 iyun 2010-cu il tarixli qətnaməsini ləğv etmiş və işi yenidən apellyasiya qaydasında baxılması üçün həmin məhkəməyə göndərmişdir.

Azərbaycan Respublikası Vergi Məcəlləsinin 166 və 175-ci maddələri avans ödəmələr zamanı ƏDV-nin əvəzləşdirilməsi üçün əsasdır.

İddiaçı "Q" Açıq Səhmdar Cəmiyyəti cavabdeh Vergilər Nazirliyinin Departamentinə qarşı vergi ödəyicisinin vergi qanunvericiliyinin pozulmasına görə məsuliyyətə cəlb edilməsi haqqında qərarın etibarsız hesab edilməsi barədə iddia ərizəsi ilə 2 saylı Bakı Yerli İqtisad Məhkəməsinə müraciət etmişdir.

Birinci instansiya məhkəməsinin 18 sentyabr 2009-cu il tarixli qətnaməsi ilə iddianın qismən təmin edilməsi, cavabdehin vergi ödəyicisinin vergi qanunvericiliyinin pozulmasına görə məsuliyyətə cəlb edilməsi haqqında qərarının 2008-ci ildə alınmış mal Cəmiyyətin anbarına mədaxil olunmadan avans ödənişlə əvəzləşmənin aparılmasına görə 405.060,68 manat məbləğində ƏDV-nin

mayında ərizə yazaraq, öz xahişinə əsasən işdən azad olunmuşdur. İşdən azad olunduğu vaxt onunla son haqq-hesab aparılmamış, işdən azad olunması barədə əmrin surəti və əmək kitabçası ona təqdim edilməmişdir. O, müxtəlif vaxtlarda əmək kitabçasının təqdim edilməsinə dair şirkətin hüquq şöbəsinə və kadrlar şöbəsinə müraciət etsə də əmək kitabçası heç bir əsas gətirilmədən ona təqdim edilməmişdir. Əmək kitabçası ərizəçinin işdən azad olunmasından üç il sonra etibarnamə üzrə nümayəndəsinə verilmişdir. Əmək kitabçası verilsə də, onun şirkətdə işlədiyi müddət barədə əmək kitabçasında heç bir qeyd aparılmamışdır. Bunun səbəblərini öyrənmək üçün o, 25.08.2009-cu il tarixdə şirkətə informasiya sorğusu ilə müraciət etmiş, 12.09.2009-cu il tarixli məktubu ilə şirkət ona bildirmişdir ki, onun 2002-ci il tarixdə işə qəbul olunması barədə əmr və əmək müqaviləsi olmadığı üçün və həmin dövrdə başqa müdiriyyət işlədiyindən onun əmək kitabçasında müvafiq qeydlər aparılması mümkün deyil.

Cavabdehin nümayəndəsi məhkəmə iclasında iddianı qəbul etməyərək iddianın əsassız olmasını onunla əsaslandırmışdır ki, ərizəçinin 2002-ci ildə şirkətə işə qəbul olunması barədə əmr və əmək müqaviləsi olmadığı üçün onun əmək kitabçasında qeydlərin aparılması mümkün olmamışdır. Ərizəçinin təqdim etdiyi vəsiqə şirkətə daxil olmaq üçün fiziki şəxslərə və "Müvəqqəti layihə"lərin iştirakçılarına təqdim olunan vəsiqədir və bu vəsiqə şirkətdə işləməni təsdiq etmir. Şirkətdə işləməni təsdiq edən vəsiqələrdə işçinin işə qəbul olunması barədə əmrin nömrəsi və vəsiqənin qüvvədə olduğu müddət göstərilir, lakin, ərizəçinin təqdim etdiyi vəsiqədə bu qeydlər yoxdur.

İş üzrə yuxarıda qeyd olunan məhkəmə aktları qəbul olunmuşdur.

Ərizəçi İ.Rzayeva Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin MÜİK-nin 04 iyun 2010-cu il tarixli qətnaməsinin ləğv edilməsini və işin yenidən baxılması üçün apellyasiya baxışına qaytarılmasını xahiş etmişdir.

Kassasiya şikayəti onunla əsaslandırılmışdır ki, apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qətnaməsi maddi və prosessual hüquq normalarının pozulması və düzgün

tətbiq edilməməsi, o cümlədən Avropa İnsan Hüquqları Konvensiyasının 8-ci maddəsinin, Azərbaycan Respublikası MPM-nin 172, 220, 227, 285.0.3, 296-cı maddələrinin, Əmək Məcəlləsinin 7.2, 12, 69.2, 87-ci maddələrinin, 49-cu maddəsinin 2-ci bəndinin və 195-ci maddəsinin "d" bəndinin tələblərinin pozulması ilə çıxarılmış, iş üzrə əhəmiyyət kəsb edən hallar nəzərə alınmamış, nəticədə əsassız və qanunsuz qətnamə qəbul edilmişdir.

Kassasiya şikayətinə İ.Rzayevanın "MTS" şirkətində Proqram rəhbəri vəzifəsində işləməsi barədə həmin şirkətin hüquq məsələləri üzrə müşavir tərəfindən verilmiş arayış əlavə olunmuşdur.

Məhkəmə kollegiyası iclasının yeri və vaxtı barədə lazımi qaydada məlumatlandırılmasına baxmayaraq, "MTS" şirkətinin nümayəndəsi heç bir üzrlü səbəb göstərmədən məhkəmə kollegiyasının iclasına gəlmədiyinə görə, kassasiya instansiyası məhkəməsi Azərbaycan Respublikası MPM-nin 415.3-cü maddəsinə əsasən cavabdehin iştirakı olmadan işə baxılmasını mümkün hesab etmiş və kassasiya şikayətinin məzmununa uyğun izahat verib şikayətin təmin olunmasını xahiş edən iddiaçı İ.Rzayevanın nümayəndəsi N.Əliyevanın və vəkili A.Qasımovun izahatlarını dinləyib iş materiallarının araşdıraraq, aşağıdakı əsaslara görə kassasiya şikayətinin qismən təmin olunaraq qətnamənin ləğv edilib işin yeni apellyasiya baxışına göndərilməsi barədə qərar qəbul etmişdir.

Birinci instansiya məhkəməsinin qətnaməsinə dəyişdirilmədən saxlamış Bakı Apellyasiya Məhkəməsi qəbul etdiyi qətnaməni onunla əsaslandırmışdır ki, Azərbaycan Respublikası Əmək Məcəlləsinin 7-ci maddəsinə əsasən əmək münasibətləri yazılı formada əmək müqaviləsi bağlandıqda yaranır. Lakin ərizəçi İ.Rzayeva ilə şirkət arasında yazılı formada əmək müqaviləsi bağlanmamışdır.

İş üzrə çıxarılmış apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qətnaməsində qeyd edildiyi kimi həqiqətən də Azərbaycan Respublikası Əmək Məcəlləsinin 7-ci maddəsinin 2-ci bəndində göstərilmişdir ki,

Buna görə də məhkəmələr şərti olaraq vaxtından əvvəl azad edilmiş şəxslər barədə qərarın surətini müvafiq olaraq məhkumun yaşayış yeri üzrə icra məmuru və ya hərbi hissələrin (müəssisələrin) komandanlığına göndərməlidirlər. Bundan başqa şərti olaraq vaxtından əvvəl azad edilmiş şəxs yetkinlik yaşına çatmamışdırsa, əlavə olaraq qərarın surəti həmin şəxsin yaşayış yeri üzrə yetkinlik yaşına çatmayanların işləri və hüquqlarının müdafiəsi üzrə komissiyaya göndərməlidir.

CİM-in 178.5-ci maddəsinə əsasən cəzadan şərti olaraq vaxtından əvvəl azad edilmiş şəxs məhkəmə tərəfindən onun üzərinə qoyulmuş vəzifələrin yerinə yetirilməsindən mütəmadi, yaxud qərəzli olaraq boyun qaçırdıqda və ya ictimai qaydaları pozduquna görə barəsində inzibati tənbeh tətbiq edilməklə, icra məmuru və ya hərbi hissənin komandiri (rəisi) şərti olaraq vaxtından əvvəl azad etmənin ləğv edilməsi və cəzanın çəkilməmiş hissəsinin icra olunması haqqında məhkəməyə təqdimat verir.

Məhkəmələr nəzərə almalıdırlar ki, CİM-in 178.6-cı maddəsinə əsasən cəzadan şərti olaraq vaxtından əvvəl azad edilmiş şəxs tərəfindən onun üzərinə qoyulmuş vəzifələrin il ərzində dəfələrlə yerinə yetirilməsi vəzifələri mütəmadi yerinə yetirməmə, həmin Məcəllənin 178.7-ci maddəsinə əsasən otuz gündən artıq müddətdə olduğu yer müəyyən edilməyən şəxs ona həvalə edilmiş vəzifələri yerinə yetirməkdən qərəzli boyun qaçırması hesab edilir.

Qeyd edilən qanun normalarına görə mütəmadi dedikdə cəzadan şərti olaraq vaxtından əvvəl azad edilmiş şəxsin məhkəmə tərəfindən qadağan olunmuş hərəkətlərə il ərzində iki dəfədən çox yol verməsi və ya etməli olduğu hərəkətlərin il ərzində iki dəfədən çox yerinə yetirilməməsi, yaxud məhkəmələr tərəfindən üzərinə qoyulmuş vəzifələrin təkrar pozulmasına yol verməmək barədə nəzarət orqanı tərəfindən edilən yazılı xəbərdarlıqdan sonra da təkrar yerinə yetirilməməsi, qərəzli boyun qaçırma dedikdə isə 30 gündən çox müddətə ardıcıl olaraq cəzadan şərti olaraq vaxtından əvvəl azad edilmiş şəxsin nəzarətdən gizlənərək olduğu yer haqqında məlumat verməməsi və ya

olduğu yeri müəyyən etməyi çətinləşdirən hərəkətlər etməsi nəzərdə tutulur.

6. Şəxsə təyin edilmiş cəza əfv etmə və ya amnistiya qaydasında, habelə digər əsaslarla azaldılarsa, onun cəzadan şərti olaraq vaxtından əvvəl azad edilməsi, cəzasının çəkilməmiş hissəsinin daha yüngül cəza növü ilə əvəz olunması və ya cəzaçəkmə müəssisəsinin növünün dəyişdirilməsi zamanı qanunla müəyyən edilmiş müddətlərin hesablanması üçün məhkəmənin təyin etdiyi cəza deyil, faktiki olaraq əfv etmə, amnistiya və ya başqa əsaslara görə azaldılmış cəza müddəti nəzərə alınmaqla hesablanmalıdır.

7. CM-in 77.2 və 77.3-cü maddələrinə əsasən cəzanın çəkilməmiş hissəsinin daha yüngül cəza növü ilə əvəz edilməsi cəza müddətinin ən azı üçdə bir hissəsi çəkildikdən sonra tətbiq edilə bilər. Cəzanın çəkilməmiş hissəsinin əvəz edilməsi zamanı məhkəmə bu Məcəllənin 42-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş istənilən daha yüngül cəza növünü, hər cəza növü üçün bu Məcəllə ilə müəyyən edilmiş həddə seçə bilər.

Bu zaman məhkəmələr nəzərə almalıdırlar ki, qanunvericilikdə ayrı-ayrı kateqoriyalı şəxslərə bəzi cəzaların təyin edilməsi qadağan olunmuşdur. Belə ki, birinci və ikinci qrup əlillərə, sağlamlıq imkanları məhdud uşaqlara, hamilə qadınlara, himayəsində səkkiz yaşınadək uşağı olan qadınlara, pensiya yaşına çatmış qadın və kişilərə, hərbi xidmətə çağırış üzrə müddətli həqiqi hərbi xidmətdə olan hərbi qulluqçulara ictimai işlər növündə, birinci və ikinci qrup əlillərə, hamilə qadınlara və ya səkkiz yaşınadək uşağı olan qadınlara, səkkiz yaşına çatmamış uşağını təkbəşinə böyüdən kişilərə, qocalığa görə pensiya yaşına çatmış qadın və kişilərə, habelə müddətli həqiqi hərbi xidmətdə olan hərbi qulluqçulara azadlığın məhdudlaşdırılması növündə cəza təyin oluna bilməz.

Bundan başqa əgər cəzasının çəkilməmiş hissəsi daha yüngül cəza növü ilə əvəz edilmiş məhkum yetkinlik yaşına çatmayan şəxsdirsə məhkəmələr CM-in 85-ci maddəsi ilə müəyyən edilmiş müddətləri mütləq nəzərə almalıdırlar.

Əgər şəxs ağırlıq dərəcəsinə görə müxtəlif cinayətlərə görə cinayətlərin məcmusu və ya hökmlərin məcmusu üzrə cəzaya məhkum olunubsa, cəzanın çəkilməmiş hissəsinin daha yüngül cəza növü ilə əvəz olunması, cəzaçəkmə müəssisəsi növünün dəyişdirilməsi və cəzadan şərti olaraq vaxtında əvvəl azad etmə barədə məsələlər qəti cəzaya münasibətdə və məcmuya daxil olan daha ağır cinayət üçün müəyyən edilmiş qaydaya əsasən tətbiq olunur.

8. Cinayət qanunvericiliyinin müddəalarına görə cəzadan şərti olaraq vaxtından əvvəl azad etmə və ya cəzanın çəkilməmiş hissəsinin daha yüngül cəza növü ilə əvəz olunması tətbiq edilərkən məhkəmə məhkumu əlavə cəzadan da tamamilə və ya qismən azad edə bilər. Ona görə də məhkəmələr qeyd edilən müraciətlərə baxarkən məhkumun təyin olunmuş əlavə cəzadan da azad olunub-olunmaması məsələsini müzakirə etməli, həmin məsələnin təmin və rədd edilməsinin, habelə təmin etdiyi halda tamamilə və ya qismən təmin etməsinin səbəblərini əsaslandırmalıdır.

Müraciətə baxılarkən əgər əlavə cəzanın icra olunması müəyyən edilərsə, məhkumun həmin cəzadan azad edilməsinə lüzum qalmadığından, məhkəmə bu halda əlavə cəzanın icra olunmasını qeyd etməklə kifayətlənməlidir. Əgər əlavə cəza qismən icra olunmuşsa, məhkəmə əlavə cəzanın qalan hissəsindən məhkumun qismən və ya tamamilə azad olunub-olunmaması məsələsinə münasibət bildirməlidir.

Məhkəmələrə izah olunsun ki, cəzadan şərti olaraq vaxtından əvvəl azad etmə və ya cəzanın çəkilməmiş hissəsinin daha yüngül cəza növü ilə əvəz olunma tətbiq edilərkən məhkumun əlavə cəzadan azad olunması tamamilə rədd olunmuşsa və ya qismən təmin olunmuşsa, məhkum CİM-in 170.7-ci və Azərbaycan Respublikası Cinayət Prosesual Məcəlləsinin (bundan sonra CPM-in) 513.2-ci maddələrində nəzərdə tutulmuş qaydada 6 aydan sonra yenidən əlavə cəzadan azad olunması üçün məhkəməyə müraciət edə bilər.

9. CPM-in 513-cü maddəsinə əsasən cəza çəkməkdən şərti olaraq vaxtından əvvəl azad etmə və cəzanın çəkilməmiş hissəsinin daha yüngül cəza ilə əvəz etmə məhkumun ərizəsi, habelə yetkinlik yaşına çatmayanların işləri və hüquqlarının müdafiəsi üzrə komissiyasının vəsatəti əsasında cinayət qanununun müddəalarına müvafiq olaraq cinayət cəzalarını icra edən müəssisənin və ya orqanın mülahizəsi nəzərə alınmaqla cəzanın çəkildiyi yer üzrə birinci instansiya məhkəməsi tərəfindən tətbiq olunur.

CPM-in 514-cü maddəsinə əsasən isə cəzaçəkmə müəssisələrinin növü dəyişdirilməklə məhkumun bir növ cəzaçəkmə müəssisəsindən başqa növ cəzaçəkmə müəssisəsinə keçirilməsi cinayət qanununun müddəalarına müvafiq olaraq məhkumun ərizəsi və ya cəzaçəkmə müəssisəsinin təqdimatı əsasında cəzaçəkmə müəssisəsinin mülahizəsi nəzərə alınmaqla cəzanın çəkildiyi yer üzrə birinci instansiya məhkəməsi tərəfindən həyata keçirilir.

Prosessual qanunun qeyd edilən normalarının mənasına görə cəza çəkməkdən şərti olaraq vaxtından əvvəl azad etmə və cəzanın çəkilməmiş hissəsinin daha yüngül cəza ilə əvəz etmə üçün müraciət yalnız məhkumun ərizəsi, əgər məhkum yetkinlik yaşına çatmamışdırsa, həm də yetkinlik yaşına çatmayanların işləri və hüquqlarının müdafiəsi üzrə komissiyasının vəsatəti hesab olunur. Cəzaçəkmə müəssisəsinin növü dəyişdirilməklə məhkumun bir növ cəzaçəkmə müəssisəsindən başqa növ cəzaçəkmə müəssisəsinə keçirilməsi üzrə müraciət isə həm məhkumun ərizəsi, həm də cəzaçəkmə müəssisəsinin təqdimatı hesab olunur.

Əgər məhkum yetkinlik yaşına çatmayan şəxsdirsə bir növ tərbiyə müəssisəsindən başqa növ tərbiyə müəssisəsinə və ya tərbiyə müəssisəsindən cəzaçəkmə müəssisəsinə keçirilməsi üzrə müraciət məhkumun qanuni nümayəndəsinin və ya müdafiəçisinin ərizəsi və ya tərbiyə müəssisəsinin təqdimatı hesab olunur.

Qeyd edilən prosesual qanunda nəzərdə tutulmuş birinci instansiya məhkəməsi dedikdə CPM-in 74.1 və 74.9-cu

sayılması, valideynlərinin ayrı yaşaması uşağın hüquqlarına təsir etmir. Valideynlər ayrı yaşadıda uşaq onların hər biri ilə ünsiyyət hüququna malikdir. Valideynlər müxtəlif dövlətlərdə yaşadıda da uşaq öz valideynləri ilə ünsiyyətdə olmaq hüququna malikdir. Həmin Məcəllənin 52-ci maddəsinə görə uşaq ailədə onun maraqlarına toxunan istənilən məsələnin həlli zamanı öz fikrini bildirmək, habelə məhkəmə istintaqı və inzibati araşdırmaların gedişində dinlənilmək hüququna malikdir. Onun maraqlarına zidd olan hallar istisna olunmaqla, 10 yaşına çatmış uşağın fikri mütləq nəzərə alınmalıdır. Bu Məcəllə ilə nəzərdə tutulmuş hallarda məhkəmə və ya qəyyumluq və himayə orqanı yalnız 10 yaşına çatmış uşağın razılığı ilə qərar qəbul edə bilər.

Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin MIÜK-nın 30 iyun 2009-cu il tarixli qətnaməsinin I.X.Rəcəbovanın uşağı L.N.Rəcəbli ilə görüş vaxtının müəyyən edilməsi ilə əlaqədar hissəsinə ləğv edib işi yeni apellyasiya baxışına göndərən Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin MIÜMK-sı 09 noyabr 2009-cu il tarixli qərarında Bakı Apellyasiya Məhkəməsinə göstəriş vermişdir ki, tərəflərin uşağı L.N.Rəcəblinin anası, iş üzrə iddiaçı I.X.Rəcəbova ilə görüşməsinə münasibətini aydınlaşdırıb, bundan asılı olaraq

I.X.Rəcəbovanın iddiasına hüquqi qiymət versin. Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin MIÜK-da həmin işə yenidən baxıldıqda da L.N.Rəcəbli I.X.Rəcəbova ilə görüşməkdən qəti imtina etmişdir.

Azərbaycan Respublikası MPM-nin 417.1.4-cü maddəsinə əsasən kassasiya məhkəməsi apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qətnamə və ya qərarını tamamilə, yaxud qismən ləğv edib apellyasiya instansiyası məhkəməsinə müəyyən edilmiş hallar və sübutlar əsasında yeni qərar qəbul edə bilər. Həmin Məcəllənin 417.2-ci maddəsinə görə bu Məcəllənin 417.1.4-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş qərar yalnız o halda qəbul edilir ki, apellyasiya instansiyası məhkəməsi tərəfindən maddi hüquq normaları pozulmuş və ya düzgün tətbiq edilməmiş olsun.

Ali Məhkəmənin MK-sı hesab edib ki, həmin işə baxıldıqda Azərbaycan Respublikası Ailə Məcəlləsinin 52-ci maddəsinin normaları pozularaq 15 yaşlı olan L.N.Rəcəblinin iradəsinə və fikrinə zidd olaraq onun anası I.X.Rəcəbova ilə görüşməsi barədə qətnamə qəbul edilmişdir. Buna görə Bakı Apellyasiya Məhkəməsi MIÜK-nın qətnaməsi ləğv edilib, işin müəyyən edilmiş hallarına əsasən I.X.Rəcəbovanın uşağı L.N.Rəcəbli ilə görüş vaxtının təyin edilməsi barədə iddiası təmin edilməmişdir.

İşə götürənin razılığı ilə işçi faktiki olaraq işə başlamışsa, həmin andan əmək müqaviləsi bağlanmış hesab olunur.

Bakı şəhəri, Yasamal rayon məhkəməsinin 18 yanvar 2010-cu il tarixli qətnaməsi ilə ərizəçi İ.Rzayevanın "MTS" şirkətinə qarşı şəxsi həyata müdaxilənin qanunsuz sayılmasına dair ərizəsi rədd edilmişdir.

Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin MIÜK-nın 04 iyun 2010-cu il tarixli qətnaməsi ilə iddiaçı İ.Rzayeva tərəfindən verilmiş apellyasiya şikayəti təmin edilməmiş, Yasamal rayon məhkəməsinin 18 yanvar

2010-cu il tarixli qətnaməsi dəyişdirilmədən saxlanılmışdır.

İddiaçı İ.Rzayeva "MTS" şirkətinə qarşı məhkəməyə iddia ərizəsi ilə müraciət edərək şəxsi həyata müdaxilənin qanunsuz sayılmasına dair qətnamə çıxarılmasını xahiş etmişdir.

İ.Rzayeva iddia tələbini onunla əsaslandırılmışdır ki, 2002-ci ilin sentyabr ayından "MTS" şirkətində işə qəbul olunaraq şirkətin departamentinin baş redaktoru vəzifəsinə təyin olunmuşdur. 2006-cı ilin

görüş vaxtının müəyyən edilməsi barədə qətnamə çıxarılmasını xahiş etmişdir. I.X.Rəcəbova öz iddiasını bununla əsaslandırmışdır ki, o, N.N.Rəcəbov ilə 21 fevral 2003-cü il tarixdə rəsmi nikah bağlamaqla ailə qurmuşdur. Birgə nikahdan onların 12 may 1995-ci il tarixdə qızları anadan olmuşdur. Ailə münasibətləri faktiki olaraq 13 iyul 2006-cı il tarixdən bitməsinə baxmayaraq nikahları 16 noyabr 2006-cı il tarixdə Bakı şəhəri Yasamal rayon məhkəməsinin qətnaməsi ilə pozulmuşdur. Nikah münasibətləri pozulduqdan sonra cavabdeh N.N.Rəcəbov qızının onunla görüşməsinə və ünsiyyətdə olmasına mane olur. O, dəfələrlə qızı ilə evdə və ya məktəbdə görüşmək istəsə də həmişə cavabdeh və ya onun göstərişi ilə qızının oxuduğu məktəbin işçiləri tərəfindən onların görüşmələrinə icazə verilməmişdir.

N.N.Rəcəbov I.X.Rəcəbovaya qarşı onun yaydığı böhtan xarakterli məlumatların təkzib edilməsi barədə qarşılıqlı iddia ərizəsi verib, onun tərəfindən qıza və oxuduğu məktəbin əməkdaşlarına söylədikləri həqiqətə uyğun olmayan məlumatların cavabdeh tərəfindən təkzib edilməsi barədə qətnamə çıxarılmasını xahiş etmişdir.

N.N.Rəcəbov və L.N.Rəcəbli kassasiya şikayətlərində bildirmişlər ki, Azərbaycan Respublikası Ailə Məcəlləsinin 52-ci maddəsinə əsasən uşaq ailədə onun maraqlarına toxunan istənilən məsələnin həlli zamanı öz fikrini bildirmək hüququna malikdir. Onun maraqlarına zidd olan hallar istisna olunmaqla 10 yaşına çatmış uşağın fikri mütləq nəzərə alınmalıdır. Maraqlı şəxs L.N.Rəcəbli anası iddiaçı I.X.Rəcəbova ilə görüşməkdən imtina edir. Onun 15 yaş olmasına baxmayaraq Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin MIÜK-sı qətnamə qəbul etmişdir ki, o, anası ilə görüşməlidir. Bununla L.N.Rəcəblinin ailə qanunvericiliyində uşaqlar üçün müəyyən olunmuş hüquqları pozulmuşdur.

İş materiallarından görünür ki, iddiaçı I.X.Rəcəbova və cavabdeh N.N.Rəcəbov 21 fevral 1993-cü ildə nikah bağlayıb ailə qurmuşlar. Onların birgə nikahlarından 12 may 1995-ci ildə iş üzrə maraqlı şəxs olan L.N.Rəcəbli anadan olmuşdur. Yasamal rayon

məhkəməsinin 16 noyabr 2006-cı il tarixli qətnaməsi ilə tərəflər arasında nikah pozulmuşdur. Həmin məhkəmənin 16 dekabr 2006-cı il tarixli əlavə qətnaməsi ilə L.N.Rəcəblinin atası N.N.Rəcəbovun yanında qalması qət edilmişdir. Həmin məhkəmənin 04 aprel 2007-ci il tarixli məhkəmə əmri ilə I.X.Rəcəbovanın bütün növ qazancının (gəlirinin) 1/4 hissəsinin 03 aprel 2007-ci il tarixdən başlayaraq tutulub L-nın saxlanması üçün N.N.Rəcəbova verilməsi qət edilmişdir. Həmin məhkəmənin 29 iyun 2007-ci il tarixli qətnaməsi ilə L.N.Rəcəblinin Azərbaycan Respublikasından kənara müvəqqəti getdiyi hallarda (daimi yaşayış üçün getmə halı istisna olmaqla) anası I.X.Rəcəbovanın icazəsi olmadan getməsinə icazə verilmişdir. Həmin məhkəmənin 03 aprel 2008-ci il tarixli qətnaməsi ilə iddiaçı N.N.Rəcəbovun cavabdeh I.X.Rəcəbovanın valideynlik hüquqlarından məhrum etmə barədə iddiası rədd edilmişdir.

Nərimanov rayon İcra Hakimiyyəti Övladlığa götürmə, Qəyyumluq və Himayə Orqanının 13 mart 2009-cu il tarixli rəyinə görə, I.X.Rəcəbovanın iddia ərizəsi üzrə məsələyə həmin orqanda baxılmışdır. Rayon İcra Hakimiyyəti Başçısı Aparatı yanında Övladlığa götürmə, Qəyyumluq və Himayə komissiyası tərəfindən uşağın mənafeyinin müdafiəsi naminə hər iki valideynlə fərdi söhbətlər aparılmışdır. Söhbətlər zamanı hər iki valideynin bir-birinə qarşı barışmaz mövqedə olduğu müəyyən edilmişdir. Həmçinin müəyyən edilmişdir ki, iddiaçı I.X.Rəcəbova hazırda Z.Xəlil küçəsindəki 33 №-li evin 18-ci mənzilində yaşayır. Evdə aparılan müşahidə zamanı mənzilin 3 otaqdan ibarət olduğu və burada uşaq üçün ayrıca otaq ayrıldığı və tam şəraitin təmin olduğu müəyyən edilmişdir. Atasını birgə yaşayan Rəcəbli Ləman Nazim qızı ilə aparılan söhbət zamanı məlum olmuşdur ki, o, anası ilə görüşməyi qətiyyətlə rədd edir.

Azərbaycan Respublikası Ailə Məcəlləsinin 50-ci maddəsinə əsasən uşaq valideynləri, babaları, nənələri, qardaşları, bacıları və başqa qohumları ilə ünsiyyətdə olmaq hüququna malikdir. Valideynlərinin nikahının pozulması və ya etibarsız

maddələrində göstərilən məhkumun faktiki olaraq cəza çəkdiyi müəssisənin yerləşdiyi ərazi üzrə rayon (şəhər) məhkəməsi nəzərdə tutulur. Cəzaçəkmə müəssisələrinə isə CİM-in 66-cı maddəsində sadalanan müəssisələr aiddir.

Əgər məhkəməyə müraciət daxil olduqdan sonra məhkum bir cəzaçəkmə müəssisəsindən digərinə keçirilərsə, məhkəmə müraciəti və onunla bağlı bütün sənədləri CPM-in 75-ci maddəsinə əsasən aiddiyyatı üzrə məhkumun faktiki olaraq hazırda cəza çəkdiyi yerin birinci instansiya məhkəməsinə göndərməlidir.

10.Məhkəmələrə izah olunsun ki, müraciət məhkəmədə baxılanadək məhkum ərizəsini və ya cəzaçəkmə müəssisəsi təqdimatını geri götürərsə, məhkəmə müvafiq müraciəti baxışdan çıxarmaqla geri qaytarılması haqqında qərar qəbul etməlidir. Bu halda məhkum eyni xarakterli ərizə və ya cəzaçəkmə müəssisəsi təqdimatla istənilən vaxt məhkəməyə yenidən müraciət edə bilər.

Əgər müraciət məhkəmədə baxılanadək məhkum ərizəsindən və ya cəzaçəkmə müəssisəsi təqdimatdan imtina edərsə, məhkəmə müvafiq müraciət üzrə icraata xitam verilməsi haqqında qərar qəbul etməlidir. Bu halda məhkum eyni xarakterli ərizə və ya cəzaçəkmə müəssisəsi təqdimatla yalnız 6 aydan sonra məhkəməyə yenidən müraciət edə bilər.

Göstərilən qaydalar yetkinlik yaşına çatmayanların işləri və hüquqlarının müdafiəsi üzrə komissiyasının vəsatəti, məhkumun müdafiəçisinin və yetkinlik yaşına çatmayan məhkumun qanuni nümayəndəsinin ərizələrinə də aiddir.

Lakin məhkəmələr nəzərə almalıdırlar ki, müdafiəçi öz müraciətini yalnız müdafiə etdiyi şəxsin və ya onun qanuni nümayəndəsinin, bu olmadıqda isə yetkinlik yaşına çatmayanların işləri və hüquqlarının müdafiəsi üzrə komissiyasının razılığı ilə geri götürə və ya bundan imtina edə bilər.

11.CPM-in 520-ci maddəsinə əsasən bu xarakterli müraciətlərə onlar məhkəməyə daxil olduqdan sonra 10 gündən gec olmayaraq açıq məhkəmə iclasında baxılır. Məhkəmə tərəfindən müəyyən edilmiş

qaydada CPM-in 520.2.1 və 520.4-cü maddələrində göstərilmiş şəxslər məhkəmə iclasının keçirilməsinin vaxtı və yeri barədə xəbərdar olunurlar və məhkəmə iclasına çağırılırlar. Əgər müraciət etmiş məhkum hökmə zərərçəkmiş şəxsə və ya mülki iddiaçıya müəyyən pul məbləği və ya hər hansı bir əşya ödəməlidirsə, bu halda zərərçəkmiş şəxsin və ya mülki iddiaçının (tələbkarın) məhkəməyə çağırılması da məqsədmüvafiqdir.

Həmin şəxslər müraciətin baxılma yeri və vaxtı haqqında vaxtında məlumatlandırıldıqda və bu halı təsdiq edən sənədlər mövcud olduqda, onların məhkəmə iclasına gəlməmələri məhkəmə iclasının keçirilməsinə mane olmur. Lakin məhkəmələr nəzərə almalıdırlar ki, CPM-in 92.3.2-92.3.5, 92.3.8, 92.3.12 və 92.3.13-cü maddələrdə nəzərdə tutulmuş hallarda müdafiəçinin müraciətin baxılmasında iştirakı məcburidir.

Məhkəmələrə izah olunsun ki, müraciətə cinayət prosessual qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş qaydada baxılmalı, bu zaman bütün prosessual hərəkətlər protokollaşdırılmalı və baxılmanın nəticəsi olaraq müraciətin təmin və ya rədd olunması haqqında qərar qəbul etməlidir. Məhkəmə tərəfindən müraciətin rədd olunması barədə qərar qəbul edildikdə, eyni xarakterli müraciətə baxılmasına məhkəmə qərarı çıxarıldığı gündən 6 ay keçdikdən sonra yol verilir. Lakin məhkəmələr nəzərə almalıdırlar ki, qanunverici məhkumun təkrarən yalnız eyni xarakterli müraciət etməsinə 6 aylıq məhdudiyət müəyyən etmişdir. Məhkəmə tərəfindən müraciətin rədd olunması barədə qərar qəbul edilməsi, məhkumun digər xarakterli müraciətlə məhkəməyə istənilən vaxt ərizə verməsini istisna etmir.

Məhkəmələr nəzərə almalıdırlar ki, bu xarakterli çoxsaylı müraciətlərə qısa zaman kəsiyində eyni vaxtda baxılması CPM-in müddəaları və "İnsan hüquqlarının və əsas azadlıqlarının müdafiəsi haqqında" Konvensiyanın 6-cı maddəsinin tələbləri baxımından yolverilməzdir.

Məhkəmələrə tövsiyə olunsun ki, məhkəmə müraciətin təmin və ya rədd olunması haqqında qərarın surətini məhkəmə

iclasında iştirak edib-etməmələrindən asılı olmayaraq maraqlı şəxslərə göndərməlidir.

12. Cəzaçəkmə müəssisəsinin növünün dəyişdirilməsi özündə iki bir-birinə əks olan müraciəti ehtiva edir. Belə ki, bu sahədə olan qanunun mənasına görə ömürlük azadlıqdan məhrum etmə növündə cəzaya məhkum olunmuş şəxslər istisna olmaqla, davranışından və əməyə münasibətindən asılı olaraq müsbət xarakterizə edilən məhkumlar cəzanın qanunla müəyyən olunmuş hissəsini çəkdiədən sonra məhkumun ərizəsi və ya cəzaçəkmə müəssisəsinin təqdimatı əsasında cəzaçəkmə müəssisəsinin mülahizəsi nəzərə alınmaqla cəzanın qalan hissəsini çəkmək üçün cəzaçəkmə müəssisəsinin bir növündən digərinə, yəni həbsxanadan cəzaçəkmə müəssisələrinə, ümumi və ciddi rejimli cəzaçəkmə müəssisələrindən məntəqə tipli cəzaçəkmə müəssisələrinə keçirilə bilər.

Bundan başqa CİM-in 70.4-cü maddəsinə əsasən cəzanın icrası qaydalarını qərəzli pozan məhkumlar cəzaçəkmə müəssisəsinin təqdimatı əsasında həmin müəssisənin mülahizəsi nəzərə alınmaqla məntəqə tipli cəzaçəkmə müəssisəsindən məhkəmənin hökmdə müəyyən etdiyi rejim növündəki cəzaçəkmə müəssisəsinə, məhkəmənin hökmü ilə məntəqə tipli cəzaçəkmə müəssisəsinə göndərilən şəxslər ümumi rejimli cəzaçəkmə müəssisəsinə, ümumi, ciddi və xüsusi rejimli cəzaçəkmə müəssisələrindən üç ildən çox olmayan müddətə həbsxanaya keçirilə bilər.

Məhkəmələr nəzərə almalıdırlar ki, rejim qaydalarının pozma özlüyündə qərəzli pozmanı ehtiva etmir. Yalnız CİM-in 108-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş pozuntular cəzanın icrası qaydalarının qərəzli pozulması hesab olunur. Belə ki, həmin maddəyə əsasən alkoqol və ya digər güclü təsir göstərən maddələri qəbul etmək; narkotik vasitələri və ya psixotrop maddələri qəbul etmək; xırda xuliqanlıq; cəzaçəkmə müəssisəsinin işçi heyətini hədələmək, təhqir etmək və ya onların qanuni tələblərinə tabe olmamaq; xidməti borclarını yerinə yetirən digər dövlət nümayəndələrini hədələmək və ya təhqir etmək; qrup halında tabe olmamaq və ya belə qruplarda fəal iştirak etmək; il ərzində üç

dəfədən çox tənbeh edilmək ayrı-ayrılıqda cəzanın icrası qaydalarının qərəzli pozulmasıdır.

Məhkəmələrə izah olunsun ki, yalnız həmin maddədə nəzərdə tutulan rejim qaydasının pozuntusu da özlüyündə qərəzli pozmanı yaratmır. Rejimin qərəzli pozulması məhkuma tənbeh tədbirlərinin tətbiq edilməsi ilə eyni vaxtda cəzaçəkmə müəssisəsinin müdiriyyətinin əsaslandırılmış qərarı ilə müəyyən edilir. Yəni məhkum tərəfindən rejimin qərəzli pozulmasını təsdiq edən qanunda nəzərdə tutulmuş müddət daxilində qəbul edilmiş cəzaçəkmə müəssisəsinin müdiriyyətinin qərarı olmalı və həmin qərar barədə məhkum vaxtında məlumatlandırılmalıdır.

13. Məhkəmələrə tövsiyyə olunur ki, məhkumun cəzadan şərti olaraq vaxtından əvvəl azad edilməsi və ya cəzasının qalan hissəsini çəkmək üçün məntəqə tipli cəzaçəkmə müəssisəsinə keçirilməsinə dair qəbul etdiyi qərarın surətini məhkuma göndərməklə yanaşı, ona CM-in 76.6-cı və CİM-in 70.4.1-ci maddələrinin izahını da göndərsinlər.

14. Cəzaçəkmə müəssisəsinin təqdimatı məhkəməyə daxil olduqdan sonra məhkəmə təqdimatın qanunvericiliyin tələblərinə uyğun olaraq tərtib olunmamasının, habelə, təqdimata məhkumu xarakterizə edən məlumatların, o cümlədən cəza çəkdiyi müddətdə əməyə və təhsilə münasibəti, davranışı barədə məlumatların, cəzaçəkmə müəssisəsinin mülahizəsi, məhkumun barəsində olan məhkəmə aktlarının surəti, şəxsi iş, məhkumun təyin olunmuş cəzasının qanunla müəyyən edilmiş hissəsini çəkməsini təsdiq edən sənəd, habelə məhkumun şəxsiyyəti ilə bağlı mühüm əhəmiyyət kəsb edən digər sənədlərin olmaması aşkar edilərsə və qeyd edilən çatışmazlığın məhkəmə iclaslarında aradan qaldırılması mümkün olmadıqda, hakim qərarla cəzaçəkmə müəssisəsinin təqdimatını geri qaytarır.

Məhkəmələrə izah olunsun ki, əgər göstərilən sənədlərin çatışmazlığı məhkumun ərizəsi və ya yetkinlik yaşına çatmayanların işləri və hüquqlarının müdafiəsi üzrə

Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin MİÜK-nın 30 sentyabr 2009-cu il tarixli qətnaməsini ləğv edib işi yeni apellyasiya baxışına göndərən Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin MİÜK-sı öz qərarını tərəflər arasında yaranmış mübahisəyə Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinin 221 və 223.1-ci maddələrinin səhv tətbiq edilməsi dəlilləri ilə əsaslandırmışdır.

İşə yenidən baxan Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin MİÜK-sı tərəflər arasındakı mübahisəyə Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinin 220.6-cı maddəsini tətbiq edib, tərəflərin paylı mülkiyyətində olan mübahisəli mənzilin hərracda satılması və əldə edilən pul məbləğinin onlar arasında paylarına müvafiq bölünməsi barədə qətnamə qəbul etmişdir.

Ali Məhkəmənin Mülki kollegiyası qeyd edib ki, paylı mülkiyyətdə olan əşyanın

Ailədə uşağın maraqlarına toxunan istənilən məsələnin həlli zamanı 10 yaşına çatmış uşağın fikri mütləq nəzərə alınmalıdır.

Bakı şəhəri Nərimanov rayon məhkəməsinin 01 aprel 2009-cu il tarixli qətnaməsi ilə I.X.Rəcəbovanın N.N.Rəcəbova qarşı uşaqla görüş vaxtının müəyyən edilməsi barədə iddiası qismən təmin edilib, I.X.Rəcəbovaya valideynlik hüquqlarını həyata keçirməkdən ötrü ayda bir dəfə, hər ayın axırıncı bazar günü, saat 10.00-dan 13.00-dək 12 may 1995-ci ildə anadan olmuş qızı L.N.Rəcəbli ilə ünsiyyətdə olmaq üçün görüş verilməsi qətd edilmiş, N.N.Rəcəbovun I.X.Rəcəbovaya qarşı böhtan xarakterli məlumatların cavabdeh tərəfindən təkzib edilməsi barədə qarşılıqlı iddiası rədd edilmişdir.

Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin MİÜK-nın 30 iyun 2009-cu il tarixli qətnaməsi ilə Bakı şəhəri Nərimanov rayon məhkəməsinin 01 aprel 2009-cu il tarixli qətnaməsi dəyişdirilmədən saxlanılmışdır.

Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin MİÜMK-nın 09 noyabr 2009-cu il tarixli qərarı ilə Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin MİÜK-nın 30 iyun 2009-cu il tarixli qətnaməsinin iddiaçı I.X.Rəcəbovanın uşağı L.N.Rəcəbli ilə görüş vaxtının

bölünməsi və ondan payın ayrılmasına dair iddialara baxıldıqda Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinin 220-ci maddəsində müəyyən olunmuş qaydaların ardıcılığı nəzərə alınmalıdır. Həmin Məcəllənin 220.6-cı maddəsi 220.3-220.5-ci maddələrində müəyyənləşdirilmiş qaydaların tətbiqi açıq-aşkar məqsəduyğun olmadıqda tətbiq edilə bilər. Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin MİÜK-sı həmin işə baxdıqda Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinin 220.3-220.5-ci maddələrinin tətbiqinin məqsəduyğunluğunu müzakirə etmədən həmin Məcəllənin 220.6-cı maddəsini tətbiq edərək cavabdeh N.Ə.Kərimovun və onun ailə üzvlərinin mənzil hüquqlarının pozulması ilə nəticələnən qətnamə qəbul etmişdir.

müəyyən edilməsi hissəsi ləğv edilib, işin həmin hissəsi yeni apellyasiya baxışına göndərilmişdir.

Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin MİÜK-nın 28 yanvar 2010-cu il tarixli qətnaməsi ilə Nərimanov rayon məhkəməsinin 01 aprel 2009-cu il tarixli qətnaməsinin iddiaçı I.X.Rəcəbovanın uşağı L.N.Rəcəbli ilə görüş vaxtının müəyyən edilməsi barədə hissəsi dəyişdirilmədən saxlanılmışdır.

Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin Mülki Kollegiyasının 23 iyun 2010-cu il tarixli qərarı ilə Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin MİÜK-nın 28 yanvar 2010-cu il tarixli qətnaməsi ləğv edilib, iddiaçı I.X.Rəcəbovanın uşağı L.N.Rəcəbli ilə görüş vaxtının müəyyən edilməsi barədə iddiası təmin edilməmişdir.

İş materiallarından görünür ki, I.X.Rəcəbova keçmiş əri N.N.Rəcəbova qarşı iddia ilə Nərimanov rayon məhkəməsinə müraciət edib, onunla qızı L.N.Rəcəbli arasında həftənin çərşənbə, cümə axşamı günlərində saat 17.00-dan 19.00-dək, şənbə və bazar günləri isə saat 11.00-dan 19.00-dək

N.Ə.Kərimovun mülkiyyətində saxlanılmışdır. Həmin qətnamə əsasında 29 may 2001-ci ildə onun adına qeydiyyat vəsiqəsi verilmişdir. Lakin o, cavabdehin təqsirindən yaşayış sahəsinə köçüb orada yaşaya bilmir. Buna görə o, mənzilin hərrac yolu ilə satılıb payına düşən pulun ona verilməsi xahişi ilə məhkəməyə müraciət etmək məcburiyyətində qalmışdır.

Cavabdeh N.Ə.Kərimov iddianı etiraf etməyərək göstərmişdir ki, onunla bacısı H.Ə.Kərimova arasında münaqişə olsa da, bacısını evdən qovmamış, o, özü evdən çıxıb getmişdir. Bacısının həmin mənzildə yaşamasına etiraz etmir. Cavabdeh tərəfindən 3-cü şəxs S.M.Kərimova iddianı etiraf etməyərək cavabdeh N.Ə.Kərimovun izahatına uyğun izahat vermişdir.

N.Ə.Kərimov kassasiya şikayətində bildirmişdir ki, Bakı şəhəri, Bakıxanov qəsəbəsi, Sülh küçəsi, 4090/94-cü məhəllədəki 2/10 sayılı evin 31-ci mənzili onun və bacısı olan iddiaçı H.Ə.Kərimovanın paylı mülkiyyətindədir. Mənzilin 9.5 kv.metr sahəsi olan bir otağı H.Ə.Kərimovanın, 9.03 kv.metr, 12.4 kv.metr və 17.3 kv.metr sahələri olan üç otağı isə onun mülkiyyətindədir. Bu pay bölgüsü 29 may 2001-ci il tarixli qeydiyyat vəsiqəsi ilə təstiqlənir. Həmin yaşayış sahəsi onun və ailəsinin yeganə yaşayış sahəsidir. Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin MİÜK-sı Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinin 215, 220 və 223-cü maddələrinin normalarını pozaraq onun razılığı olmadan yaşayış sahələrinin hərracda satılması və pulunun onlar arasında bölünməsi barədə qətnamə qəbul etmişdir.

Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinin 215.1-ci maddəsinə görə, paylı mülkiyyətdə olan əşyaya sahiblik və ondan istifadə bütün mülkiyyətçilərin razılığı əsasında, razılığa əldə edilmədikdə isə məhkəmənin müəyyənləşdirdiyi qaydada həyata keçirilir. Həmin Məcəllənin 215.2-ci maddəsinə müvafiq olaraq paylı mülkiyyətin mülkiyyətçisi ümumi əşyanın öz payına uyğun hissəsinin onun sahibliyinə və istifadəsinə verilməsi hüququna malikdir, bu mümkün olmadıqda isə onun payına düşən əşyaya sahiblik və ondan istifadə edən digər

mülkiyyətçilərdən müvafiq əvəz ödəməyi tələb edə bilər.

Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinin 220.1-ci maddəsinə əsasən paylı mülkiyyətdə olan əşya mülkiyyətçiləri arasındakı razılığa əsasən onlar arasında bölünə bilər. Həmin Məcəllənin 220.2-ci maddəsinə görə paylı mülkiyyətin mülkiyyətçisi öz payının ayrılmasını tələb edə bilər. Göstərilən Məcəllənin 220.3-cü maddəsinə müvafiq olaraq paylı mülkiyyətin mülkiyyətçiləri ümumi əşyanın bölünməsi və ya ondan payın ayrılması üsulu və şərtləri haqqında razılığa gələ bilmədikdə paylı mülkiyyətin mülkiyyətçisi öz payının naturada ayrılmasını məhkəmə qaydasında tələb edə bilər. Əgər payın naturada ayrılmasına yol verilmirsə və ya bu, ümumi mülkiyyətdə olan əşyaya tənasübsüz zərər vurmadan mümkün deyildirsə, ayrılan mülkiyyətçi öz payının dəyərinin paylı mülkiyyətin digər mülkiyyətçiləri tərəfindən ona ödənilməsi hüququna malikdir.

Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinin 220.4-cü maddəsinə əsasən paylı mülkiyyətin mülkiyyətçisinə naturada ayrılan əşyanın onun mülkiyyət hüququndakı payına tənasübsüzlüyü müvafiq pul məbləğinin ödənilməsi və ya başqa kompensasiya ilə aradan qaldırılır. Mülkiyyətçinin payı cüzi olduqda, real surətdə ayrılı bilmədikdə və ümumi əmlakdan istifadə edilməsində onun mühüm mənafeyi olmadıqda, məhkəmə həmin mülkiyyətçinin razılığı olmadan da paylı mülkiyyətin qalan iştirakçılarının öhdəsinə ona kompensasiya ödənilməsi vəzifəsini qoya bilər. Həmin Məcəllənin 220.5-ci maddəsinə görə mülkiyyətçi bu maddəyə uyğun kompensasiya aldığı andan ümumi əmlakdakı paya hüququnu itirir. Mülki Məcəllənin 220.6-cı maddəsinə görə həmin Məcəllənin 220.3, 220.5-ci maddələrində müəyyənləşdirilmiş qaydalara əsasən ümumi əmlakın bölünməsi və ya ondan pay ayrılması açıq-aşkar məqsəduyğun olmadıqda, məhkəmə əmlakın açıq hərracdan satılması və satış pulunun ümumi mülkiyyətin mülkiyyətçiləri arasında onların paylarına mütənasib surətdə bölüşdürülməsi haqqında qətnamə qəbul edə bilər.

komissiyasının vəsatəti məhkəməyə daxil olduqdan sonra aşkar olunarsa, məhkəmə qeyd edilən sənədlərin olmaması səbəbindən məhkumun ərizəsini və komissiyanın vəsatətini geri qaytarmamalıdır.

Bu halda məhkəmə həmin sənədlərin toplanılması üçün müvafiq orqanlara sorğular verməli və qeyd edilən sənədlərin lazımı qaydada tərtib edilib, məhkəməyə göndərilməsini tələb etməlidir.

15.Məhkəmələrə izah olunsun ki, əvvəllər məhkəmə tərəfindən məhkumun cəzadan şərti olaraq vaxtından əvvəl azad edilməsi və ya cəzasının çəkilməmiş hissəsinin daha yüngül cəza növü ilə əvəz olunması, habelə cəzaçəkmə müəssisəsinin növünün dəyişdirilməsi barədə müraciəti rədd olunmuşsa və məhkumun qanunla müəyyən edilmiş 6 aylıq müddətdən əvvəl təkrar eyni ərizə ilə müraciət etməsi müəyyən olunduqda, məhkəmə həmin müraciətin icraata qəbul edilməməsi və məhkuma qaytarılması barədə qərar qəbul edir.

16.Məhkəmələrə tövsiyə edilir ki, CM-in 78.1 və 78.2-ci maddələrinin tələbləri baxımından, həmin maddələrə əsasən aşağıdakı şəxslər cəzadan və ya cəzanın qalan hissəsini çəkməkdən azad oluna bilərlər:

- cinayəti anlaşıq vəziyyətdə törətməklə məhkəmənin ittiham hökmü ilə müvafiq cəzaya məhkum edilmiş, lakin cəza çəkərkən psixi xəstəliyə tutularaq bunun nəticəsində öz əməlinin (hərəkət və ya hərəkətsizliyinin) faktiki xarakterini və ictimai təhlükəliliyini dərk etmək və ya həmin əməli idarə etmək imkanından məhrum olmuş şəxslər;
- cəzanın çəkilməsinə mane olan və Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyi tərəfindən təsdiq edilmiş «Məhkumların xəstəliyə görə cəza çəkməkdən azad edilmələri üçün əsas olan xəstəliklərin siyahısında» göstərilən sair ağır xəstəliyə düşər olmuş şəxslər.

17.Xəstəliyə görə cəzadan azad etmə məsələlərinə baxarkən məhkəmələr CPM-in 511-ci maddəsinin tələblərinə əməl etməlidirlər. Bu vaxt nəzərə almaq lazımdır

ki, məhkum əsas cəza ilə yanaşı həm də əlavə cəzadan da azad oluna bilər.

Məhkəmələrə izah olunsun ki, psixi xəstəliyə görə cəzadan azad olunmuş şəxs haqqında cinayət qanunvericiliyində nəzərdə tutulmuş tibbi xarakterli məcburi tədbirlər tətbiq edilə bilər.

18.Xəstəliyə görə cəzadan azad etmə haqqında vəsatətlərə baxarkən məhkəmələr təqdim edilmiş həkim komissiyasının tibbi rəyi ilə yanaşı məhkumun cəza çəkdiyi müddətdə onun davranışını, aparılan müalicəyə münasibətini, tibbi tələblərə, rejim qaydalarına əməl etməsini, habelə onun şəxsiyyətini səciyləndirən halları, daimi yaşayış yerinin və ona xidmət göstərə bilən və buna razılıq yaxın qohumlarının və ya tanışlarının olmalarını nəzərə almalıdırlar. Məhkəmənin qərarı yuxarıda göstərilən hallara istinad edilməklə əsaslandırılmalıdır.

Bundan başqa məhkumların xəstəliyə görə cəza çəkməkdən azad edilməsi zamanı məhkəmələr tərəfindən işlərə baxılarkən bu şəxslərin şəhadətləndirilməsinin Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyində 14.04.2003-cü il tarixdə (Şəhadətnamə № 2973) dövlət qeydiyyatına alınmış «Psixi və sair ağır xəstəliklərə tutulmuş məhkumların şəhadətləndirilməsi və cəza çəkməkdən azad olunmaları üçün təqdim edilməsi Qaydası»na uyğun həyata keçirilməsi zəruridir.

19.CM-in 78.3-cü maddəsinə əsasən, intizam xarakterli hərbi hissədə saxlama növündə cəza çəkən hərbi qulluqçular Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 23 fevral 2008-ci il tarixli 59 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş «Hərbi-həkim ekspertizası haqqında Əsasnamə»nin tələblərinə müvafiq olaraq sülh dövründə hərbi xidmətə yararsız hesab edilmələrinə səbəb olan və xəstəlik haqqında şəhadətnamə ilə təsdiq olunmuş xəstəliklərə düşər olduqda cəzanın qalan hissəsini çəkməkdən azad edirlər. Bu halda hərbi qulluqçunun cəzasının çəkilməmiş hissəsi daha yüngül cəza ilə əvəz edildikdə, məhkəmələr CM-in 77-ci maddəsinin tələblərinə əsaslanmalıdırlar.

20.Məhkumun xəstəliyi onun cəzadan azad olunması məqsədilə qəsdən edilmiş

hərəkəti (məsələn, özünə xəsarət yetirməsi) nəticəsində əmələ gəldikdə, o, CM-in 78.2-ci maddəsinə əsasən cəzadan azad edilə bilməz. İntizam xarakterli hərbi hissədə cəza çəkən hərbi qulluqçunun eyni məqsədlə öz sağlamlığına zərər vurması onun CM-in 335.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş cinayəti törətməsinə görə cinayət məsuliyyətinə cəlb edilməsinə səbəb olur.

21. Məhkəmələr nəzərə almalıdırlar ki, cinayət qanunvericiliyi xəstəliyə görə cəzadan azad etmə ilə yanaşı, həmçinin cəzadan azad olunmuş şəxslərin sağaldıqları halda bunun hüquqi nəticələrini də müəyyən edir. CM-in 78.4-cü maddəsinin tələblərinə əsasən, psixi və ya digər ağır xəstəliyə tutulduqlarına görə cəzadan və ya cəzanın çəkilməmiş hissəsindən azad edilmiş şəxslər sağaldıqda cinayət məsuliyyətinə və ya cəzaya məruz qala bilərlər. Bu haqda qərar qəbul edərkən məhkəmələr CM-in 75 və 80-cı maddələrində göstərilmiş müddətlərin keçib-keçməməsini

yoxlamalı, barəsində tibbi xarakterli məcburi tədbirlər tətbiq edilmiş şəxsin psixiatriya stasionarında saxlandığı müddəti isə bu müddətin bir gününü azadlıqdan məhrum etmə cəzasının bir gününə hesablamaqla çəkilməli olan cəzanın müddətini müəyyən etməlidirlər.

22. Cəzanın çəkilməsinə mane olan xəstəliyə tutulduğuna görə cəzadan və ya cəzanın qalan hissəsindən azad olunmuş və qohumlarının və ya səhiyyə orqanlarının himayəsinə verilmiş şəxsin sağlamlığı barədə məlumatı səhiyyə orqanları dərhal məhkəməyə təqdim etməlidirlər. Səhiyyə orqanlarının üzərinə bu vəzifənin qoyulması məhkəmənin cəzadan azad etmə haqqında qərarında əks etdirilməlidir.

Ramiz Rzayev
Ali Məhkəmənin Sədri

MÜLKİ İŞLƏR ÜZRƏ MƏHKƏMƏ TƏCRÜBƏSİNDƏN

Ümumi mülkiyyətdə olan əmlakın bölünməsi və ya ondan payın ayrılması açıq-aşkar məqsəduyğun olmadıqda məhkəmə əmlakın açıq hərracda satılması və satış pulunun ümumi mülkiyyətin mülkiyyətçiləri arasında onların paylarına mütənasib sürətdə bölüşdürülməsi barədə qərar qəbul edə bilər.

Bakı şəhəri Sabunçu rayon məhkəməsinin 14 aprel 2009-cu il tarixli qətnaməsi ilə iddiaçı H.Ə.Kərimovanın cavabdeh N.Ə.Kərimova qarşı ümumi mülkiyyətlərində olan Bakı şəhəri, Bakıxanov qəsəbəsi, Sülh küçəsi, 4090/94-cü məhəllə, 2/10 sayılı evin 31-ci mənzilinin hərracda satılaraq əldə edilmiş pul məbləğinin onlar arasında paylarına uyğun bölünməsi, məcburi ödədiyi kirayə haqqının və sağlamlığına vurulmuş zərərin ödənilməsi barədə iddiası təmin edilməmişdir.

Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin MİÜK-nın 30 sentyabr 2009-cu il tarixli qətnaməsi ilə Sabunçu rayon məhkəməsinin 14 aprel 2009-cu il tarixli qətnaməsi dəyişdirilmədən saxlanılmışdır.

Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin MİÜK-nın 21 yanvar 2010-cu il tarixli qərarı ilə Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin MİÜK-nın 30 sentyabr 2009-cu il tarixli qətnaməsi ləğv edilib, iş yeni apellyasiya baxışına göndərilmişdir.

Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin MİÜK-nın 29 aprel 2010-cu il tarixli qətnaməsi ilə Sabunçu rayon məhkəməsinin 14 aprel 2009-cu il tarixli qətnaməsi ləğv edilib, H.Ə.Kərimovanın iddiası təmin edilərək Bakı şəhəri, Bakıxanov qəsəbəsi, Sülh küçəsi, 4090/94-cü məhəllə, 2/10 sayılı evin 31-ci mənzilinin hərracda satılması, əldə edilən pulun tərəflər arasında paylarına uyğun bölünməsi, pulun 1/5 hissəsinin H.Ə.Kərimovaya, 4/5 hissəsinin isə N.Ə.Kərimova verilməsi qətl olunmuşdur.

Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin Mülki Kollegiyasının 19 oktyabr 2010-cu il tarixli qərarı ilə Bakı Apellyasiya Məhkəməsi MİÜK-nın 29 aprel

2010-cu il tarixli qətnaməsi ləğv edilib, iş yeni apellyasiya baxışına göndərilmişdir.

İş materiallarından görünür ki, H.Ə.Kərimova N.Ə.Kərimova qarşı iddia ərizəsi ilə Sabunçu rayon məhkəməsinə müraciət edib, onların mülkiyyətində olan Bakı şəhəri, Bakıxanov qəsəbəsi, Sülh küçəsi, 4090/94-cü məhəllə, 2/10 sayılı evin 31-ci mənzilinin hərrac yolu ilə satılaraq əldə edilmiş məbləğin onlar arasında paylarına uyğun bölünməsi, məcburi ödədiyi kirayə haqqının və onun sağlamlığına vurulmuş zərərin cavabdeh tərəfindən ona ödənilməsi barədə qətnamə çıxarılmasını xahiş etmişdir. H.Ə.Kərimova öz iddia tələblərini bununla əsələndirmişdir ki, Bakı şəhəri, Bakıxanov qəsəbəsi, 4090/94-cü məhəllədəki 2/10 sayılı ev 4 otaqlı mənzil olub, 1986-cı ildə iş yerindən anasına verilmişdir. O, 18 avqust 1986-cı ildən həmin mənzildə qeydiyyatdadır. 15 noyabr 1989-cu ildə böyük qardaşı vəfat etdikdən sonra evdə 3 ailə üzvü: atası, qardaşı və özü qalmışdır. 1995-ci ildə qardaşı N. evlənmişdir, hal-hazırda onun 2 uşağı var. Qardaşı ailəsi ilə birlikdə mübahisəli ünvanda yaşayır. O isə 8 ildir ki, kirayələrdə yaşamağa məcburdur. Sağlamlığını itirsə də, əziyyətlər çəksə də, onun evə qayıtmaq fikri yoxdur. 1999-cu ildə mənzil qardaşı Nazimin adına özəlləşdirilərkən o, bu şərtlə razılıq ki, qardaşı evi satıb əldə edilən puldan onun payını verəcək. Sabunçu rayon məhkəməsinin 18 fevral 2001-ci il tarixli qətnaməsi ilə mənzilləri barədə N.Ə.Kərimovun adına verilmiş qeydiyyat vəsiqəsi etibarsız sayılmışdır. Həmin mənzildə sahəsi 9.5 kv.metr olan bir otaq onun, sahələri 9.3 kv.metr, 12.4 kv.metr və 17.3 kv.metr olan 3 otaq isə iş üzrə cavabdeh olan qardaşı

məhrum edir və onu yalnız protestin rədd olunması haqqında qərarın çıxarılmasına istiqamətləndirir.

Deyilənlər belə nəticə çıxarmağa əsas verir ki, CPM-in 391.8-1-ci maddəsində nəzərdə tutulan məsələnin qanunverici tərəfindən apellyasiya icraatının ilkin baxış mərhələsinə aid edilməsi ondan irəli gəlir ki, apellyasiya məhkəməsi məhkəmə baxışı mərhələsində işin birinci instansiya məhkəməsinə qaytarılması barədə yekun qərar çıxarmaq səlahiyyətinə malik deyil. Fikrimizcə bu problemi 391.8-1-ci maddədə göstərilən protestlərə baxılmasını təyinatı fərqli olan ilkin baxış mərhələsinə aid etməklə yox, apellyasiya məhkəməsinə həmin protestlər üzrə məhkəmə baxışı mərhələsində işin birinci instansiya məhkəməsinə qaytarılması barədə qərar çıxarmaq səlahiyyətini verməklə həll etmək daha düzgün olardı.

Məhkəmə baxışı mərhələsində apellyasiya məhkəməsinə ittihamın ağırlaşdırılmasına yönələn əsaslı apellyasiya tələbləri üzrə hökmün ləğv edilməsi və işin birinci instansiya məhkəməsinə qaytarılması barədə qərar çıxarmaq səlahiyyətinin verilməsi yuxarıda göstərilən problemləri ortadan qaldırmaqla yanaşı, öz hüquqi tənzimlənməsini gözləyən başqa bir problemi də həll etmiş olardı.

İstisna etmək olmaz ki, Baş Prokurorun və yaxud Naxçıvan MR prokurorunun verdiyi eyni əsasla işdə zərərçəkən qismində iştirak etmiş şəxs birinci instansiya məhkəməsinin hökmündən apellyasiya şikayəti vermiş olsun, yəni hökmün ləğv edilməsi və işin birinci instansiya məhkəməsinə qaytarılması barədə apellyasiya tələbini təqsirləndirilənə qarşı daha ağır ittihamın irəli sürülməsi zərurəti ilə əsaslandırırınsın. CPM-in 391.8-1-ci maddəsi yalnız Baş Prokurorun və Naxçıvan MR prokurorunun protestləri ilə əlaqədar ilkin baxışda işin birinci instansiya məhkəməsinə qaytarılması imkanını nəzərdə tutduğundan, aydındır ki, həmin qayda zərərçəkənə şamil edilməyəcək və onun verdiyi apellyasiya şikayəti buna prosessual maneələr olmadığı təqdirdə apellyasiya baxışında araşdırılacaqdır. Və onu da istisna etmək olmaz ki, apellyasiya məhkəməsi apellyasiya şikayətinə mahiyyəti üzrə baxarkən onun əsaslı olması haqqında nəticəyə gəlsin. Belə vəziyyətdə apellyasiya məhkəməsi zərərçəkənin daha ağır ittihamın irəli sürülməsi məsələsi ilə bağlı tamamilə əsaslı olan apellyasiya şikayətini həll edə bilməyəcəkdir. Çünki, CPM-in qaydaları apellyasiya məhkəməsinə apellyasiya şikayəti üzrə məhkəmə baxışında hökmün ləğv edilməsi və cinayət işinin (sadələşdirilmiş icraat materiallarının) birinci instansiya məhkəməsinə qaytarılması haqqında yekun qərar çıxarmaq səlahiyyətini vermir. Deməli, həmin səlahiyyətin prosessual qanuna daxil edilməsi bu problemin də aradan qaldırılmasını təmin edəcəkdir.

Beləliklə yuxarıda göstərilən mülahizələrə əsaslanaraq 391.8-1-ci maddənin Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosessual Məcəlləsindən çıxarılmasını, barəsində danışdığımız apellyasiya protestləri və apellyasiya şikayətlərində qaldırılan məsələlərin mahiyyət üzrə həllinin apellyasiya icraatının məhkəmə baxışı mərhələsinə aid edilməsini təmin etmək üçün Məcəllənin 398-ci maddəsinə aşağıdakı məzmununda 398.1.5-ci maddənin əlavə edilməsini məqsədəuyğun hesab edirik:

«398.1. Apellyasiya şikayətinin və ya apellyasiya protestinin baxışı nəticəsində apellyasiya instansiyası məhkəməsi aşağıdakılardan birini etməyə haqlıdır:

398.1.1. ...

...

398.1.5. birinci instansiya məhkəməsində dövlət ittihamçısı tərəfindən müdafiə edilmiş ittihamla müqayisədə daha ağır cinayət üzrə ittihamın irəli sürülməsinə dair Azərbaycan Respublikası Baş prokurorunun, Naxçıvan Muxtar Respublikasının ərazisində, həmçinin Naxçıvan Muxtar Respublikasının prokurorunun protesti, habelə eyni əsasla verilmiş zərərçəkən şəxsin apellyasiya şikayəti ilə razılaşdıqda birinci instansiya məhkəməsinin hökmünün ləğv edilməsi və cinayət işinin, sadələşdirilmiş icraat materialının birinci instansiya məhkəməsinə qaytarılması haqqında qərar qəbul etmək.»

İstifadə olunmuş mənbələrin siyahısı

1. Azərbaycan Respublikasının Cinayət-Prosessual Məcəlləsi. «Qanun» nəşriyyatı. Bakı, 2008.
2. Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin Bülleteni, 2006, №2.

Ali Məhkəmənin 11 noyabr 2010-cu il tarixli Plenumu

11 noyabr 2010-cu ildə Ramiz Rzayevin sədrliyi ilə Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin növbədənkənar Plenumu keçirilmişdir.

Ali Məhkəmənin sədri Plenum iclasını giriş sözü ilə açaraq bildirmişdir ki, ölkəmizdə həyata keçirilən köklü islahatlar və cəmiyyətimizin dinamik inkişafı nəticəsində təbii ki, məhkəmələrin də iş həcmi artmış, məhkəmə fəaliyyətinin daha da təkmilləşdirilməsi zərurəti yaranmışdır. Bununla əlaqədar Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin ədalət mühakiməsinin səmərəliliyinin artırılması istiqamətində tapşırıqlarının icrası ilə bağlı ardıcıl tədbirlər həyata keçirilməkdədir.

Yeni qanunvericiliyə uyğun olaraq hakimlərin seçilməsinin yeni qaydası müəyyən edilmiş və müstəqil qurum olan Hakimlərin Seçki Komitəsi yaradılmışdır.

Vətəndaşların məhkəmələrə müraciət etmək imkanlarının asanlaşdırılması, habelə regionlarda hüquq institutlarının inkişafı məqsədi ilə yeni məhkəmələr, o cümlədən Bakı şəhərində yerləşən respublika apellyasiya və iqtisad məhkəmələri ləğv edilərək ölkənin bütün bölgələrini əhatə edən beş yeni regional Apellyasiya Məhkəməsi, əlavə olaraq üç yerli İqtisad Məhkəməsi təşkil edilmiş və 2007-ci ildən fəaliyyətə başlamışdır.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti möhtərəm cənab İlham Əliyev tərəfindən qanunvericilik təşəbbüsü ilə məhkəmə hakimiyyətinin fəaliyyətini tənzimləyən qanunvericiliyə 22 iyun 2010-cu il tarixdə edilmiş mütərəqqi dəyişikliklər məhkəmə sisteminin daha da təkmilləşdirilməsini şərtləndirmişdir.

Əhalinin məhkəmələrə müraciət imkanlarının asanlaşdırılması məqsədi ilə yeni məhkəmələr-Ağır Cinayətlərə Dair İşlər Üzrə Məhkəmənin əsasında ölkənin dörd bölgəsində regional ağır cinayətlər məhkəmələri, dövlət orqanları tərəfindən insan hüquqlarına ciddi əməl olunmasının təmin edilməsi məqsədi ilə yeddi bölgədə

inzibati-iqtisadi məhkəmələr yaradılmış, hərbi məhkəmə sistemi təkmilləşdirilmişdir.

Məhkəmələrdə baxılan işlərin sayı 2000-ci illə müqayisədə dəfələrlə artmışdır. Bununla əlaqədar hakim ştatlarının sayı son illər ərzində 50 faiz, o cümlədən cari ilin avqust ayında 25 faiz artırılaraq 600-ə çatdırılmış, hər bir hakim üçün əlavə köməkçi ştatları ayrılmış, məhkəmə hakimiyyətinin özünüidarə funksiyaları genişləndirilərək bu ştatların məhkəmələr arasında bölgüsü Məhkəmə-Hüquq Şurasına həvalə edilmişdir.

Plenumda qeyd edilmişdir ki, son illər ərzində hakim ştatlarının artırılması nəticəsində Ali Məhkəmə hakimlərinin ştat sayı 27-dən 41-ə, Apellyasiya instansiyası məhkəmələri hakimlərinin ştat sayı isə iki dəfədən çox artırılaraq 63-dən 135-ə çatdırılmışdır. Bakı şəhərinin rayon məhkəmələrində 2007-ci ildə faktiki olaraq 45 hakim fəaliyyət göstərmişdirsə, bu gün bu rəqəm 97 təşkil edir. Respublikanın digər rayon, şəhər məhkəmələri hakimlərinin sayı da xeyli artırılmışdır.

Bu isə öz növbəsində hakimlərin iş yükünü azaldır, nəticə etibarilə işlərə daha keyfiyyətli baxılır, yol verilən süründürməçilik və digər pozuntular aradan qaldırılır.

Hakimlərin maddi təminatının yaxşılaşdırılması da diqqət mərkəzində saxlanılmış, o cümlədən ötən ay qanunvericiliyə edilmiş dəyişikliklərə uyğun olaraq onlara əlavə təminatlar nəzərdə tutulmuşdur.

Məhkəmə fəaliyyətinin müstəqilliyinin təmin edilməsində, hakimlərin seçilməsi və təyinatı prosesi mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Bu mənada Azərbaycanda hakimliyə namizədlərin ən mütərəqqi və şəffaf üsullarla seçilməsi qaydası təsbit olunmuşdur.

Son illər ərzində çoxsaylı imtahan və müsahibələrdən, habelə namizədlərin hakim vəzifələrinə hazırlanmaları üçün

uzunmüddətli kurs və təcrübədən ibarət olan hakimlərin seçim prosedurları nəticəsində 2200 namizəd sırasından 235 nəfər seçilərək hakim vəzifəsinə təyin olunmuşdur. Hazırda Apellyasiya Məhkəmələri hakimlərinin 30 faizə qədərini, birinci instansiya məhkəmələri hakimlərinin 60 faizdən çoxunu məhz bu hakimlər təşkil edir.

Plenumda respublikanın birinci instansiya məhkəmələrinə yeni təyin olunmuş hakimlər Məhkəmələr və Hakimlər haqqında Qanunun tələbinə əsasən ədalət mühakiməsini Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasına və qanunlarına tam uyğun olaraq, qərəzsiz, ədalətlə həyata keçirəcəklərinə, hakimlərin müstəqilliyini və ləyaqətini qoruyub

saxlayacaqlarına, yüksək hakim adına hörmət ruhunda davranmalarına and içmişlər.

Çıxış edənlər yeni təyin olunmuş hakimlərə ədalət mühakiməsini həyata keçirərkən daim qanunun aliliyini təmin etmələrini tövsiyyə etmiş, onlara gələcək fəaliyyətlərində uğurlar arzulamışlar.

Plenum konkret cinayət və mülki işlərə də baxmışdır.

Plenum müzakirə olunan məsələlər və baxılmış işlər barədə müvafiq qərarlar qəbul etmişdir.

Plenumun işində Məhkəmə-Hüquq Şurasının sədri, Ədliyyə naziri Fikrət Məmmədov, Baş prokuror Zakir Qaralov iştirak etmişlər.

protestin təmin edilməsi deməkdir, onda məhkəmənin protestlə razılaşmaması ilkin baxışda protestin əsassız sayılması, yəni rədd edilməsi deməkdir. Və əgər apellyasiya məhkəməsi ilkin baxışda protestlə razılaşıb, hökmü ləğv edərək işi birinci instansiya məhkəməsinə göndərmək hüququndadırsa, deməli elə həmin mərhələdə də protestin rədd olunması və birinci instansiya məhkəməsinin hökmünün dəyişdirilmədən saxlanması haqqında qərar çıxarmaq səlahiyyəti vardır. Başqa sözlə, qeyd olunan mütəxəssislərin fikrincə, eyni bir araşdırma prosesi nəticəsində hasil olan qərarlardan birinin (razılaşmanı ifadə edən) ilkin baxışda çıxarılması, digərinin isə (razılaşmamayı ifadə edən qərarın) məhkəmə baxışı mərhələsinə saxlanması məntiqlisizlikdir və apellyasiya məhkəməsi ilkin baxış mərhələsində öz mülahizələrinə uyğun olaraq bu qərarlardan hər hansı birini qəbul etmək səlahiyyətinə malikdir.

İndi isə CPM-in 391.8-1-ci maddəsinin səbəb olduğu, doğrudan da kifayət qədər məntiqli olan həmin düşüncələrin apellyasiya icraatının ilkin baxış mərhələsi barədə digər qaydaları ilə nə dərəcədə uzlaşdığına nəzər yetirək. İlk növbədə həmin qaydaların mənasına və ümumi ruhuna əsaslanan yuxarıda gətirdiyimiz dəlilləri istisnasız olaraq hazırkı məsələyə də şamil etmək olar. Belə ki, bəzən tam və yaxud qismən məhkəmə istintaqı aparmaqla dərin araşdırmanın keçirilməsini tələb etdiyi üçün, protestlə razılaşmanın ifadəsi olan qərarın çıxarılması ilkin baxış mərhələsinə uyğun gəlmədiyi kimi, əks (protestin rədd olunması haqqında) qərarın çıxarılması da o dərəcədə ilkin baxış mərhələsinin təyinatı və imkanları ilə uzlaşmır.

Bundan başqa, bu cürə qərarların ilkin baxış nəticəsində çıxarılmasının yolverilməzliyi CPM-in apellyasiya icraatına dair bir sıra normalarından birbaşa irəli gəlir. Belə ki, CPM-in ilkin baxış mərhələsində çıxarılan qərarlara həsr olunmuş 391.3, 391.4 və 391.5-ci maddələrinin heç bir norması apellyasiya protestinə ilkin baxılması nəticəsində onun rədd olunması (eyni ilə onun təmin olunması) haqqında qərarın (yəni yekun qərarın) çıxarılmasını nəzərdə tutmur. CPM-in 398.1.1-ci maddəsinə görə belə qərarın çıxarılması yalnız apellyasiya şikayətinə mahiyyəti üzrə baxılması nəticəsində mümkündür.

Beləliklə, CPM-in 391.8-1-ci maddəsində nəzərdə tutulan qaydanı qeyd olunan normalarla müqayisə etdikdə hüququn tətbiqi baxımından o qədər də əlverişli olmayan vəziyyətin yarandığını müşahidə edirik. Bir tərəfdən CPM-in 391.8-1-ci maddəsi apellyasiya məhkəməsinə ilkin baxış mərhələsində keçirilən vahid araşdırma prosesi nəticəsində Baş Prokurorun və yaxud Naxçıvan MR prokurorunun protestləri ilə razılaşmaq və yaxud razılaşmamaq səlahiyyətini verir. Digər tərəfdən isə həmin mərhələdə yalnız razılaşmadan törəyən (hökmün ləğv edilməsi və işin birinci instansiya məhkəməsinə qaytarılması haqqında) qərarın çıxarılması imkanını nəzərdə tutur. Apellyasiya məhkəməsinin protestlə razılaşmadığı halda çıxara biləcəyi qərar barəsində CPM-in 391.8-1-ci maddəsində heç nə deyilmir. Belə çıxır ki, bu halda apellyasiya məhkəməsi ilkin baxışın digər qaydaları əsasında hərəkət etməli və artıq bir dəfə faktiki olaraq baxıb həll etdiyi məsələni yalnız formal əsaslara görə məhkəmə baxışı mərhələsinə çıxarmalıdır ki, protestin rədd olunması barədə qərar çıxarmaq imkanı əldə etsin.

Deyənlər 391.8-1-ci maddədə göstərilən qaydanın səbəb olduğu daha bir anlaşılmazlığı üzə çıxarır. Təsəvvür edək ki, apellyasiya məhkəməsi ilkin baxışda Baş Prokurorun və yaxud Naxçıvan MR prokurorunun protesti ilə razılaşmayıb, ümumi qaydada protesti məhkəmə baxışına çıxarır. CPM-in əvvəlki 391.8.11-ci maddəsi Baş Prokuror protest verdikdə bunun apellyasiya məhkəməsindən birmənalı olaraq hökmün ləğv edilməsi və işin birinci instansiya məhkəməsinə qaytarılması haqqında qərar çıxarmasını tələb etdiyi kimi, yeni qayda da artıq apellyasiya baxışı mərhələsində məhkəmənin çıxaracağı qərarı qabaqcadan müəyyən etmiş olur. Bu halda CPM-in 398-ci maddəsi apellyasiya məhkəməsinə protestlə razılaşıb onu təmin etmək və yaxud protesti əsassız sayıb rədd etmək barədə qərar çıxarmaq səlahiyyəti, yəni mülahizə sərbəstliyi versə də, CPM-in 391.8-1-ci maddəsi və məhkəmə baxışı mərhələsinə aid digər prosesual qaydalar məhkəmədən birmənalı olaraq protestlə razılaşmamağı tələb edir. Çünki prosesual qanun protestlə razılaşmadan törəyən (işin birinci instansiya məhkəməsinə qaytarılması haqqında) qərarın məhkəmə baxışı mərhələsində qəbul edilməsi imkanını nəzərdə tutmadığından, hazırkı vəziyyət CPM-in 398-ci maddəsinin ziddinə olaraq apellyasiya məhkəməsinə mülahizə sərbəstliyindən

normada qanunverici bu nəticəni apellyasiya məhkəməsinin protestlə razılaşması ilə şərtləndirir. Lakin baxılan aspektdən (cinayət prosesi tərəflərinin bərabərliyi nöqtəyi-nəzərindən) həmin şərt heç nəyi dəyişmir. Çünki, yenə də apellyasiya məhkəməsi protest verildiyi üçün müdafiə tərəfinin şikayətinə baxmadan və onun dəlillərini müzakirə etmədən birtərəfli qaydada – yalnız protestə baxması nəticəsində formalaşmış mövqeyi (protestlə razılaşması) əsasında daha ağır ittihamın irəli sürülməsi məqsədi ilə hökmün ləğv edilməsi və işin birinci instasiya məhkəməsinə qaytarılması haqqında qərar çıxarır. Yeni norma ilkin baxışda Baş Prokurorun (Naxçıvan MR prokurorunun) protestinə baxarkən apellyasiya məhkəməsindən həm də apellyasiya şikayətinə baxmağı və onun da əsaslılığını protestin dəlilləri ilə müqayisə etməklə yoxlamağı tələb etmir. Əslində ilkin baxışın mahiyyətinə görə həmin mərhələdə bunun yerinə yetirilməsi, yəni apellyasiya şikayətinin dəlillərinin yoxlanılması heç mümkün də deyil. CPM-in 391, 392, 394 və 398-ci maddələrinə görə bu hərəkətlərin yerinə yetirilməsi ilkin baxışın deyil, apellyasiya şikayətinə mahiyyəti üzrə baxılmasına dair məhkəmə baxışının predmetinə daxildir.

Qeyd olunanlar 391.8-1-ci maddənin nəinki tərəflərin qeyri-bərabərliyində özünü göstərən nöqsanı aradan qaldırmadığını, əksinə yeni problemlərə, anlaşılmaqlara yol açdığını üzə çıxarır.

Belə ki, qanunvericinin bir tərəfdən CPM-in 391.8-1-ci maddəsində göstərilən məsələni ilkin baxış mərhələsinə aid məsələ kimi göstərməsi, digər tərəfdən həmin normada «apellyasiya instansiyası məhkəməsi ... Baş prokurorun, ... həmçinin Naxçıvan Muxtar Respublikasının prokurorunun protesti ilə *razılaşıqda*» formuləsini işlətməsi qeyd olunan protestlərə əslində onların mahiyyəti üzrə elə ilkin baxış mərhələsində baxılması anlamını verir. Çünki, əvvəl qeyd olunduğu kimi, protestlə razılaşmaq, bu prosessual sənəddə apellyasiya məhkəməsi qarşısında qoyulmuş tələbə əməl etmək, yəni onu təmin etmək, mahiyyəti üzrə həll etmək deməkdir. Bu cürə razılaşmanın əsaslı olması isə mütləq qaydada protestin dəlillərinin birinci instansiya məhkəməsinin hökmündə əks olunmuş nəticələrlə, deməli həm də işdə olan sübutlarla müqayisəli şəkildə yoxlanılmasını tələb edir. Başqa sözlə, apellyasiya məhkəməsi kifayət qədər dərin araşdırma aparıb, cinayət işində daha ağır ittihamın irəli sürülməsi üçün əsasların olması nəticəsinə gəlməlidir ki, birinci instansiya məhkəməsinin hökmü ilə deyil, Baş Prokurorun və yaxud Naxçıvan MR prokurorunun protesti ilə razılaşsın. Əks halda apellyasiya məhkəməsinin protestlə razılaşması və hökmü ləğv edib, işi birinci instansiya məhkəməsinə qaytarması əsassız nəticə kimi görəcəkdir. Deyilənlər onu göstərir ki, CPM-in 391.8-1-ci maddəsinin hazırkı redaksiyası apellyasiya məhkəməsinə apellyasiya icraatının ilkin baxış mərhələsinə xas olmayan məsələyə müdaxilə etmək – apellyasiya protestini mahiyyəti üzrə həll etmək məcburiyyəti qarşısında qoyur. Halbuki bu məsələnin həlli 391-ci maddənin digər normalarının mənasına, 392, 394, 398-ci maddələrə görə apellyasiya protesti üzrə məhkəmə baxışı mərhələsinin predmetidir (onu da unutmayaq ki, daha ağır ittihamın irəli sürülməsi haqqında protestlərlə bağlı nəzərdə tutulmuş həmin imkan, yəni göstərilən məsələnin ilkin baxışda həll edilməsi qaydası müdafiə tərəfinin ittihamın yüngülləşdirilməsi bərdə verdiyi apellyasiya şikayətlərinə şamil olunmur-hər halda 391.8-1-ci maddədə müstəsna olaraq Baş Prokurorun və yaxud Naxçıvan MR prokurorunun protestinə baxılmasından danışıqlır).

Aydındır ki, apellyasiya icraatının ilkin baxış mərhələsində dərin araşdırma keçirmək, məsələn, CPM-in 392.3-cü maddəsində göstəriləndiyi kimi tam və yaxud qismən məhkəmə istintaqı aparmaqla apellyasiya protestinin dəlillərini yoxlamaq, xüsusilə protestlə yanaşı apellyasiya şikayəti verildiyi hallarda protestin dəlillərini şikayətin dəlilləri ilə müqayisə etmək mümkün olmadığından, apellyasiya icraatının ilkin baxış mərhələsi CPM-in 391.8-1-ci maddəsində qoyulmuş məsələnin həlli baxımından səmərəli mexanizm rolunu oynaya bilməz.

Apellyasiya instansiyası məhkəməsinə məhkəmə baxışı keçirmədən, elə ilkin baxış mərhələsində CPM-in 391.8-1-ci maddəsində göstərilən protestlərlə razılaşmaq səlahiyyətinin verilməsi daha bir problemin meydana gəlməsinə səbəb olur. Belə ki, ilkin baxışda apellyasiya məhkəməsinə protestlə razılaşmaq hüququnun verilməsi, onun elə həmin mərhələdə bu protestlə razılaşmamaq hüququnun tanınması deməkdir. Bu gerçəklikdən çıxış edən bir çox təcrübə işçilər düşünür ki, əgər protestlə razılaşmaq onunla qaldırılmış məsələnin mahiyyəti üzrə həlli, yəni

Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin Plenumunda yeni təyin olunmuş hakimlərin andiçmə mərasimində Ali Məhkəmənin sədri Ramiz Rzayevin YEKUN SÖZÜ

Hörmətli həmkarlar!

Məhkəmələr və hakimlər haqqında Azərbaycan Respublikası Qanununun 95-ci maddəsinə müvafiq olaraq Sizin hakimiyyət və səlahiyyətiniz and içdiyiniz vaxtdan başladı.

Bu münasibətlə, mən sizin hər birinizi təbrik edirəm və bu şərəfli vəzifənizi ləyaqətlə icra edəcəyinizə ümüdvar olduğumu bildirmək istəyirəm.

Güman edirəm ki, bu dövr ərzində Sizlərdən hər biriniz özünü belə bir sual vermisiniz: “Hakim kimi mənim vəzifə borcum nədən ibarət olacaq?”

Bu suala mübahisəni həll etmək üçün qanun normasını müəyyən etmək, mübahisələri düzgün və obyektiv araşdırmaq, qanunların ümümlərdə qəbul olunmuş şərhinə və onların tətbiqi təcrübəsinə riayət etmək kimi ən müxtəlif cavablar eşitmək olar.

Zənnimcə, müasir hakim elə formalaşmış şəxsiyyət olmalıdır ki, tətbiq etdiyi qanun normasının demokratik dəyərlərini və üstünlüklərini qiymətləndirmək, eləcə də qanun norması ilə zamanın tələbi arasında körpü yaratmaq qabiliyyətinə malik olsun. Məhz qanunlara və onların tətbiqinə canlı vücut kimi bu tərzdə yanaşma, cəmiyyətin tərəqqisinə təkan verməklə, qanunların aliliyini daha mükəmməl şəkildə təsdiq etmiş olar.

Demokratik cəmiyyətdə məhkəmənin üzərinə düşən vəzifə əsasən qanunların tətbiqi və şərhindən ibarətdir ki, bunun əsasında da sözün geniş mənasında cəmiyyətdə haqq-ədalətin hansı səviyyədə olması müəyyənləşdirilir.

Əlbəttə, bu tələblərin həyata keçirilməsi hakimlərin müstəqilliyindən çox asılıdır. Məhkəmə hakimiyyətinin müstəqilliyindən bəhs edən vacib konstitusiyalı prinsiplərdən danışıqda obyektiv olaraq heç bir orqandan, vəzifəli şəxsə, ətraf

təsirdən, ictimai fikirdən, asılılığın olmaması və dəyişməzlik, toxunulmazlıq kimi aspektlər başa düşülməlidir. Hakimlərin müstəqilliyi onların daxilən və ruhən azad və müstəqil olmalarından asılıdır. Müstəqil məhkəmə hakimiyyəti hüquqi dövlətin əsasıdır.

Hüquqi dövlət olmadan müstəqil məhkəmə ola bilməz, müstəqil məhkəməsiz də hüquqi dövlət.

Lakin bu prinsiplər, ədalət mühakiməsinin başlıca məqsədi olan obyektivlik və ədalətlik prinsipləri ilə birgə təmin olunmursa, məhkəmə hakimiyyətinin səmərəli fəaliyyətindən söhbət gedə bilməz.

Hakimlərin obyektivliyi, qərəzsizliyi və ədalətliyi məhkəmə hakimiyyətinin daşıyıcılarına qarşı əsas tələbdir.

Məhkəmə araşdırmasının hər bir iştirakçısı hakimlərin daxili obyektivliyini hiss etməlidir. Yeni hakimlərin beynəlxalq hüquq normalarını, insan hüquqları sahəsində beynəlxalq standartları, Strasburq məhkəməsinin tətbiqi təcrübəsini mənimsəmələri çox önəmlidir.

Ədalət mühakiməsinin həyata keçirilməsi səviyyəsi elə qurulmalıdır ki, məhkəmə cəmiyyətin şüurunda dövlət iradəsinin ifadəçisi kimi məcburiyyət güc və cəza orqanı deyil, cəmiyyət üzvlərinin maraqlarını ifadə edən, vətəndaşların qanun icraçılarının özbaşnalığından müdafiəsini təmin etməyə tam cavab verə bilən orqan kimi qəbul olunsun.

Ədalət mühakiməsi – xidmətçilik deyil, hakimiyyətdir və dövlətin adından hüquqi tətbiq edir.

Hakim prosessual qaydaları gözləməklə məhkəmə qərarlarını əsaslı, anlamlı, başa düşülən üslubda yazmalı, insanlar tərəfindən başa düşülməyən qəliz ifadələr işlətməməlidir.

O, səbrli olmalı, emosional hisslərə qapılmamalıdır.

Hakimin məhkəmə fəaliyyəti şəffaf olmalıdır.

Hakim yüksək mədəniyyətə, geniş dünyagörüşünə, müasir intellektə malik olmalı, istər məhkəmədə, istərsə də cəmiyyətdə nümunəvi davranışı ilə seçilməlidir.

Sizləri şərəfli və mürəkkəb bir yol gözləyir.

Fəaliyyət müddətinizi uğurla başa vurmaq üçün. Siz, hakim kimi istənilən vəziyyətdə öz şərəf və ləyaqətinizi qoruyub saxlamalı, məhkəmə hakimiyyətinin statusuna və hakimin nüfuzuna zərər vuran, ədalət mühakiməsini həyata keçirərkən onun obyektivliyini və müstəqilliyini şübhə altına alan hər hansı hərəkətdən çəkinməlisiniz.

Bu işdə Sizlərə uğurlar arzulayıram.

1-ci maddəsində təsbit edilmiş məsələ ilə CPM-in 391.8-ci maddəsində sadalanan halları eyniləşdirmək və onlar üçün eyni hüquqi nəticələri müəyyən etmək düzgün deyil. CPM-in 391.8-ci maddəsində apellyasiya şikayətinin və yaxud protestinin dəlillərindən asılı olmayaraq apellyasiya məhkəməsinin müəyyən etdiyi elə hallar (prosesual pozuntular) göstərilib ki, onların mövcudluğu apellyasiya şikayətinə və yaxud protestinə baxılmasını qeyri-mümkün edir və bu üzəndən apellyasiya baxışına xitam verilməsi haqqında qərarın çıxarılmasını bir zərurət kimi meydana gətirir. CPM-in 391.8-1-ci maddəsində göstərilən apellyasiya protestləri verildiyi hallarda isə nəinki həmin protestlərə baxılmasının qarşısını alan pozuntular müəyyən edilmir, əksinə məhz bu protestlərdə qaldırılan məsələlər baxılmanın predmetinə çevrilir və apellyasiya məhkəməsi də onlarla razılaşmaqla faktiki olaraq həmin protestlərin təmin edilməsi haqqında qərar vermiş olur.

İndi isə CPM-in 391.8-1-ci maddəsində göstərilən qaydanın başqa cəhətlərinə nəzərə salaraq və ilk öncə onu qeyd edək ki, həmin qaydanın əvvəlki redaksiyası (CPM-in 391.8.11-ci maddəsi) təkcə məhkəmənin müstəqilliyini əlindən almırdı. Həmin norma həm də cinayət prosesi tərəflərinin bərabərliyi prinsipini pozur, protestlə yanaşı hökmdən apellyasiya şikayəti verildiyi halda müdafiə tərəfinin həmin şikayətinə apellyasiya qaydasında baxılmasını qeyri-mümkün edirdi. CPM-in 391.8.11-ci maddəsinin göstərilən qüsuru bir çox təcrübə işçilər tərəfindən də qeyd olunurdu. Məsələn, Naxçıvan MR Ali Məhkəməsinin Bülleteninin 2007-ci il 1 sayılı buraxılışında dərc olunmuş məqalədə qeyd olunurdu ki, «CPM-nin şərh edilən maddəsində (391.8.11-ci maddədə – İ.Cəfərov) göstərilən qayda Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı Avropa Konvensiyasına dair 7 sayılı protokolunun 2-ci maddəsi ilə də uzlaşmır.

Həmin maddənin 1-ci bəndində deyilir:

«Cinayət törətməyə görə məhkəmə tərəfindən məhkum edilmiş hər kəsin, barəsində çıxarılmış hökmə və ya təyin olunmuş cəzaya yuxarı məhkəmə instansiyasında yenidən baxılması hüququ vardır. Bu hüququn həyata keçirilməsi və onun həyata keçirilə biləcəyi əsaslar qanunla tənzimlənir».

Aydındır ki, şikayət etmək hüququ o halda əhəmiyyət kəsb edir ki, bu şikayətə baxılması, yəni hüququn həyata keçirilməsi üçün real vasitələr mövcud olsun. Baş Prokuror protest verdiyi halda təqsirləndirilənin və yaxud onun müdafiəçisinin həmin hökmdən verdikləri apellyasiya şikayətləri haqqında bunu söyləmək mümkün deyil. Çünki Baş Prokuror protest verdikdə, CPM-nin 391.8.11-ci maddəsi (391.8, 391.9, 391.9.1-ci maddələrlə birlikdə götürüldükdə) apellyasiya protestinə və apellyasiya şikayətlərinə elə ilkin baxılması mərhələsində apellyasiya məhkəməsindən birmənalı olaraq hökmü ləğv edib, apellyasiya icraatına xitam verməyi və işi yenidən baxılması üçün birinci instansiya məhkəməsinə qaytarmağı tələb etməklə müdafiə tərəfinin verdikləri apellyasiya şikayətləri üzrə məhkəmə baxışının təyin edilməsini, yəni bu şikayətlərə mahiyyət üzrə baxılması imkanını tamamilə istisna edir. Konvensiyaya dair 7-ci protokolun 2-ci maddəsinin 1-ci bəndində isə sadəcə şikayət vermək və yaxud bu şikayəti yuxarı instansiya məhkəməsinə çatdırmaq imkanlarından deyil, həmin şikayətə yuxarı instansiya məhkəməsi tərəfindən baxılması hüququndan danışılır. Göründüyü kimi, Azərbaycan Respublikası CPM-nin 391.8.11-ci maddəsinin müddəaları müdafiə tərəfinə münasibətdə Avropa Konvensiyasına dair 7 sayılı Protokolun 2-ci maddəsində təsbit edilmiş hüququ da məhdudlaşdırır. Çünki şərh edilən halda ittiham tərəfinin protesti nəinki qeyd-şərtsiz təmin olunur, eyni zamanda həmin protest müdafiə tərəfinin apellyasiya şikayətinə baxılmasının qarşısını alır».²

Cinayət – Prosesual Məcəllənin 391.8-1-ci maddəsində verilən yeni qaydaya nəzər yetirdikdə görürük ki, həmin qayda müdafiə tərəfi ilə ittiham tərəfinin qeyri-bərabər vəziyyətini şərtləndirən nöqsanı ortadan qaldırmır. Çünki 391.8.11-ci maddədə olduğu kimi, yeni qaydaya görə də Baş Prokurorun və yaxud Naxçıvan MR prokurorunun protest verməsi yalnız protest üzrə deyil, həm də apellyasiya şikayəti üzrə apellyasiya baxışına xitam verilməsi ilə nəticələnir. Düzdür, yeni

² Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin Bülleteni, 2006, №2.

İlham Cəfərov
Ali Məhkəmənin hakimi

Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin 391.8-1-ci maddəsi haqqında

Təcrübə göstərir ki, bəzi hallarda cinayət-prosessual normaların tətbiqində yaranan problemlər normanın özündən, daha doğrusu onun qüsuru olmasından törəyir. Buna misal olaraq, Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin 391.8-1-ci maddəsini göstərmək olar.

Həmin maddədə deyilir: «Apellyasiya instansiyası məhkəməsi birinci instansiya məhkəməsində dövlət ittihamçısı tərəfindən müdafiə edilmiş ittihamla müqayisədə daha ağır cinayət üzrə ittihamın irəli sürülməsinə dair Azərbaycan Respublikası Baş Prokurorunun, Naxçıvan Muxtar Respublikasının ərazisində həm də Naxçıvan Muxtar Respublikasının prokurorunun protesti ilə razılaşıqda apellyasiya şikayətinə və apellyasiya protestinə baxılmasına xitam verilməsi və cinayət işinin, məhkəməyədək sadələşdirilmiş icraat materiallarının birinci instansiya məhkəməsinə qaytarılması haqqında qərar çıxarır».¹

Bu yenilik Azərbaycan Respublikasının Cinayət-Prosessual Məcəlləsinə 2008-ci il 24 iyun tarixli qanunla gətirilmişdir. Həmin dəyişikliyə qədər isə qeyd etdiyimiz məsələ haqqında norma 391.8.11-ci maddədə nəzərdə tutulurdu. Əvvəlki redaksiyaya görə, daha ağır ittihamın irəli sürülməsi məqsədi ilə Baş Prokurorun, eləcə də Naxçıvan Muxtar Respublikası prokurorunun protest verməsi nə qədər qərribə olsa da, özü-özlüyündə Cinayət Prosesual Məcəllənin kobud pozuntusu kimi təzahür edirdi (çünki 391.8-ci maddədə sadalanan kobud prosesual pozuntular sırasında adı çəkilirdi). Eyni zamanda əvvəlki mətn göstərilən əsasla protest verildiyi hallarda apellyasiya məhkəməsindən birmənalı olaraq birinci instansiya məhkəməsinin hökmünü ləğv etməklə işin birinci instansiya məhkəməsinə qaytarılmasını tələb edirdi. Başqa sözlə CPM-in 391.8.11-ci maddəsində təsbit edilən qayda məhkəmə mülahizəsinə yer qoymur, apellyasiya məhkəməsinin qərarını qabaqcadan müəyyən edirdi.

Təbii ki, qanunverici göstərilən qaydanı Cinayət-Prosessual Məcəllənin 391.8-ci maddəsinin tərkibindən çıxarıb, onu 391.8-1-ci maddədə ayrıca norma şəklində göstərməklə və işin birinci instansiya məhkəməsinə qaytarılması haqqında qərarın çıxarılmasını apellyasiya məhkəməsinin protestlə razılaşması ilə əlaqələndirməklə həmin nöqsanları aradan qaldırmaq məqsədini güdürdü.

Lakin, prosesual qanuna əlavə edilən 391.8-1-ci maddə əvvəl mövcud olmuş problemləri həqiqətən də aradan qaldırdımı, yoxsa gözlənilənlərin əksinə olaraq, yeni daha mürəkkəb problemlərə səbəb oldu?

İlk növbədə onu qeyd edək ki, bir tərəfdən protestlə razılaşmanı apellyasiya məhkəməsi tərəfindən qərarın qəbul edilməsini şərtləndirən hal kimi göstərməklə, digər tərəfdən isə həmin qərarı apellyasiya protestinə baxılmasına xitam verilməsi haqqında qərar kimi xarakterizə etməklə CPM-in 391.8-1-ci maddəsi aşkar ziddiyyətə yol verir. Çünki, Baş Prokurorun, və yaxud Naxçıvan MR prokurorunun apellyasiya protesti ilə razılaşmaq, ona baxmaq, hətta nəinki baxmaq, həmin prosesual sənədlə məhkəmə qarşısında qaldırılan apellyasiya tələbini təmin etmək deməkdir. Aydın ki, artıq baxılmış və təmin edilmiş protest üzrə apellyasiya baxışına xitam verilməsi haqqında qərarın çıxarılması ən azından məntiqsizlikdir. CPM-in 391.8-ci maddəsində bir sıra hallar göstərilib ki, onların apellyasiya məhkəməsi tərəfindən müəyyən edilməsi apellyasiya icraatına xitam verilməsi barədə qərarın çıxarılmasını tələb edir. Lakin CPM-in 391.8-

¹ Azərbaycan Respublikasının Cinayət-Prosessual Məcəlləsi. Bakı, Qanun, 2008

ULU ÖNDƏRİN XATİRƏSİ ALI MƏHKƏMƏDƏ YAD EDİLMİŞDİR

Ali Məhkəmədə ümummilli lider Heydər Əliyevin 12 dekabr xatirə gününə həsr olunmuş tədbir keçirilmişdir.

Tədbirdə Ali Məhkəmənin sədri Ramiz Rzayev ulu öndər Heydər Əliyevin dahiliyinin hamılıqla qəbul olunduğunu qeyd etmiş, böyük siyasət aləmində, dövlətimizin taleyüklü məsələlərinin çözülməsində həlledici söz deyən ümummilli liderin şərəfli ömrünün xalqımızın taleyi ilə bağlılığını və müstəqil Azərbaycanın memarı olduğunu nəzərə çatdırmışdır.

1995-ci ilin noyabrında ulu öndər Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə müstəqil Azərbaycanın Konstitusiyası hazırlanmış və ümumxalq referendumunda qəbul olunmuşdur. Bu Konstitusiya hüquqi dövlət quruculuğu istiqamətində atılan ən böyük addım idi. İnsan hüquq və azadlıqlarının başlıca prinsiplərinin də bərqərar olması üçün əsaslı zəmin idi.

Ümummilli liderimiz insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının təminatlı müdafiəsində məhkəmə hakimiyyətinin rolunu artırmaq üçün ciddi islahatlar aparmışdır. Ölkədə üçpilləli məhkəmə sistemi yaradılmış, hakim korpusunun formalaşmasında tamam yeni üsul və metodlardan istifadə edilmişdir. Hakim vəzifəsinə ədalətli və şəffaf seçim məhkəmə-hüquq islahatlarının keyfiyyətlə aparılmasına təkan vermişdir. Ümummilli lider Heydər

Əliyev Azərbaycanda hüquqi, demokratik və dünyəvi dövlət quruculuğunun təməlini qoymuş və onu inkişaf etdirmişdir.

Ali Məhkəmənin sədri ulu öndər Heydər Əliyevin amallarının xalqın gündəlik fəaliyyətində və düşüncəsində yaşadığını bildirərək bu amalların xalqımızı tərəqqi zirvəsinə doğru inamla apararaq, dahi rəhbərimizin siyasi kursunun layiqli davamçısı Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla gerçəkləşdirildiyini vurğulamışdır.

Tədbirdə çıxış edənlər müstəqil dövlətimizin banisi və qurucusu Heydər Əliyevlə bağlı xatirələrini söyləmiş, onun "Dövlət iki şeydən

sarsıla bilər: günahkar cəzasız qalanda və günahsız cəza verildə” sözlərinin fəaliyyət devizləri olduğunu, irsinin daim yaşayacağını bildirmişlər.

Tədbir iştirakçıları Fəxri xiyabanda ümummilli lider Heydər Əliyevin məzarını ziyarət etmişlər.

subyektı olsa da onun əməlində həmin maddədə nəzərdə tutulmuş cinayətin tərkibi yoxdur.

Azərbaycan Respublikası CPM-nin 39.1.2-ci maddəsinə əsasən, konkret şəxs tərəfindən törədilmiş əməl müəyyən olunsada, bu əməldə cinayət tərkibinin əlamətlərinin mövcud olmaması cinayət təqibini istisna edir. Cinayətin subyektinin, subyektiv cəhətinin, obyektinin və obyektiv cəhətinin zəruri əlamətlərindən hər hansı birinin olmaması əməldə cinayət tərkibinin olmasını aradan qaldırır. Belə olan hallarda törədilmiş əməl cinayət xarakterli olmadığına görə onu törədən şəxslər barəsində cinayət təqibi başlanıla bilməz, başlanmış cinayət təqibinə isə xitam verilməlidir.

Bununla yanaşı, apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qərarında qeyd edilmişdir ki, Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 63-cü maddəsinin 2-ci hissəsində və Azərbaycan Respublikası CPM-nin 21.2-ci maddəsində təsbit olunmuş təqsirsizlik prezumpsiyası prinsipinə əsasən şəxsin təqsirli olmasına əsaslı şübhələr varsa da, onun təqsirli bilinməsinə yol verilmir. Bu Məcəllənin müddəalarına uyğun surətdə müvafiq hüquqi prosedura daxilində ittihamın sübuta yetirilməsində aradan qaldırılması mümkün olmayan şübhələr təqsirləndirilən şəxsin xeyrinə həll edilir. Eyni ilə cinayət və cinayət-prosessual qanunlarının tətbiqində aradan qaldırılmamış şübhələr də onun xeyrinə həll olunmalıdır.

CPM-nin 28.5-ci maddəsinə əsasən şəxsin cinayət törətməkdə təqsirli olmasına dair məhkəmə qərarı mülahizələrə əsaslanıla bilməz və işə aid biri digərinə kifayət qədər uyğun gələn mötəbər sübutların məcmusu ilə təsdiq olunmalıdır.

Həmin Məcəllənin 42.1.2-ci maddəsinə tələblərindən görünür ki, əməldə cinayət tərkibi olmadıqda məhkəmə baxışı nəticəsində təqsirləndirilən şəxsə qarşı irəli sürülmüş cinayətin törədilməsində onun təqsirsizliyini təsdiq edən bəraət hökmü çıxarılır.

CPM-nin 42.2.2-ci maddəsinin müddəalarına uyğun olaraq, bu Məcəllənin 42.1.2-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş əsaslara görə təqsirləndirilən şəxsin əməlində cinayət tərkibi olmadıqda və ya əməlin cinayət olmasını aradan qaldıran hallar mövcud olduqda bəraət hökmü çıxarılır.

Məcəllənin 350.2-ci maddəsinə əsasən bu Məcəllənin 42.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş hallardan biri olduqda, aparılmış məhkəmə baxışının nəticələrinə dair məhkəmə bəraət hökmü çıxarmalıdır.

Məhkəmə kollegiyası Azərbaycan Respublikası CPM-nin 144-145-ci maddələrini rəhbər tutaraq iş üzrə toplanmış sübutları tam, hərtərəfli və obyektiv yoxlayıb təhlil edərək və hər bir sübutu mənsubiyyəti, mümkünlüyü və mötəbərliyi üzrə qiymətləndirməklə R.Ə.Musayevin tabelik münasibətlərində olmayan hərbi qulluqçular arasında qarşılıqlı münasibətlərin nizamnamə qaydalarını pozmasına dair ittiham üzrə» təqsirsiz olması nəticəsinə gəlmiş və belə hesab etmişdir ki, təqsirləndirilən şəxsin əməlində Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 332.1-ci maddəsinin tərkibi olmadığından ona bəraət verilməlidir.

Buna görə, apellyasiya instansiyası məhkəməsi özünün 25 may 2010-cu il tarixli hökmü ilə R.Musayevin müdafiəçisinin apellyasiya şikayəti təmin edərək Bakı Hərbi Məhkəməsinin 15 mart 2010-cu il tarixli hökmünü adı çəkilən şəxsə aid hissəsi ləğv etmiş və sonuncunun əməlində cinayət tərkibi olmadığından ona həmin CM-nin 332.1-ci maddəsi ilə bəraət vermişdir.

Həmin hökmdən dövlət ittihamçısı tərəfindən verilmiş kassasiya protesti apellyasiya instansiyası məhkəməsinin gəldiyi nəticələrə razılaşan Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin Hərbi Kollegiyasının 23 sentyabr 2010-cu il tarixli qərarı ilə təmin edilmədən, R.Musayev barəsindəki Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin hərbi məhkəmələrin işləri üzrə məhkəmə kollegiyasının 25 may 2010-cu il tarixli hökmü isə - dəyişdirilmədən saxlanılmışdır.

Belə ki, tabelik münasibətlərində olmayan hərbi qulluqçular arasında qarşılıqlı münasibətlərin nizamnamə qaydalarını pozma, zərərçəkmiş şəxsin şərəf və ləyaqətini alçaltmaqla və ya ona qarşı zor tətbiq etməklə əlaqədar olduqda Azərbaycan Respublikası CM-nin 332.1-ci maddəsinin tərkibini yaradır.

Qeyd olunan maddənin dispoziyasından görünür ki, CM-nin 332.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş cinayətin tərkibinin yaranması üçün: 1) təqsirləndirilən və zərər çəkmiş şəxslər tabelik münasibətlərində olmayan hərbi qulluqçular olmalıdırlar; 2) təqsirləndirilən şəxs zərərçəkmiş şəxsin şərəf və ləyaqətini alçaltmaqla və ya ona qarşı zor tətbiq etməklə əlaqədar olan qarşılıqlı münasibətlərin nizamnamə qaydalarını pozmalıdır.

Göründüyü kimi, CM-nin 332-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş cinayətin iki obyektə mövcuddur ki, bunlardan da biri zərər çəkmiş şəxsin şərəf, ləyaqəti və sağlamlığıdır, digəri isə - hərbi nizamnamələrdə təsbit edilmiş hərbi qulluq keçmə qaydalarıdır.

Bu baxımdan, ən vacibi odur ki, belə cinayətlərin ibtidai araşdırması və məhkəmə baxışı zamanı şəxsin əməlində göstərilən cinayətin tərkibinin olması haqqında nəticəyə gəlmək üçün ilk növbədə onun qəsdinin hər iki obyektə - həm hərbi qulluq keçmə qaydalarının pozulmasına, həm də zərərçəkmişin şərəf, ləyaqəti və sağlamlığına yönəlməsi müəyyən edilməlidir.

Digər tərəfdən, o da nəzərə alınmalıdır ki, təhlil edilən cinayət yalnız birbaşa qəsdlə törədilən cinayətlər kateqoriyasına aiddir.

Qanunun mənasına görə, qarşılıqlı münasibətlərin nizamnamə qaydalarını pozma dedikdə, şəxsin özü üçün yüngül xidmət şəraiti yaratmaq, kollektivdə imtiyazlı mövqə tutmaq, xidmət yoldaşlarını öz iradəsinə tabe etmək məqsədi ilə, həmçinin xuliqanlıq niyyəti ilə bir hərbi qulluqçunun digərinə qarşı zor tətbiq etməsi və ya onun şərəf və ləyaqətini alçaltması başa düşülür. Qarşılıqlı münasibətlərin nizamnamə qaydalarını pozma konkret olaraq zərərçəkmiş, hazırki iş üzrə müəyyən edildiyi kimi, "köhnə" hərbi qulluqçuya şəxsi xidmət göstərməyə məcbur etməkdə ifadə oluna bilər.

Cinayət işinin materiallarından görünür ki, əvvəla matros A.Səfərova matros R.Musayev biri-biri ilə tabelik münasibətlərində olmayan hərbi qulluqçulardır, lakin A.Səfərov R.Musayevə nisbətən hərbi hissədə daha çox xidmət etmiş matros olmuşdur.

Bundan başqa toplanmış sübutlarla müəyyən edilmişdir ki, R.Musayev A.Səfərovun şərəf və ləyaqətini alçaltmaqla və ya ona qarşı zor tətbiq etməklə əlaqədar hər hansı hərəkət və ya hərəkətsizlik etməmişdir. Əksinə, matros A.Səfərov özünün "köhnə" hərbi qulluqçu kimi üstün olmasını nümayiş etdirərək onunla tabelik münasibətlərində olmayan matros R.Musayevə onun iradəsinə zidd göstəriş vermiş və sonuncu bu göstərişi icra edərək ləngidiyinə görə ona qarşı zor tətbiq etməklə özü üçün yüngül xidmət şəraiti yaratmaq kimi qiymətləndirilən hərəkət etmişdir. R.Musayev isə A.Səfərova qarşı eyni hərəkətləri törədərək, onun qəsdini sonuncunun şərəf və ləyaqətinin alçaldılmasına və ya onun sağlamlığına zərər yetirilməsinə yox, özünün ona qarşı törədilən qanuna zidd əməllərdən müdafiə olunmağa yönəlmişdir.

Qeyd olunanlar, müdafiəçinin apellyasiya şikayətində göstəriləndiyi kimi, A.Səfərovun "köhnə" hərbi qulluqçu kimi R.Ə.Musayevi ona şəxsi xidmət göstərməyə məcbur etməsi halını təsəvvir edən amil kimi qəbul edilə bilər.

Lakin, bu hallar yanlış olaraq istintaq orqanı və birinci instansiya məhkəməsi tərəfindən nizamnamə qaydalarının pozulması kimi qiymətləndirilmişdir.

Bundan başqa, apellyasiya məhkəməsində dindirilərək A.Səfərov bildirmişdir ki, R.Musayevin onu qarşılıqlı itələməsi zamanı ona heç bir ağrı yetirilməmişdir. Bu ifadələr matros Səfərov Anar Cəlil oğlunun məhkəmə-tibbi müayinəsi zamanı onun bədən səthində hər hansı xəsarət izinin aşkar edilməməsi haqqında məhkəmə-tibbi ekspertizasının 02.02.2010-cu il tarixli 422 sayılı rəyi ilə təsdiq olunur.

Qeyd olunanlarla bağlı, apellyasiya məhkəməsinin məhkəmə kollegiyası hesab etmişdir ki, R.Musayev Azərbaycan Respublikası CM-nin 332.1-cü maddəsinin

CINAYƏT İŞLƏRİ ÜZRƏ MƏHKƏMƏ TƏCRÜBƏSİNDƏN

Cinayət qanunu normalarının mənasına görə oğurluğa cəhd etmiş şəxs onu təqib edərək yaxalamaq istəyən şəxslərə tutulmasının qarşısını almaq üçün silah nümayiş etdirməklə müqavimət göstərdikdə təqsirkarın əməli quldurluq kimi qiymətləndirilə bilməz.

Ağır cinayətlərə dair işlər üzrə Azərbaycan Respublikası məhkəməsinin 31 mart 2010-cu il tarixli hökmü ilə İ.R.Zərnicat Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 128-ci, 181.2.3-cü, 181.2.5-ci və 228.4-cü maddələri ilə təqsirli bilinərək, 128-ci maddə ilə 6 ay müddətinə islah işləri, 181.2.3, 181.2.5-ci maddələri ilə əmlakı müsadirə olunmamaqla 10 il müddətinə azadlıqdan məhrum etmə, 228.4-cü maddəsi ilə 6 ay müddətinə azadlıqdan məhrum etmə cəzalarına məhkum edilmiş, CM-nin 66.3-cü maddəsinə müvafiq olaraq ona təyin edilmiş cəzaları qismən toplamaq yolu ilə, 10 il 6 ay müddətinə azadlıqdan məhrum etmə cəzası təyin edilmişdir.

Məhkəmənin hökmünə əsasən, İ.R.Zərnicat onda təqsirli bilinib məhkum edilmişdir ki, o 03.01.2009-cu il tarixdə, saat 22 radələrində yaşadığı Qaraçuxur qəsəbəsi, F.Kərimzadə küçəsi, 26/3 sayılı evdə ailə münafişəsi zamanı arvadı L.İ.Zərnicatı qəsdən əli ilə bədəninə müxtəlif nahiyələrinə vuraraq sonuncuya baş-beyin silkələnməsi ilə müşayiət olunan qapalı kəllə-beyin travması, sağ və sol yanağın qançırları, sağlamlığın qısa müddətə pozulmasına səbəb olan, sağlamlığa yüngül zərər vurmuşdur. Bundan başqa, o, 11.11.2009-cu il tarixdən 12.11.2009-cu il tarixə keçən gecə, saat 02-55 radələrində alkoqol sərxoşluğu vəziyyətində özünün əmlakını ələ keçirmək məqsədilə Abşeron rayonu, Saray qəsəbəsinin Koroğlu küçəsində yerləşən N saylı evə qanunsuz daxil olmuş, evdən eşidilən səslərə oyanan evin sakinini R.E.Muradov tərəfindən yaxalanma anında sonuncunu hücumla məruz qoyaraq

üstündə gəzdirdiyi, soyuq silah hesab edilən ov bıçağını tətbiq etməklə R.E.Muradovun həyat və sağlamlığı üçün təhlükəli olan zorakılıqla basqın, yəni quldurluq etmiş, lakin R.E.Muradov İ.R.Zərnicatı yaxalamaqla və bıçağı ondan almaqla zərərsizləşdirməyə nail ola bilmişdir.

Hökmədən dövlət ittihamçısı tərəfindən verilmiş apellyasiya protestinə və məhkum İ.Zərnicatın apellyasiya şikayətinə əsasən işə baxan Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsinin cinayət işləri və inzibati xətəllərə dair işlər üzrə məhkəmə kollegiyası özünün 07 iyul 2010-cu il tarixli qərarı ilə apellyasiya protestini təmin etməmiş, kassasiya şikayətini qismən təmin edərək, hökmə dəyişiklik edib, İ.Zərnicatın Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 181.2.3, 181.2.5-ci maddələri ilə ixtisaslaşdırılmış əməlini həmin Məcəllənin 29,177.2.3-cü maddəsi ilə tövsif etmiş, bu maddələr əsasında ona əmlakı müsadirə olunmamaqla 5 (beş) il müddətinə azadlıqdan məhrum etmə cəzası təyin edərək, CM-nin 66.3-cü maddəsinə əsasən təyin edilmiş cəzaları qismən toplamaq yolu ilə ona qəti cəza – əmlakı müsadirə olunmamaqla 5 (beş) il 6 (altı) müddətinə azadlıqdan məhrum etmə cəzası təyin etmişdir. Hökmün nəticəvi hissəsindəki «Azərbaycan Respublikası CM-nin 181.2.1-ci maddəsi ilə İ.R.Zərnicata bəraət verilsin.» cümləsinə «təqsirliliyi sübuta yetirilməməsi əsasları ilə» sözləri əlavə edilmişdir. Qalan hissədə hökm dəyişdirilmədən saxlanmışdır.

Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsinin cinayət kollegiyasının 07 iyul 2010-cu il tarixli qərarından dövlət ittihamçısı kassasiya protesti verərək, qərarın ləğv edilərək cinayət

işinin yeni apellyasiya baxışına qaytarılmasını xahiş etmişdir.

Dövlət ittihamçısı kassasiya protestini onunla əsaslandırılmışdır ki, məhkəmələr İ.Zərniciatın əməlinin hüquqi tövsifini dəyişərkən yalnız məsuliyyətdən yaxa qurtarmağa çalışan məhkumun özünümüdafiə xarakterli ifadələrinə istinad etmişdir. Bundan sonra protestdə təqsirləndirilən İ.R.Zərniciatın, zərər çəkmiş R.E.Muradovun, şahidlər E.Ə.Muradovun, E.Ş.Muradovun istintaqda və məhkəmədə verdikləri ifadələrinə istinad edilməklə göstərilir ki, məhkəmə kollegiyası İ.R.Zərniciatın zərər çəkənin həyatına su içməyə gəlməməsi, üzərində gəzdirdiyi bıçağı göstərdiyi əsaslarla gəzdirməməsi qənaətinə gəlsə də, bıçaqla yanaşı əlində əlcəyin olmasına, zərər çəkmiş şəxslərə qarşı bıçaq nümayiş etdirməklə hədə və hücumu məruz qalmaları hallarını hərtərəfli, tam və obyektiv araşdırmamış, iş üçün əhəmiyyət kəsb edən sübutların tədqiqindən imtina etmişdir. "Oğurluq, soyğunçuluq və quldurluğa dair işlər üzrə məhkəmə təcrübəsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi Plenumunun 03 mart 2005-ci il tarixli 01 sayılı Qərarının 21-ci bəndində göstərilir ki, oğurluq, soyğunçuluq və quldurluq cinayəti törətmiş şəxslərin əməlinin yaşayış sahəsinə, habelə binaya və başqa saxlanma yerinə daxil olmaq əlaməti ilə tövsif edilməsi məsələsi həll edilərkən, məhkəmələr təqsirli şəxsin həmin yerlərdə hansı məqsədlə olmasını, həmçinin onun özgə əmlakına yiyələnmək qəsdinin hansı anda meydana gəlməsini aydınlaşdırmalıdır. Həmin qərarın 23-cü bəndində göstərilir ki, CM-nin 181.1-ci maddəsində həyat və sağlamlıq üçün təhlükəli zorakılıq tətbiq ediləcəyi hədəsi hücumu məruz qalmış şəxsi (şəxsləri) öldürməklə, sağlamlığına zərər vurmaqla, onlara işgəncə verməklə və bu kimi psixi təsirləri ehtiva edir. Belə hədə həm sözlərlə, həm də hərəkətlərlə ifadə oluna bilər. Həmçinin özgənin əmlakını ələ keçirmək məqsədi ilə hücumu məruz qalmış şəxsin həyatı və sağlamlığı üçün təhlükəli zorakılıqla bağlı basqın o zaman CM-nin 181.1-ci maddəsi ilə tövsif edilir ki, zərərçəkmişin sağlamlığına zərər yetirilməsə də basqın anında onun həyatı və sağlamlığı üçün real təhlükə yaranmış olsun. Kassasiya

protestində göstərilən Plenum qərarına istinad edilərək göstərilir ki, məhkəmə kollegiyası İ.Zərniciatın əlcək, fanar, bıçaqla silahlanaraq Muradovların evinə hansı məqsədlə gəlməsini müəyyən etməmiş, onu yaxalayarkən bıçağı nümayiş etdirməklə Muradovları vurmağa cəhd etməsinə, tərksilah edilərək zərərsizləşdirilməsinə, əlcə də real hədənin mövcud olmasına hüquqi qiymət verməmiş və əsassız olaraq onun əməlini işin hallarına uyğun gəlməyən CM-nin 29,177.2.3-cü maddəsinə tövsif etməklə səhvə yol vermişdir. Ona görə də apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qərarının Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin 416.0.1 və 416.0.15-ci maddələrində nəzərdə tutulmuş əsaslara görə ləğv edib cinayət işinin yeni apellyasiya baxışına qaytarılması xahiş edilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin Cinayət kollegiyası kassasiya protestinə mahiyyəti üzrə baxaraq, cinayət işinə baxmış birinci və apellyasiya instansiyası məhkəməsinin məhkəmə baxışında faktların müəyyən edilməsində hüquq məsələləri üzrə cinayət və cinayət-prosessual qanununun normalarının tətbiqinin düzgünlüyünü yoxlayaraq hesab etmişdir ki, kassasiya protestinin dəlilləri əsassız olduğundan təmin edilməməlidir.

Kassasiya protestində İ.R.Zərniciatın cinayət əməllərinin Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsi nin 128-ci və 228.4-cü maddələri ilə tövsifi mübahisələndirilməmiş və məhkəmə kollegiyası da hesab etmişdir ki, bu hissələrdə məhkəmə qərarları qanuni və əsaslıdır.

İ.R.Zərniciatın əməlinin Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 29,177.2.3-cü maddəsinə tövsif edilmiş hissəsinə münasibətdə kassasiya protestinin dəlillərini məhkəmə kollegiyası əsaslı hesab etməmişdir.

Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 181.1-ci maddəsinin dispozisiyasına görə, quldurluq cinayəti özgənin əmlakını ələ keçirmə məqsədi ilə hücumu məruz qalmış şəxsin həyatı və ya sağlamlığı üçün təhlükəli zorakılıqla və ya belə zorakılıq tətbiq ediləcəyi hədəsi ilə bağlı olan basqın kimi təsbit edilmişdir.

anbarının matrosu E.Babayevi axtarmış, lakin onu tapmamışdır. Həmin vaxt özü qarovuldan gəldiyi üçün, eyni zamanda ayağında başmaq olduğuna görə əmlak anbarına getmək istəməmiş və R.Musayevi yanına çağıraraq, ona əmlak anbarının matrosu E.Babayevin əmlak anbarında olub-olmamasını öyrənmək üçün oraya getməsinə tapşıraraq, lakin sonuncu getmək istəmədiyini bildirmişdir. O, R.Musayevin üstünə qışqıraraq, sağ əli ilə onun sol çiyindən dartıb, əmlak anbarına göndərmişdir. Təxminən 5 dəqiqə gözlədikdən sonra R.Musayevin qayıtmadığını görüb, özü əmlak anbarına tərəf getmiş və onun əmlak anbarının qapısını döydüyünü görmüşdür. Ondan harada qaldığını soruşduqda, R.Musayev ona "görmürsən qapını döyürəm, açan yoxdur" demiş, "nəyə görə qışqırırsan" dedikdə, o, "yaxşı edirəm" cavabını vermişdir. Ona kobud cavab verməsindən əsəbləşərək o, yəni A.Səfərov sağ əli ilə R.Musayevin sinəsinə zərbə vuraraq arxaya tərəf itələnmişdir. Bu zaman R.Musayev də ona qarşı eyni hərəkətləri etmişdir. Bundan daha da əsəbləşərək o, iki əli ilə R.Musayevin yaxasından tutmuş və onlar var gücləri ilə birbirlərini dartaraq, yerə yıxılmışlar. O, dizini yerə dayayıb, R.Musayevin belindən tutub, ayağa qalxan zaman hadisə yerinə gəlmiş matros E.Babayev onları ayıraraq, mübahisənin davam etməsinə imkan verməmişdir.

Eyni ifadələri A.Səfərov həmçinin apellyasiya şikayətinə məhkəmə baxışı iclasında da vermişdir.

R.Musayev birinci instansiya məhkəməsində göstərmişdir ki, "N" sayılı hərbi hissənin Silah və Döyüş sursatları anbarının Mühafizə və Təchizat taborunun 2-ci mühafizə bölüyündə xidmət edir. 2010-cu ilin yanvar ayının 20-də saat 20 radələrində bölüyün mədəni-maarif otağında oturub, digər matroslarla birlikdə televizora baxan zaman qarovuldan gələn matros A.Səfərov otağa daxil olaraq, onu yanına çağıraraq matros E.Babayevin əmlak anbarında olub-olmamasını yoxlamağı tapşıraraq, O, bu tapşırığı yerinə yetirməkdən imtina etdikdə A.Səfərov onun çiyindən dartıb, bir daha E.Babayevi tapıb onun yanına gətirməyini

tələb etmişdir. Bundan sonra, o, əmlak anbarına gedib, qapını döymüş və qapını açan olmadığına görə bir az orada dayanıb gözləyən zaman A.Səfərov onun yanına gəlib, "harada qaldın, niyə gəlmirsən" demişdir. O, cavabında "görmürsən qapını döyürəm, açan yoxdur" dedikdə A.Səfərov ona "nəyə görə qışqırırsan, sənə demədimmi tez gəl" demiş və sağ əlinin içi ilə sinəsinə zərbə vurmuşdur. O, bu zərbənin təsirindən bir az arxaya gedib, yenidən A.Səfərova yaxınlaşaraq, cavabında sağ əlinin içi ilə sinəsinə zərbə vurub onu özündən kənarlaşdırmağa çalışmış, lakin A.Səfərov yenidən ona tərəf gəlib iki əli ilə onun yaxasından tutmuş və onlar bir-birinə güc gələrək, yerə yıxılmışlar. Həmin vaxt ayağa qalxmaq istəyərkən matros E.Babayev onlara yaxınlaşaraq, hər ikisini ayıraraq, mübahisənin davam etdirilməsinə imkan verməmişdir.

Apellyasiya şikayətinə məhkəmə istintaqı aparılmaqla məhkəmə baxışı iclasında dindirilmiş R.Musayev həmin iclasda da eyni məzmunlu ifadələr vermişdir.

Şahid E.Babayev birinci və apellyasiya instansiyası məhkəmələrinin məhkəmə iclaslarında göstərmişdir ki, "N" sayılı hərbi hissənin Silah və Döyüş Sursatları anbarlarının 2-ci Mühafizə bölüyündə xidmət edir və matroslar A.Səfərova və R.Musayevi xidmət etdiyi müddətdə tanımış, onlarla xidməti münasibətdə olmuşdur. 20.01.2010-cu il tarixdə saat 20 radələrində əşya anbarını səliqəyə salmaq üçün həmin anbara tərəf gedərkən, o, səs-küy eşitmiş və adları çəkilən matrosların bir-birinin yaxasından tutaraq dardışdıqlarını görüb onları ayırmışdır.

Apellyasiya instansiyası məhkəməsinin məhkəmə kollegiyası ibtidai istintaq zamanı toplanmış sübutları apellyasiya məhkəməsində tam, hərtərəfli, obyektiv araşdıraraq belə qənaətə gəlmişdir ki, həmin sübutlar əsasında ibtidai istintaq orqanı və birinci instansiya məhkəməsi R.Ə.Musayevə ona ittiham olunmuş cinayət əməllərini törətməsi haqda işin faktiki hallarına uyğun olan qanuni və əsaslı nəticəyə gəlməmiş, onun əməllərini əsassız olaraq Azərbaycan Respublikası CM-nin 332.1-ci maddəsi ilə tövsif etmişdir.

heç kimin olmadığını görüb, gözləyən zaman A.C.Səfərov əmlak anbanna gələrək, ona "harada qaldın" demişdir. Bu zaman R.Musayev hirsli şəkildə "görmürsən, qapını döyürəm, açan yoxdur" cavabını verdikdə, A.C.Səfərov ona hansı səbəbdən qışqırmasını soruşub onun sinəsinə əli ilə bir zərbə vurmuşdur. Bundan sonra A.Səfərov R.Musayevin yaxasından tutan zaman sonuncu Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinin Daxili Nizamnaməsinin 1-ci və 3-cü maddələrinin hərbi qulluqçuların bir-birinə münasibətdə həmişə nəzakətli və təmkinli olmaq, nalayiq hərəkətlər etməmək, həmişə yüksək mədəniyyət, təvazökarlıq və təmkin nümunəsi göstərmək kimi tələblərinə zidd olaraq tabelik münasibətlərində olmayan hərbi qulluqçular arasında qarşılıqlı münasibətlərin nizamnamə qaydalarını pozub, öz növbəsində A.Səfərovun sinəsinə əli ilə bir zərbə vurmuş, bundan sonra yaxasından tutub yerə yıxmaqla zor tətbiq etmişdir.

Məhkum R.Ə.Musayevin müdafiəçisi vəkil C.Ş.Mirzəyev Bakı hərbi məhkəməsinin 15 mart 2010-u il tarixli hökmündən apellyasiya şikayəti verərək həmin hökmün hüquqlarını müdafiə etdiyi şəxsə aid olan hissədə ləğv edilməsini və onun barəsində bəraət hökmünün çıxarılmasını xahiş etmişdir.

Müdafiəçi apellyasiya şikayətini onunla əsaslandırılmışdır ki, istər ibtidai istintaq, istərsə də məhkəmə istintaqı zamanı tədqiq olunmuş sübutlara obyektiv qiymət verilməmiş, məhkəmənin hökmündə əks etdirilmiş onun gəldiyi nəticələr tədqiq olunmuş sübutlarla təsdiq olunmamış, hökmdə şərh olunmuş hallarla məhkəmənin gəldiyi nəticələr arasında əhəmiyyətli ziddiyyətlər yaranmış, irəli sürülmüş ittihama baxılması üçün mühüm əhəmiyyətə malik olan hallar məhkəmənin hökmündə qanunda göstərilən sübutlarla təsdiq edilməmiş, cinayətin törədildiyi şərait, A.Səfərovun "köhnə", R.Musayevin "gənc" hərbi qulluqçu olmaları düzgün qiymətləndirilməmiş, nəticədə R.Musayev iş üzrə zərər çəkmiş şəxs kimi tanınıb cəlb olunmalı olduğu halda, qanunsuz və əsassız olaraq ona qarşı ittiham mövqeyi tutulmuşdur. Hökmdə Anar Səfərovun verdiyi ifadəsindən görünür ki, məhz A.Səfərov nizamnamə qaydalarını

pozaraq, buna ixtiyarı olmadığı halda, R.Musayevi ona şəxsi xidmət göstərməyə məcbur etmiş, sonra isə göstərilmiş xidmətdən narazı qalaraq R.Musayevə qarşı zor tətbiq etmişdir. A.Səfərovun cinayət törədərək ona qarşı zor tətbiq edib, yaxasından tutub yerə yıxarkən, R.Musayev da A.Səfərovdan tutması, yanlış olaraq nizamnamə qaydalarını pozulması kimi qiymətləndirilmişdir. Burada məhkəmə ilk olaraq A.Səfərovun fəal şəkildə zor tətbiq etməyə təşəbbüs göstərməsini və bunu həyata keçirməsini, R.Musayevin isə əksinə, belə bir təşəbbüsdə olmamasını, ona qarşı tətbiq olunan zorakılığın müqabilində fəal heç nə etməməsini, sadəcə A.Səfərovun başladığı hərəkətlərdən sonra yerə yıxılarkən müdafiə olunaraq müvazinətini qoruyub saxlamaq üçün ondan tutmasını müqayisəli şəkildə təhlil etməmiş və düzgün nəticəyə gəlməmişdir. A.Səfərovun qanuna zidd, ictimai təhlükəli əməli başladıqdan sonra R.Musayev ondan tutub ona mane olmağa, ondan, qorunmağa, müdafiə olunmağa çalışmış, yəni özünü müdafiə etmişdir.

Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin hərbi məhkəmələrin işləri üzrə məhkəmə kollegiyası cinayət işinin materiallarını araşdırıb, apellyasiya şikayətinin dəlillərini müzakirə edərək və tərəflərin dəlillərini dinləyərək hesab etmişdir ki, aşağıdakı əsaslara görə apellyasiya şikayəti təmin edilməli, A.C.Səfərovun və R.Ə.Musayevin, hər birisinin Azərbaycan Respublikası CM-nin 332.1-ci maddəsi ilə məhkum olunmalarına dair Bakı Hərbi Məhkəməsinin 15 mart 2010-cu il tarixli hökmü R.Ə.Musayevə aid hissədə ləğv edilməli və sonuncuya Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 332.1-ci maddəsi ilə bəraət verilməlidir.

Belə ki, A.Səfərov birinci instansiya məhkəməsində özünü ona elan olunmuş ittiham üzrə tam təqsirli bilərək ifadəsində göstərmişdir ki, "N" sayılı hərbi hissənin təchizat taborunun 2-ci mühafizə bölməsində xidmət edir, matros R.Musayevi 2009-cu ilin noyabr ayından hərbi hissədə tanımışdır. O, 20.01.2010-cu il tarixdə saat 20 radələrində yuyunma otağından çıxaraq, mədəni-maarif otağına gəlib, corab almaq məqsədi ilə əmlak

İ.R.Zərniciatın törətdiyi əməldə qanunda təsbit olunmuş basqının olması müəyyən edilmir. Belə ki, Apellyasiya instansiya məhkəməsinin məhkəmə iclasında zərərçəkmiş şəxs qismində dindirilən R.E.Muradov ifadələrində göstərmişdir ki, 12.11.2009-cu il tarixə keçən gecə, saat 03 radələrində bir nəfər şəxsin onların yatdığı otağa girdiyini görmüş, bu zaman onun arvadı qışqırmış, içəri girən şəxs özünü itirmiş, həmin şəxsin qarşısına tullanmış, həmin şəxs dərhal otaqdan çıxıb mətbəxə doğru qaçmağa başlamış, mətbəxin pəncərəsindən çölə tullanmaq istəmiş, o, həmin şəxsin ayaqlarından tutmuş, lakin həmin şəxs üzünü üstə bayıra, yerə yıxılmış, həmin şəxsin üstünə tullanıb onu tutmuş, onun əlində bıçaq olmuş, sonradan adını bildiyi İ.Zərniciat onu vurmağa cəhd etməmiş, bıçaqla qorxuzmaq və ya həyətdən qaçmaq məqsədilə bıçağı çıxarmış, sonra səs-küyə atası E.Ə.Muradov gəlmiş, İ.R.Zərniciatı tutmaqda ona kömək etmiş, hadisə zamanı İ.R.Zərniciatın başqa kiminlə onları həyətlərinə gəlməsini görməmiş, eşitməmişdir. O, İ.R.Zərniciatın əlindən bıçağı almış və «102» telefon nömrəsinə zəng vurmuşdur. İ.R.Zərniciat ona, əmlakını ələ keçirmək məqsədilə, hücum etməmiş, onu bıçaqla hədələməmişdir.

İş üzrə şahid Muradov Eyvaz Əli oğlu da hər iki məhkəmə iclaslarında oğlu Rəmzi Muradovun ifadəsinə uyğun ifadələr vermişdir.

İşin bu halı ilə əlaqədar ifadələrində məhkum İ.Zərniciat göstərmişdir ki, o, yalnız su içmək üçün həyətdə girmiş, həyətinə girdiyi evin pəncərəsindən evin içərisinə girməmiş, həyətdə sonradan tanıdığı, R.Muradov və E.Muradov tərəfindən döyülmüş, ona bədən xəsarətləri yetirilmiş, hadisə zamanı tək olmuş, onun yanında heç kəs olmamış, hadisədən əvvəl, hadisə zamanı kiminlə cinayət əlaqəsinə girməsi, kiminlə birlikdə olması barədə ifadə verməmişdir. Onun üstündə ov bıçağı olmuş, həmin bıçaq ona məxsus olmuş, o, əlinə bıçağı almamış, kimə qarşısa bıçaq tətbiq etməmiş, tutularkən bıçaq onun üstündən götürülmüşdür. O, əvvəllər Rusiya Federasiyasında olarkən onun əllərini saxta vurmuş, onun əlləri üşümüş, ona görə də əllərini soyuqdan qorumaq üçün əllərinə əlcək

taxmış, onun üstündə 7-8 manat pul olmuş, yol boyu ona su alıb içmək üçün dükən rast gəlməmişdir.

Göstərilən sübutlarla təsdiq edilir ki, ev sahiblərinin yatmış olduğu zaman onların mənzilinə gizli daxil olmuş və onlara məxsus əmlakları ələ keçirmək üçün evdəki saxlanc yerlərini axtarmış məhkum İ.Zərniciat ev sahibləri onun evə girməsini bildikdən sonra, onlara qarşı hər hansı formada basqın etməmiş və yalnız qaçıb canını qurtarmağa çalışmış, lakin ev sahibləri onun qaçmasına mane olduqdan sonra, R.Muradovun aktiv hərəkətləri nəticəsində qaça bilməyib yıxıldıqdan sonra onun üstünə yıxılmış R.Muradovla süpürülməyə başlamış, nəhayət qaça bilməyib tutulmuşdur. İ.Zərniciatın hərəkətləri, yalnız zərər çəkmişlərin əmlakını ələ keçirmək məqsədi ilə onların mənzilinə gizli daxil olub oğurluq etməyə cəhd etmə, onlar duyub düşükdə isə hadisə yerindən qaçmağa cəhd etmə kimi qiymətləndirilə bilər. Təqsirləndirilən İ.Zərniciatın əlində əlcək, üzərində bıçaq və fənerin olması öz-özülüyündə onun əməlinin quldurcasına basqın etmə, zərər çəkənin həyatı və səhhəti üçün təhlükəli hədə-qorxu gəlmə kimi qiymətləndirməyə əsas vermir.

İ.Zərniciat özgəsinin mənzilindən oğurluq etməyə cəhd edərkən, ev sahiblərinin bunu başa düşərək onu təqib etdiklərindən, onlardan yaxa qurtarmaq üçün etdiyi hərəkətlərdən biri də bıçaq nümayiş etdirməsidir.

Cinayətin bir qrup şəxs tərəfindən törədilməsi də işin materiallarından öz təsdiqini tapmır.

Apellyasiya instansiyası məhkəməsinin məhkəmə iclasında şahid qismində dindirilən Abşeron Rayon Polis Şöbəsi istintaq bölməsinin müstəntiqi A.A.Ələsgərov ifadəsində göstərmişdir ki, işin ibtidai istintaqı zamanı şahid qismində dindirilmiş Ə.A.Əliyarov baş vermiş oğurluq hadisəsində İ.R.Zərniciatın oğurluq cinayətini başqa şəxslərlə birlikdə törətməsini güman etmiş, ona görə də o, İ.R.Zərniciata quldurluq hadisəsini qabaqcadan əlbir olan bir qrup şəxs tərəfindən törətməsi barədə ittiham vermişdir.

Şahid Ə.A.Əliyarov göstərmişdir ki, polis şöbəsinə dəvət edilmiş, o, şahid

qismində dindirilmiş, ibtidai istintaq zamanı da, birinci instansiya məhkəməsinin məhkəmə iclasında da eyni məzmunlu ifadələr vermiş, E.Muradovun həyatına kiminsə və ya kimlərsə girməsini görməmişdir.

Birinci instansiya məhkəməsinin məhkəmə iclasında şahid qismində dindirilmiş Ş.E.Muradov da zərərçəkmiş şəxs R.E.Muradovun və şahid E.Ə.Muradovun ifadələrinə uyğun ifadə vermiş, İ.R.Zərnicaatdan başqa, onun digər şəxslə və ya şəxslərlə birlikdə cinayət törətməsinə dair heç bir söhbət eşitmədiyini bildirmişdir.

«Oğurluq, soyğunçuluq və quldurluğa dair işlər üzrə məhkəmə təcrübəsi haqqında» Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi Plenumunun 03.03.2005-ci il tarixli, 1 №-li qərarının 5-ci bəndində məhkəmələrə tövsiyyə edilmişdir ki, oğurluq edilərkən, təqsirli şəxsin hərəkətləri mülkiyyətçi və ya əmlakın digər sahibi, yaxud da digər şəxs tərəfindən aşkar edilərsə, təqsirli şəxs bunu dərk etsə də əmlakın qanunsuz götürülməsindən ibarət hərəkətlərini davam etdirərsə və ya həmin əmlakı saxlamağa çalışarsa, o zaman belə hərəkətlər soyğunçuluq, həyat və ya sağlamlıq üçün təhlükəli zorakılıqla, yaxud da belə zorakılıq tətbiq ediləcəyi hədəsi ilə müşaiyə edildiyi hallarda isə quldurluq kimi tövsif edilməlidir.

Məhkum İ.R.Zərnicaatın gizli şəkildə zərərçəkmişlərin evinə girməsi, evin qonaq otağında olan komodun siyirmələrini açıb baxması, nəyi isə axtarması kimi hərəkətləri, özgənin evindən ona məxsus əmlakı gizli talamaya cəhd kimi qiymətləndirilən hərəkətlərdir və iş üzrə toplanmış sübutlarla İ.Zərnicaatın bu hərəkətləri törətməsi və heç bir əmlak ələ keçirə bilməməsi sübut olunmuşdur. Eyni zamanda sübut olunmuşdur ki, məhkumun bu hərəkətləri mülkiyyətçilər tərəfindən aşkar edilərkən, o dərhal qaçmağa çalışmış, əmlakın qanunsuz götürülməsinə yönələn hərəkətləri davam etdirməmişdir. Ona görə də onun hərəkətlərində quldurluq və ya

soyğunçuluq cinayətlərinin əlamətləri olmamışdır.

Yuxarıda göstərilən Plenum qərarının 21-ci və 23-cü bəndlərinə istinad edilərək protestdə göstərilir ki, məhkəmə kollegiyası İ.Zərnicaatın əlcək, fanar, bıçaqla silahlanaraq Muradovların evinə hansı məqsədlə gəlməsini müəyyən etməmiş, onu yaxalayarkən bıçağı nümayiş etdirməklə Muradovları vurmağa cəhd etməsinə, tərksilah edilərək zərərsizləşdirilməsinə, eləcə də real hədənin mövcud olmasına hüquqi qiymət verməmiş və əsassız olaraq onun əməlini işin hallarına uyğun gəlməyən CM-nin 29,177.2.3-cü maddəsinə tövsif etməklə səhvə yol vermişdir.

Kassasiya kollegiyası qeyd etmişdir ki, Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin 28.5-ci maddəsinə əsasən şəxsin cinayət törətməkdə təqsirli olmasına dair məhkəmə qərarı mülahizələrə əsaslanma bilməz və işə aid biri digərinə kifayət qədər uyğun gələn mötəbər sübutların məcmusu ilə təsdiq olunmalıdır.

Yuxarıda şərh edilmiş işin faktiki hallarından və toplanmış sübutların məcmusundan müəyyən edilmişdir ki, İ.Zərnicaat mənzilə oğurluq məqsədi ilə daxil olmuş, bu məqsədlə daxil olduğu mənzildə axtarış apararkən ev sahibləri onun qanunsuz hərəkətlərini başa düşdükdən sonra, onlara hər hansı hücum və ya basqın etməmiş, heç bir əmlak ələ keçirmədən evdən çıxıb qaçarkən, ev sahiblərinin onu tutmaq hərəkətləri nəticəsində pəncərədən ağzı üstə yerə yıxılaraq xəsarət almışdır. Yəni ev sahibləri İ.Zərnicaatın qanunsuz hərəkətlərindən xəbər tutduqdan sonra o özünün oğurluğa cəhd hərəkətlərini dayandıraraq, qaçmağa çalışmış və üstündə olan ov bıçağı ilə özgənin əmlakını ələ keçirmək üzrə heç bir hərəkət etməmişdir. Ona görə də məhkəmə kollegiyası hesab etmişdir ki, kassasiya protestinin dəlilləri əsassızdır və protesti təmin etmədən, apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qərarını dəyişdirmədən saxlamışdır.

olan hər kəs, onu əks tərəfin qarşısında əlverişsiz vəziyyətə salmayan şəraitdə, öz işinə aid dəlilləri məhkəmədə irəli sürmək üçün əqlabatan imkanlara malik olmalıdır. Məhkəmə tərəflər arasında ədalətli balans riayət etməlidir.

Apellyasiya instansiya məhkəməsinin 03 iyun 2010-cu il tarixli məhkəmə iclas protokolundan aydın olur ki, məhkəmə prosesində ancaq dövlət ittihamçısı V.Səmədov iştirak etmiş, o, da məhkumun və müdafiəçinin iştirakı olmadan prosesin keçirilməsinə etiraz etməmiş və məhkəmə kollegiyası yuxarıda şərh edilən qanunlara zidd olaraq şikayətə baxmaqla yekun qərar çıxarmışdır.

Avropa Məhkəməsinin presedent hüququna görə təqsirləndirilən şəxsin 6-cı maddənin 3-cü bəndində nəzərdə tutulmuş hüquqlarının pozulması 6-cı maddənin 1-ci bəndində nəzərdə tutulmuş ədalətli məhkəmə araşdırılmasını istisna edir. Məhkəmə kollegiyası qeyd edir ki, Konvensiyanın 6-cı maddəsinin 3-cü bəndində nəzərdə tutulmuş təminatlar təkcə məhkəmə baxışı mərhələsində deyil, həm də ondan əvvəlki və sonrakı mərhələlərdə də tətbiq edilir.

Göründüyü kimi apellyasiya instansiyası məhkəməsində məhkəmə baxışı

Şəxsin qəsdli birbaşa olaraq onunla tabelik münasibələrində olmayan hərbi qulluqçunun şərf və ləyaqətinin alçaldılmasına, zor göstərilməsinə, habelə sağlamlığına zərər yetirilməsinə yönəldilmədikdə, onun əməli Azərbaycan Respublikası CM-nin 332.1-ci maddəsi ilə nəzərdə tutulmuş cinayət kimi qiymətləndirilə bilməz

Bakı Hərbi Məhkəməsinin 15 mart 2010-cu il tarixli hökmü ilə "N" sayılı hərbi hissənin matrosu R.Ə.Musayev Azərbaycan Respublikası CM-nin 332.1-ci maddəsi ilə təqsirli bilinərək 5 (beş) ay müddətə intizam xarakterli hərbi hissədə saxlama cəzasına məhkum edilmişdir.

Həmin hökmlə həmçinin matros A.C.Səfərov da Azərbaycan Respublikası CM-nin 332.1-ci maddəsi ilə təqsirli bilinərək eyni cəzaya məhkum olunmuşdur.

zamanı milli və beynəlxalq hüquq normaları kobud şəkildə pozulmuşdur.

Halbuki, Azərbaycan Respublikası CPM-in 10.1-ci maddəsinə əsasən məhkəmələr və cinayət prosesinin iştirakçıları Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının, bu Məcəllənin, Azərbaycan Respublikasının digər qanunlarının, habelə Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrin müddəalarına ciddi əməl etməlidirlər.

Həmin Məcəllənin 10.5-ci maddəsinə əsasən qanunun bu maddəsində göstərilən tələblərin pozulması ilə aparılan prosessual hərəkətlərin və qəbul olunmuş qərarların hüquqi qüvvəsi yoxdur.

Göstərilənlərə əsasən və Azərbaycan Respublikası CPM-nin 419.10.2-ci maddəsinin rəhbər tutaraq, məhkəmə kollegiyası məhkum İ.Bayramovun kassasiya şikayətini qismən təmin edərək, Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin Cinayət işləri və inzibati xətəllərə dair işlər üzrə kollegiyasının 03 iyun 2010-cu il tarixli qərarını ləğv etmiş və işi yeni apellyasiya baxışına qaytarmışdır.

Bununla yanaşı, kassasiya kollegiyası tərəfindən şərh edilən kobud qanun pozuntularına yol vermiş apellyasiya instansiyası məhkəməsinin hakimi barəsində xüsusi qərar çıxarılmışdır.

Məhkəmənin hökmünə əsasən R.Ə.Musayev məhkum edilmişdir ona görə ki, o, həqiqi hərbi xidmətdə olarkən, tabelik münasibətlərində olmayan hərbi qulluqçular arasında qarşılıqlı münasibətlərin nizamnamə qaydalarını pozaraq matros A.C.Səfərova qarşı zor tətbiq etmişdir.

Belə ki, Musayev Rəyol Əli oğlu "N" sayılı hərbi hissədə matros rütbəsində xidmət edərkən, 20 yanvar 2010-cu il tarixdə saat 20:00-da A.C.Səfərov onu əmlak anbarına göndərmişdir. Əmlak anbarına gələrək, orada

kollegiyası apellyasiya instansiyası məhkəməsinin məhkəmə araşdırmasını məhkum edilmiş şəxsin iştirakı olmadan keçirməsini qanuna zidd hal kimi qiymətləndirmiş və qeyd etməyi zəruri hesab etmişdir ki, Konvensiyanın 6-cı maddəsinin 1-ci bəndində, Azərbaycan Respublikası CPM-in 10, 11, 12, 19, 21, 22, 27, 28, 32 və 35-ci maddələrində təsbit olunmuş prinsiplər və hüquqlar fundamental mənə kəsb edirlər və onların hər hansı formada məhdudlaşdırılması yolverilməzdir, habelə qanuni və ədalətli məhkəmə araşdırmasından imtinaya bərabərdir.

«Delkur Belçikaya qarşı» işdə Avropa Məhkəməsi qeyd etmişdir ki, «Demokratik cəmiyyətdə Konvensiyanın dərk olunması prizmasında ədalətli ədalət mühakiməsinə olan hüquq o qədər mühüm əhəmiyyət kəsb edir ki, 6-cı maddənin 1-ci bəndinin məhdud şərh edilməsi həmin müddəanın məqsəd və təyinatına xidmət etməzdi».

İnsan hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsinin qərarında göstərilir ki, ədalətli araşdırma anlayışı tərəflərin bərabərliyi prinsipini və cinayət araşdırmalarının çəkişməli olması barədə fundamental hüququ ehtiva edir. Bu nəzərdə tutur ki, həm prokurorluğa, həm müdafiə tərəfinə digər tərəfin təqdim etdiyi bütün dəlillərdən və verilmiş bütün sübutlardan xəbərdar olmasına və onlara dair mövqeyinin bildirilməsinə imkan verilsin (Abbasov Azərbaycana qarşı qərar).

Bundan başqa, Avropa Məhkəməsi qeyd edir ki, bildirişlərin surətlərinin Hökumət tərəfindən təqdim olunmasına baxmayaraq, bu bildirişlərdə poçt möhürü olmamış və Hökumət onların həqiqətən ərizəçiyə göndərilməsini və ya başqa yolla çatdırılmasını təsdiq edən sübut təqdim etməmişdir. Belə olan halda, Məhkəmə, ərizəçinin iclaslar barədə lazımınca məlumatlandırılması və ya bildirişlərin başqa yolla ona çatdırılmasına dair Hökumətin təqdim etdiyi sübutlara inandırılmamışdır. Məhkəmə xatırladır ki, ədalətli araşdırma konsepsiyası özünə bərabər imkanlar və çəkişməli cinayət araşdırmaları fundamental hüququnu daxil etdirir (Məhsimov Azərbaycana qarşı qərar).

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 60-cı maddəsinin 1-ci bəndində hər kəsin hüquq və azadlıqlarının məhkəmədə müdafiəsinə təminat verilməsi göstərilir.

Bundan başqa, məhkəməyə təkrar müraciət etmək hüququnun təmin olunması Azərbaycan Respublikası CPM-in cinayət mühakimə icraatının əsas prinsiplərindən biri kimi Məcəllənin 35-ci maddəsində əks olunmaqla, bu Məcəllədə nəzərdə tutulmuş hallarda və qaydada cinayət prosesi iştirakçısının cinayət işinin və ya cinayət təqibi ilə bağlı digər materialın baxılmasında məhkəmənin qəbul etdiyi prosessual qərar və hərəkətlərdən yuxarı məhkəməyə şikayət etmək hüququndan ibarətdir.

Azərbaycan Respublikası CPM-in 12.3-cü maddəsinə əsasən cinayət prosesi gedişində hər kəsin özünün Konstitusiya ilə təsbit olunmuş hüquq və azadlıqlarını qanunla qadağan edilməyən bütün üsul və vasitələrlə müdafiə etməyə hüququ vardır.

İşə əlavə edilmiş orderlərdən görünür ki, birinci instansiyası məhkəməsinə İ.M.Bayramovun müdafiəsinə vəkillər - S.Hüseynov və A.Nağıyev həyata keçirmişlər. Apellyasiya instansiyası məhkəməsi apellyasiya şikayətlərinə baxarkən vəkil S.Hüseynovu ümumiyyətlə məhkəməyə dəvət etməmiş, vəkil A.Nağıyevə isə yuxarıda qeyd edildiyi kimi məhkəmə prosesinə üç gün qalmış məktub göndərmiş, məktubun müdafiəçiyə çatıb-çatmadığını araşdırmadan məhkəmə prosesini keçirməklə həm məhkumun müdafiə hüququnu, həm də cinayət prosesinin mühüm prinsiplərindən olan çəkişmə prinsipini pozmuşdur.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 25-ci maddəsinə əsasən hamı qanun və məhkəmə qarşısında bərabərdir. Azərbaycan Respublikası CPM-nin 11.1-ci maddəsinə görə isə cinayət prosesi hər kəsin qanun və məhkəmə qarşısında hüquq bərabərliyi əsasında həyata keçirilir.

Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsinin «De Heas və Giyels Belçikaya qarşı» iş üzrə 24 fevral 1997-ci il tarixli qərarında göstərilmişdir ki, ədalət mühakiməsində tərəflərin bərabərliyi o deməkdir ki, məhkəmə prosesinin iştirakçısı

Azərbaycan Respublikası CM-nin 221-ci maddəsinin mənasına görə, ictimai qayda kobud surətdə pozulmamışdırsa və cəmiyyətə açıqca hörmətsizlik ifadə edilməmişdirsə, əməl xuliqanlıq kimi qiymətləndirilə bilməz

Xaçmaz rayon Məhkəməsinin 26 may 2010 il tarixli hökmü ilə E.P.Babayev Azərbaycan Respublikası CM-nin 127.1-ci maddəsi ilə təqsirli bilinərək 4 (dörd) ay müddətə azadlıqdan məhrum etmə cəzasına məhkum edilmişdir. Həmin hökmlə həmçinin A.M.Əmirhəməzəyev CM-nin 132-ci maddəsi ilə təqsirli bilinib, hər ay qazancından 20% dövlət nəfinə tutulmaqla, 6 (altı) ay müddətə islah işləri cəzasına məhkum edilmişdir.

Məhkəmənin hökmünə əsasən, E.P.Babayev onda təqsirli bilinib məhkum edilmişdir ki, o, 17.11.2009-cu il tarixdə, saat 19 radələrində Xaçmaz rayonunun Maşı-oba kəndində şəxsi münasibətlər zəminində baş vermiş mübahisə zamanı qəsdən A.M.Əmirhəməzəyevin sifətinə yumruqla vurub ona hər iki göz ətrafının qançırması, sol göz almasının qansızması, yanaq nahiyəsinin şişkinliyi, sol almacıq sümüyünün basılmış sınığı, burun sümüklərinin qəlpəli, yerini dəyişməyən sınığı ilə nəticələnən, zərərçəkmiş şəxsin həyatı üçün təhlükəli olmayan və Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 126-cı maddəsində nəzərdə tutulan nəticələrə səbəb olmayan, lakin sağlamlığın uzun müddətə pozulmasına səbəb olmuş, qəsdən sağlamlığa az ağır zərər vurmuşdur.

Məhkəmənin hökmünə əsasən A.M.Əmirhəməzəyev onda təqsirli bilinib məhkum edilmişdir ki, o, 17.11.2009-cu il tarixdə, saat 19 radələrində Xaçmaz rayonunun Maşı-oba kəndində şəxsi münasibətlər zəminində baş vermiş mübahisə zamanı E.P.Babayevi yumruqla vurub sonuncunun alnının sıyrığı, üst dodağın selikli qışasının qansızması, döş qəfəsinin sol tərəfində dişləməyə xarakterik sıyrığı kimi Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 128-cı maddəsində göstərilən nəticələrə səbəb olmayan xəsarət yetirməklə qəsdən döymüşdür.

Hökmədən dövlət ittihamçısı tərəfindən verilmiş apellyasiya protestinə əsasən işə baxan Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsinin cinayət kollegiyası özünün 28 iyul 2010-cu il tarixli qərarı ilə apellyasiya protestini təmin etmədən, hökmü isə dəyişdirmədən saxlamışdır.

Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsinin cinayət kollegiyasının 28 iyul 2010-cu il tarixli qərarından dövlət ittihamçısı kassasiya protesti verərək, qərarın ləğv edilib, cinayət işinin yeni apellyasiya baxışına qaytarılmasını xahiş etmişdir.

Kassasiya protesti onunla əsaslandırılmışdır ki, məhkumlar birinci instansiya məhkəməsi iclasında verilmiş ittihamlarda özlərini təqsirli bilərək, əməllərindən peşman olduqlarını göstərsələr də, istintaq zamanı verdikləri ifadələrdən fərqli olaraq qarşılıqlı dalaşmaları zamanı hadisə yerinə kənar şəxslərin toplaşmasını və bir-birinin ünvanına söyüş söydüklərini inkar etmişlər. Məhkəmələr hər iki məhkumun məhkəmədə özünümüdafiə xarakterli ifadələrinə tənqidi yanaşmamış, onların özünü müdafiə hüququnun olmasını əsaslandırmağa çalışmış və işin faktiki hallarına düzgün qiymət verməmişdir. Onların ictimai yer olan Maşı-oba kəndinin küçəsində, həmin vaxtlar, yəni saat 19 radələrində insanların küçədə çox olan ərəfədə bir-birini söyüşlə təhqir edərək dalaşmalarına, onların səsinə kənar şəxslərin toplanmasına və kənar şəxslərin müdaxiləsi nəticəsində bir-birindən aralanmasına münasibət bildirməmişdir. “Məhkəmə hökmü haqqında” Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi Plenumunun 1996-cı il 27 dekabr tarixli 04 nömrəli qərarının 4-cü və 6-cı bəndlərinə əsasən təqsirləndirilən şəxs təhqiqat və istintaq dövründə verdiyi ifadələrini məhkəmə iclasında dəyişdirdikdə məhkəmə onun bütün ifadələrini yoxlamalı, ifadəsini dəyişməsinin səbəbini

aydınlaşdırılmalı və onlara işdə toplanmış digər sübutlarla müqayisəli surətdə qiymət verməlidir. İstər birinci, istərsə də apellyasiya instansiyası məhkəməsi bu tələbə əməl etməmişdir. Təqsirləndirilən şəxslərin ifadələrindən müəyyən edilir ki, heç bir əsaslı səbəb olmadan söz mübahisəsi əvvəlcə E.Babayevlə E.Həbibov arasında olmuş, A.Əmirhəməzəyev isə heç bir səbəb olmadan bu mübahisəyə müdaxilə edib, küçədə ictimai qaydanı kobud surətdə pozan, cəmiyyətə açıqca hörmətsizlik ifadə edən və vətəndaşlar üzərində zor tətbiq olunması ilə müşayiət olunan qərəzli hərəkətlər edərək bir-birinin ünvanına ucadan nalayiq söyüşlər söylərək, qarşılıqlı dalaşaraq, bir-birinə xəsarətlər yetirərək xuliqanlıq etmişlər. Bu hallar istintaq zamanı dindirilmiş şahidlər E.Həbibovun, S.Babayevanın və məhkumların özlərinin ifadələri ilə təsdiq edilmişdir. Məhkumların əməllərinin hüquqi tövsifində "Xuliqanlıq işləri üzrə məhkəmə təcrübəsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi Plenumunun 23 mart 2004-cü il tarixli 1 sayılı qərarının tövsiyələri və «B.Yusifovanın şikayəti üzrə Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin cinayət işləri və inzibati hüquqpozmalara dair işlər üzrə məhkəmə kollegiyasının 2005-ci il 07 mart tarixli qərarının Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasına və qanunlarına uyğunluğunun yoxlanılmasına dair» Azərbaycan Respublikası Konstitusiyası Məhkəməsi Plenumunun 17.02.2006-cı il tarixli qərarının göstərişləri nəzərə alınmamışdır. Göstərilənlərə əsasən kassasiya protestində Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsinin cinayət kollegiyasının 28 iyul 2010-cu il tarixli qərarının ləğv edilərək, cinayət işinin yeni apellyasiya baxışına qaytarılması xahiş edilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin Cinayət kollegiyası kassasiya protesti əsasında işə baxaraq aşağıdakı əsaslara görə kassasiya protestini təmin etmədən, apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qərarını isə dəyişdirmədən saxlamışdır.

Beli ki, məhkumlara ibtidai araşdırma orqanı tərəfindən elan olunmuş ittihama görə, E.P.Babayev 17.11.2009-cu il tarixdə, saat 19

radələrində Xaçmaz rayonunun Maşı-oba kəndində, küçədə ictimai qaydanı kobud surətdə pozan, cəmiyyətə açıqca hörmətsizlik ifadə edən, vətəndaşlar üzərində zor tətbiq olunması ilə müşayiət edilən qərəzli hərəkətlər edərək, vətəndaş A.M.Əmirhəməzəyevin ünvanına ucadan nalayiq söyüşlər söylərək, qəsdən sifətindən yumruqla vurmaqla ona hər iki göz ətrafının qanqırı, sol göz almasına qansızma, sol almacıq sümüyünün sınığı ilə nəticələnən, sağlamlığın uzun müddət pozulmasına səbəb olan az ağır xəsarət yetirməklə xuliqanlıq etmişdir. İstintaq orqanının qənaətinə görə, bununla da o, Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 127.2.3 və 221.1-ci maddələrində nəzərdə tutulan cinayət əməlini törətmişdir.

Əmirhəməzəyev Arif Malikoviç ibtidai araşdırma zamanı, Azərbaycan Respublikası CM-nin 221.1-ci maddəsi ilə təqsirləndirilən şəxs qismində cəlb edilmişdir ona görə ki, o, 17.11.2009-cu il tarixdə, saat 19 radələrində sərxoş vəziyyətdə Xaçmaz rayonunun Maşı oba kəndində, küçədə ictimai qaydanı kobud surətdə pozan, cəmiyyətə açıqca hörmətsizlik ifadə edən vətəndaşlar üzərində zor tətbiq olunması ilə müşayiət edilən qərəzli hərəkətlər edərək, Xaçmaz rayonunun Əzizli kənd sakini E.P.Babayevi ucadan nalayiq söyüşlərlə söylərək təhqir etmiş, yumruqla onu döyərək E.Babayevə alının sıyrığı, üst dodağın selikli qışasına qansızma, döş qəfəsinin sol tərəfində dişləməyə xarakterik sıyrığı kimi xəsarətlər yetirməklə xuliqanlıq etmişdir.

Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 221.1-ci maddəsinin dispozisiyasında xuliqanlıq hərəkətləri ictimai qaydanı kobud surətdə pozan, cəmiyyətə açıqca hörmətsizlik ifadə edən və vətəndaşlar üzərində zor tətbiq olunması ilə və ya belə zorun tətbiq edilməsi hədəsi ilə, habelə özgəninin əmlakının məhv edilməsi, yaxud zədələnməsi ilə müşayiət edilən qərəzli hərəkətlər kimi təsbit edilmişdir.

«B.Yusifovanın şikayəti üzrə Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin cinayət işləri və inzibati hüquqpozmalara dair işlər üzrə məhkəmə kollegiyasının 2005-ci il 07 mart tarixli qərarının Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasına və qanunlarına

qanunsuzluğunun nədən ibarət olduğunu göstərməklə bərabər, digər dəlillərini araşdırma zamanı bildirəcəyini qeyd etmişdir. Buna baxmayaraq, apellyasiya instansiyası məhkəməsi məhkumun məhkəmə iclasında iştirak etmək istəməsi barədə müraciəti olmamasını qeyd etməklə, 3 iyun 2010-cu il tarixdə onun və müdafiəçisinin iştirakı olmadan apellyasiya şikayətinə baxaraq yekun məhkəmə qərarı qəbul etmişdir.

Azərbaycan Respublikası CPM-in 392.2-ci maddəsinə əsasən apellyasiya şikayətində və ya apellyasiya protestində məhkum edilmiş və ya bəraət almış şəxsin vəziyyətinin pisləşməsi barədə məsələ qoyulduqda, yaxud məhkəmə istintaqının aparılması apellyasiya instansiyası məhkəməsi tərəfindən zəruri hesab edildikdə, məhkum edilmiş və ya bəraət almış şəxs, onların qanuni nümayəndələri apellyasiya instansiyası məhkəməsinin iclasına mütləq çağırılmalıdırlar. Belə hallarda dövlət ittihamçısı və cinayət prosesində iştirakı məcburi olan müdafiəçilər də çağırılırlar. Apellyasiya şikayəti və ya apellyasiya protesti vermiş şəxsin, habelə apellyasiya instansiyası məhkəməsinin iclasına mütləq çağırılan digər şəxslərin məhkəmə baxışında iştirakı və onların gəlməməsinin nəticələri bu Məcəllənin 311-316-cı maddələrinin tələblərinə müvafiq olaraq müəyyən olunur.

Həmin Məcəllənin 311.1-ci maddəsinə görə təqsirləndirilən şəxs məhkəmə baxışı zamanı məhkəmənin bütün iclaslarında iştirak edir və bu Məcəllənin 91.5 və 91.6-cı maddələrində nəzərdə tutulmuş hüquqlardan istifadə edir.

Daha sonra CPM-in 311.2-ci maddəsinin tələbinə görə təqsirləndirilən şəxsin iştirakı olmadan məhkəmə baxışına yalnız aşağıdakı müstəsna hallarda yol verilir:

311.2.1. Azərbaycan Respublikasının hüduqlarından kənarında olan təqsirləndirilən şəxs məhkəməyə gəlməkdən qəsdən boyun qaçırdıqda;

311.2.2. cinayət təqibi ilə bağlı bütün halların hərtərəfli, tam və obyektiv tədqiq edilməsinə mane olmamaq şərti ilə böyük ictimai təhlükə törətməyən cinayətdə təqsirləndirilən şəxs ona qarşı irəli sürülmüş

ittihama məhkəmədə onun iştirakı olmadan baxılması barədə vəsatət qaldırıdıqda.

İşdən görünür ki, hazırki işdə həmin hallardan heç biri mövcud deyildir. Əksinə, məhkumun məhkəmə iclasında şikayətin əsaslarını bildirəcəyi barədə müraciəti olmasına baxmayaraq nə onun özü, nə də müdafiəçisi məhkəmə baxışının keçirilməsi vaxtı və yeri barədə vaxtında məlumatlandırılmaması səbəbindən məhkəmə baxışında iştirak etməmişlər.

Ona görə də məhkəmə kollegiyası apellyasiya instansiyası məhkəməsinin məhkum İ.M.Bayramovun iştirakı olmadan işə baxmasının mümkünüyü barədə nəticələri ilə razılaşmamaqla hesab edir ki, məhkəmə hazırki iş üzrə belə nəticəyə gələrkən, birinci növbədə İ.M.Bayramovun məhkum olunmuş şəxs qismində beynəlxalq hüquqi aktlarda və milli qanunvericiliyin müddəalarında təsbit olunmuş insan və vətəndaşların mühüm hüquqlarından biri olan məhkəməyə müraciət etmək hüquqlarını pozmuşdur.

«İnsan hüquqlarının və əsas azadlıqların müdafiəsi haqqında» Konvensiyasının 6-cı maddəsinin 1-ci bəndinə əsasən hər kəs, onun mülki hüquq və vəzifələri müəyyən edilərkən və ya ona qarşı hər hansı cinayət ittihamı irəli sürülərkən, qanun əsasında yaradılmış müstəqil və qərəzsiz məhkəmə vasitəsilə, ağlabatan müddətdə işinin ədalətli və açıq araşdırılması hüququna malikdir.

İşdən göründüyü kimi, birinci instansiya məhkəməsi İ.M.Bayramovun iştirakı ilə məhkəmə araşdırmasını həyata keçirmişdir. Lakin apellyasiya instansiyası məhkəməsi apellyasiya şikayətində əməlin hüquqi tövsifi, verilmiş ittihamın digər əsasları mübahisələndirilməsinə baxmayaraq, İ.M.Bayramovun məhkəmədə iştirakını təmin etməmiş, onu dinləməmiş, ümumiyyətlə məhkum edilmiş şəxsin belə bir məhkəmə araşdırılmasından məlumatı olmasını müəyyən etmədən qərar qəbul etmişdir.

Məhkəmə kollegiyası hesab etmişdir ki, belə məhkəmə araşdırılması məhkəmənin açıqlığı, çəkişmə, tərəflərin bərabərliyi prinsiplərinə dair milli və beynəlxalq hüquqi aktlarda nəzərdə tutulan normalara ziddir və yolverilməzdir. Bu səbəbdən, məhkəmə

instansiyası məhkəməsinin qərarı isə ləğv edilib iş yeni baxışa qaytarılmalıdır.

Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin 419.1-ci maddəsinə görə kassasiya instansiyası məhkəməsi kassasiya şikayətinə və ya kassasiya protestinə mahiyyəti üzrə baxaraq yalnız hüquqi məsələlər üzrə cinayət qanununun və bu Məcəllənin normalarının tətbiqinin düzgünlüyünü yoxlayır. Həmin Məcəllənin 419.11-ci maddəsinə əsasən kassasiya instansiyası məhkəməsi birinci və ya apellyasiya instansiyası məhkəməsinə məhkəmə baxışının predmeti olmayan faktları müəyyən edə və ya onları sübuta yetirilmiş hesab edə bilməz. Kassasiya qaydasında hökm və ya qərarın qanuniliyi, başqa sözlə birinci və ya apellyasiya instansiyası məhkəməsinə işə baxılarkən və mübahisə edilən hökm və ya qərar qəbul edilərkən maddi və ya prosessual normalara, yəni cinayət qanununun və CPM-in normalarının tələblərinə əməl edilib edilməməsi yoxlanılır.

Qanunun yuxarıda göstərilən tələblərinə uyğun olaraq kassasiya kollegiyası apellyasiya məhkəməsinin həmin normalara riayət etməsini yoxlayarkən müəyyən etmişdir ki, Bakı Apellyasiya Məhkəməsinə işə baxılarkən cinayət-prosessual qanunun normaları kobud şəkildə pozulmuşdur.

Azərbaycan Respublikası CPM-in 91.5.25-ci maddəsinə əsasən təqsirləndirilən şəxsin birinci və apellyasiya instansiyası məhkəmələrinin iclaslarında və işin materiallarının tədqiqində iştirak etmək hüququ vardır.

İş materiallarından görünür ki, Ağır Cinayətlərə Dair İşlər Üzrə Azərbaycan Respublikası Məhkəməsinin 15 aprel 2010-cü il tarixli hökmündən İ.Bayramovun müdafiəçisi A.Nağıyev apellyasiya şikayəti verərək hökmün ləğv edilməklə məhkuma bəraət verilməsini xahiş etmişdir. Öz növbəsində məhkum İ.Bayramov apellyasiya məhkəməsinə unvanladığı 21 aprel 2010-cü il tarixli şikayət ərizəsində hökmün qanunsuzluğu barədə dəlillərini şərh etməklə yanaşı, digər dəlillərini araşdırma zamanı bildirəcəyini qeyd etmişdir. Lakin, buna baxmayaraq, apellyasiya instansiyası məhkəməsi apellyasiya şikayətinə baxarkən

məhkum İ.Bayramovun məhkəmə baxışlarında iştirakını təmin etməmişdir.

Belə ki, cinayət işinin materiallarına əsasən Ağır Cinayətlərə Dair İşlər Üzrə Azərbaycan Respublikası Məhkəməsi 12 may 2010-cu il tarixli məktubla İ.M.Bayramovun barəsində olan cinayət işini İ.M.Bayramovun və müdafiəçisi A.L.Nağıyevin apellyasiya şikayətlərinə baxılması üçün Bakı Apellyasiya Məhkəməsinə göndərmişdir. Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin 14 may 2010-cu il tarixli məktubu ilə ilkin baxış iclasının 27 may 2010-cu il tarixə təyin edilməsi və məhkəmə iclasında iştirak etmək hüquqlarının olması barədə məhkuma və müdafiəçisinə məlumat verilmişdir. Lakin, məhkumun və müdafiəçisinin qeyd edilmiş bildiriş məktubunu alıb-almaması, məhkəmə iclasında iştirak etmək arzusunda olub-olmaması dəqiqləşdirilmədən, apellyasiya instansiyası məhkəməsi 27 may 2010-cu il tarixdə onların iştirakı olmadan ilkin baxış iclasını keçirərək, məhkəmə baxış iclasının məhkəmə istintaqı aparılmadan və əlavə sübutlar tələb edilmədən 03 iyun 2010-cu il tarixə təyin olunması barədə qərar qəbul etmişdir. Həmin qərarla, həmçinin məhkəmə baxışının keçirilməsi barədə dövlət ittihamçısının, müdafiəçinin və məhkumun məlumatlandırılması haqqında bənd qeyd edilmişdir. Göründüyü kimi, apellyasiya instansiyası məhkəməsi həbsdə saxlanılan məhkumun məhkəmə baxışında iştirakının təmin edilməsi məqsədilə müvafiq tədbirlər görmək əvəzinə, ona məhkəmə baxışının keçirilməsi tarixi haqqında məlumat verməklə kifayətlənmişdir. Lakin işdən görünür ki, apellyasiya instansiyası məhkəməsi tərəfindən ilkin baxış iclasının 27 may 2010-cu il tarixli qərarı da məhkuma vaxtında deyil, yalnız 31 may 2010-cu il tarixdə, yəni məhkəmə baxışının keçirilməsinə üç gün qalmış müddətdə göndərilmişdir. Kassasiya kollegiyası qeyd etmişdir ki, əvvəla, 31 may 2010-cu il tarixdə göndərilmiş qərarın məhkuma çatdırılması və həmin vaxt ərzində məhkumun məhkəmədə iştirakı barədə arzusunun bildirmək imkanına malik olması ağılabatan müddət sayıla bilməz. Bundan başqa, məhkum apellyasiya məhkəməsinə göndərdiyi şikayətdə hökmün

uyğunluğunun yoxlanılmasına dair» Azərbaycan Respublikası Konstitusiyası Məhkəməsi Plenumunun 17.02.2006-cı il tarixli qərarında göstərilir ki, aşağıdakı əlamətlər xuliqanlıq hadisəsini xarakterizə edir: ictimai qaydanın kobud surətdə pozulması; cəmiyyətə açıqca hörmətsizliyin ifadə edilməsi; vətəndaşlar üzərində zor tətbiq olunması və ya belə zor tətbiq edilməsi hədəsi, habelə özgənin əmlakının məhv edilməsi, yaxud zədələnməsi. Həmin qərarla ictimai qaydanı kobud surətdə pozan hərəkətlər təqsirkarın nəqliyyatın, müəssisə, idarə, təşkilatın normal fəaliyyətinin, kütləvi tədbirin və ya uzun müddətə ictimai asayişin pozulmasına, yaxud vətəndaşların hüquqlarının və qanuni mənafələrinin toxunulmazlığına təhlükə və həyəcanın yaranmasına səbəb olan, habelə qanunvericiliklə tənzimlənən birgəyaşayış qaydalarının qərəzli surətdə pozulmasında ifadə olunan hərəkətlərdir.

Əvvəla, kassasiya kollegiyası qeyd etmişdir ki, hazırkı iş üzrə məhkumlara istintaq zamanı elan olunmuş ittihamın məzmununa görə, E.Babayevin və A.Əmirhəməzəyevin təqsirləndirildikləri xuliqanlıq hərəkətlərinin mahiyyəti açıqlanmamışdır. İş obyektiv vəziyyətindən müəyyən edilir ki, hadisənin baş verdiyi Xaçmaz rayonunun Maşı-oba kəndində 17 noyabr 2009-cu il saat 19 radələrində ictimai qayda toy mərasimi keçirilməsində ifadə olunmuş və bu mərasimin pozulması, toyda iştirak edən kənd sakinlərinə hörmətsizlik edilməsi hər hansı mötəbər sübutla təsdiq edilməmişdir.

Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin 28.5-ci maddəsinə, əsasən, şəxsin cinayət törətməkdə təqsirli olmasına dair məhkəmə qərarı mülahizələrə əsaslanma bilməz və işə aid biri digərinə kifayət qədər uyğun gələn mötəbər sübutların məcmusu ilə təsdiq olunmalıdır.

Məhkumlara elan olunmuş xuliqanlıq ittihamında onların Xaçmaz rayonunun Maşı-oba kəndində, küçədə bir-birinin ünvanına ucadan söyüşlər söymələri və dalaşaraq bir-birinə müxtəlif xəsarət yetirmələri göstərilə də, bununla yanaşı xuliqanlıq cinayətinin qanunda təsbit edilmiş əlamətləri sadalansa

da, hansı ictimai qaydanın kobud surətdə pozulması və cəmiyyətə açıqca hörmətsizliyin konkret hansı hərəkətlərdə ifadə olunması göstərilməmişdir. Bununla da Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 221.1-ci maddəsi ilə verilmiş ittiham işin konkret hallarına deyil, daha çox ehtimallara əsaslanmışdır.

“Taxqet Belçikaya qarşı” iş üzrə İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsinin 13.01.2009-cu il tarixli qərarında göstərilir ki, vacibdir ki, qəbul edilmiş qərarın mənası təqsirləndirilən şəxslərə və eləcə də adından qərar rəbul edilən “Xalqa” izah edilsin, təqsirləndirilən şəxsin təqsirli və ya təqsirsiz olmasına dair qəbul etdiyi dəlilləri, hər bir suala hansı əsasla təsdiqedici və ya inkar cavab verməsinin səbəbləri göstərsin”.

Yuxarıda istinad edilən Azərbaycan Respublikası Konstitusiyası Məhkəməsi Plenumunun 17.02.2006-cı il tarixli qərarında göstərilir ki, təqsirkarın ictimai qaydanı kobud surətdə pozmaq və cəmiyyətə açıqca hörmətsizlik ifadə etmək niyyətinin olduğu müəyyənəşdirilməyibsə, əməl xuliqanlıq kimi qiymətləndirilə bilməz.

Hazırkı işin faktiki hallarından müəyyən edilir və məhkəmə iclasında da təsdiq edilmişdir ki, toy mağarında aralarında yaranmış mübahisənin başqa şəxslərin istirahətini, toy mərasimi qaydasını pozmamaq üçün hər iki təqsirləndirilən şəxslər bir-biri ilə razılaşaraq mağardan xeyli uzaqlaşmışlar. Bu hal onu göstərir ki, hadisədən əvvəl təqsirləndirilən şəxslər toy mərasiminin pozulmasına, kənd sakinlərinin və ya hər hansı konkret şəxsin hüquqlarının və qanuni mənafələrinin toxunulmazlığına təhlükə və həyəcanın yaranmasına, habelə qanunvericiliklə tənzimlənən birgəyaşayış qaydalarının qərəzli surətdə pozulmasına nəinki qəsd etməmişlər, hətta bu nəticələrin baş verməməsi üçün tədbir görmüşlər. Onların bu hərəkətləri ictimai qaydanı kobud surətdə pozmaq və cəmiyyətə açıqca hörmətsizlik etmək niyyətinin olmamasına dəlalət edən hərəkətlərdir.

Konstitusiyası Məhkəməsi Plenumunun göstərilən qərarında şərh edilmişdir ki, xuliqanlıq öz hərəkətlərinin ictimai təhlükəli xarakterini dərk edən, onların ictimai təhlükəli

nəticələrini qabaqcadan görə, bu nəticələrin baş verməsini arzu edən şəxs tərəfindən qəsdən törədilən cinayətdir. İşin materiallarından təqsirləndirilən şəxslərin bu nəticələri qabaqcadan görməsi və arzu etməsi müəyyən edilmir. İşə baxan Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsinin cinayət kollegiyası tərəfindən işin bu hallarına da düzgün hüquqi qiymət verilmişdir.

İşdən görünür ki, ittiham aktında ifadələrinə istinad edilən şahidlərin heç biri hadisə zamanı təqsirləndirilən şəxslərin ucadan söyüşlər söymələri barədə ifadə verməmişlər. Həmin şahidlərdən yalnız Elxan Həbibov və Sündüz Babayeva hadisəni bilavasitə müşahidə etdiklərini göstərmişlər, digərləri isə başqalarının sözlərindən eşitdikləri barədə ifadə vermişlər.

Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin 126.3-cü maddəsinə əsasən, şübhəli, təqsirləndirilən, zərər çəkmiş şəxsin və ya şahidlərin cinayət prosesini həyata keçirən orqana özgən sözələrindən verdikləri məlumatlar sübut kimi istifadə edilə bilməz.

Kassasiya protestində istinad edilən təqsirləndirilən şəxslərin hadisə yerində bir-birinin ünvanına söyüşlər söymələri barədə istintaqda ifadə vermələri, məhkəmədə isə bu halları təkzib etmələri onların ziyanına şərh edilməməli və onlara münasib olmayan nəticələrə gətirib çıxarmamalıdır.

Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin 91.7-ci maddəsinə əsasən, təqsirləndirilən şəxsin öz hüquqlarından istifadə və ya bundan imtina etməsi onun ziyanına şərh edilməməli və ona münasib olmayan nəticələrə gətirib çıxarmamalıdır. Cinayətin törədilməsinə aidiyyəti olmayan şəxsin adını bilərəkdən çəkdiyi hallar istisna edilməklə, təqsirləndirilən şəxsin üzərinə verdiyi ifadəyə və izahata görə heç bir məsuliyyət qoyula bilməz.

Həmin Məcəllənin 126.6-cı maddəsinin tələblərindən görünür ki, təqsirləndirilən şəxsin cinayət törətməkdə öz təqsirini etiraf etməsi yalnız iş üzrə bütün sübutların məcmusu ilə təsdiq edildiyi halda ona qarşı ittihamın əsası kimi qəbul edilə bilər.

Məhkəmə kollegiyası belə qənaətə gəlmişdir ki, göstərilən prosessual hüquq normalarının mənasına və işin yuxarıda şərh edilən hallarına görə, təqsirləndirilən şəxslərin hadisə yerində ucadan biri-birinin ünvanına söyüşlər söyməsi, yalnız onların özlərinin istintaqda verdikləri və sonradan məhkəmədə təkzib etdikləri, eləcə də iş üzrə digər sübutlarla təsdiq edilməyən ifadələri əsas götürülməklə sübut olunmuş hal kimi qəbul edilə bilməz.

Bundan başqa Azərbaycan Respublikası CPM-nin 25.2-ci və 25.3-cü maddələrinə əsasən, hakimlər və andlı iclasçılar cinayət prosesini həyata keçirən orqanların ibtidai araşdırmada gəldikləri nəticələrlə bağlı deyillər. Hakimlər və andlı iclasçılar cinayət işlərini və ya cinayət təqibi ilə bağlı digər materialları məhkəmə iclasında cinayət prosesi tərəflərinin təqdim etdikləri sübutların tədqiqinə əsaslanan öz daxili inamı və hüquq düşüncəsi ilə həll edirlər.

Kassasiya protestində göstərilən, apellyasiya instansiyası məhkəməsi tərəfindən məhkumların özünümüdafiə xarakterli ifadələrinə tənqidi yanaşılmaması, onların özünü müdafiə hüququnun olmasını əsaslandırmağa çalışılması və işin faktiki hallarına düzgün qiymət verilməməsi barədə dəlillər də əsassızdır.

Azərbaycan Respublikası CPM-nin 91.7-ci maddəsinin mənasına görə, ifadə verməmək hüququndan istifadə etməsi təqsirləndirilən şəxsin ziyanına şərh edilməməlidir.

Eyni zamanda həmin Məcəllənin 21.3-cü maddəsinə əsasən, cinayətin törədilməsində təqsirləndirilən şəxs özünün təqsirsiz olmasını sübuta yetirməyə borclu deyildir. İttihamı sübuta yetirmək, şübhəli və ya təqsirləndirilən şəxsin müdafiəsi üçün irəli sürülən dəlilləri təkzib etmək vəzifəsi ittiham tərəfinin üzərinə düşür. Təqsirləndirilən şəxsin özünü müdafiə xarakterli ifadələri müvafiq sübutlarla təkzib olunmadıqda və ya yaranan şübhələri digər sübutlarla aradan qaldırmaq mümkün olmadıqda, onlar təqsirləndirilən şəxsin xeyrinə təfsir edilir.

Göstərilənlərə əsasən məhkəmə kollegiyasının qərarı ilə məhkumların əməllərində Azərbaycan Respublikası Cinayət

Məcəlləsinin 221.1-ci maddəsində nəzərdə tutulan cinayətin əlamətlərinin olması subut olunmadığından, eyni zamanda E.P.Babayevin əməlinin CM-nin 127.1-ci maddəsi və A.M.Əmirhəməzəyevin əməlinin CM-nin 132-ci maddəsi ilə tövsif edilməsi

barədə məhkəmələrin qərarları qanuni və əsaslı olduğundan Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsinin cinayət kollegiyasının 28 iyul 2010-cu il tarixli qərarı dəyişdirilmədən, kassasiya protesti isə - təmin edilmədən saxlanılmışdır

Cinayət işinə apellyasiya qaydasında məhkum edilmiş şəxsin və onun müdafiəçisinin iştirakları olmadan baxılması «İnsan hüquqlarının və əsas azadlıqların müdafiəsi haqqında» Avropa Konvensiyasının 6-cı maddəsinin pozuntusu kimi qiymətləndirilməlidir.

Ağır Cinayətlərə Dair İşlər Üzrə Azərbaycan Respublikası Məhkəməsinin 15 aprel 2010-cü il tarixli hökmü ilə İ.M.Bayramov Azərbaycan Respublikası CM-nin 234.4.3-cü maddəsi ilə təqsirli bilinib, əmlakı müsadirə edilməməklə 9 (doqquz) il müddətə azadlıqdan məhrum etmə cəzasına məhkum edilmişdir.

Hökmlə İ.Bayramov ona görə təqsirli bilinib məhkum edilmişdir ki, o, istintaqa məlum olmayan mənbədən satış məqsədi ilə qanunsuz olaraq əldə etdiyi külli miqdarda narkotik vasitə - həşiş qətranını özündə saxlamış, üstünə baxış keçirilən zaman onun əlində olan göy rəngli sellofan torbadan 630 qram çəkiddə narkotik vasitə hesab olunan həşiş qətranı aşkar edilərək götürülmüşdür.

Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin Cinayət işləri və inzibati xətəllərə dair işlər üzrə kollegiyasının 03 iyun 2010-cü il tarixli qərarı ilə Ağır Cinayətlərə Dair İşlər Üzrə Azərbaycan Respublikası Məhkəməsinin 15 aprel 2010-cü il tarixli hökmü dəyişdirilmiş, İ.Bayramova Azərbaycan Respublikası CM-nin 234.4.3-cü maddəsi ilə təyin edilmiş azadlıqdan məhrum etmə cəzasının müddəti 7 (yeddi) ilədək endirilmiş, məhkumun müdafiəçisinin apellyasiya şikayəti qismən təmin edilmişdir.

Apellyasiya instansiyası məhkəməsinin bu qərarından narazı qalan məhkum İ.Bayramov verdiyi kassasiya şikayətində xahiş etmişdir ki, Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin 03 iyun 2010-cü il

tarixli qərarı əsassız olduğundan ləğv edilsin və ona bəraət verilsin.

Kassasiya şikayətinin dəlillərini İ.Bayramov onunla əsaslandırmışdır ki, ibtidai araşdırma səthi aparılıb, onun üstünə narkotik vasitəni atan V. adlı şəxs olub, lakin onun axtarışı barədə istintaq aparılmayıb, cinayətin səbəbkarı və təşkilatçısı həmin şəxsdir, narkotik vasitə ona məxsusdur, narkotik vasitənin mənbəyini və yerini sonuncu dəqiq bilir. Məhkəmə müstəntiq O.Səmədovun istintaq zamanı topladığı saxta sənədlərin təqsirləndirilən şəxsə göstərməsindən imtina etməsini, onun imzası olmadan məhkəməyə təqdim etməsini araşdırmadı.

Daha sonra kassasiya şikayətində qeyd edilir ki, müstəntiq tərəfindən istintaqın düzgün aparılmaması, cinayətkarın yerinə günahsız insanın təqsirləndirilməsi, onun əsassız olaraq CM-nin 234.4.3-cü maddəsi ilə təqsirləndirilən şəxs qismində cəlb edilməsi sübuta yetirilmiş olsa da məhkəmə buna heç bir qiymət verməmişdir. Məhkəmənin qərarından açıq görünür ki, məhkəmə ancaq polis əməkdaşlarının yazdığı saxta izahatı əsas götürərək düzgün olmayan nəticəyə gəlmişdir.

Məhkəmə kollegiyası işin materiallarını öyrənib, kassasiya şikayətinin dəlillərini araşdırıb, məruzəçini, kassasiya şikayətinin təmin olunmadan saxlanması barədəki dövlət ittihamçısının çıxışını dinləyib, hesab etmişdir ki, aşağıda göstərilənlərə əsasən kassasiya şikayəti qismən təmin olunmalı, apellyasiya